¶ Uincentij Beluaceñ. Speculi moralis Liber tertius: in quo de conſecutione pfecte innocētie: ⁊ preſeruatione a peccatis diſſeritur Incipit feliciter.

¶ Pars prima.

DIS.I.

Expeditis per dei grāz duob⁹ libri hui⁹ volumis. In quoꝝ pᵒ ſapiēs imo dñs p ſapiētē oñdit aſſumendā eſſe diligētiā agēdoꝝ. cuz dicit. In oib⁹ operibus tuis. In ſecūdo hortat̄ ad habendā ꝓuidentiā futuroꝝ. cū ſubdit. Memorare nouiſſia tua. Nūc accedam⁹ ad tertium in quo ꝓmittit pfectā innocētiā aīoꝝ. cū addit. Et in eternū nō peccabis. Primis videlicet duobus ſuppoſitis. q. d. Si diligētiā oportunam in agēdis tenueris. ſi ꝓuidētiā ſtudioſam de futuris habueris. ex his ꝓculdubio pfectā innocentiā cōſequeris. Magna valde ꝓmiſſio. ⁊ ex totis pcordijs appetenda. q2 quātū eſt de lege cōi nō ē hō q̄ nō peccet. vt dr̄. iij. reg. viij. Itē eccl̄s. vij. Nō eſt iuſtus in terra q̄ faciat bonū ⁊ nō peccet: ſubaudi venialiter. ⁊ pauciſſimoꝝ ē nō peccare mortalit̄. ex munere grē ſpālis. Ex dictis in ſecūdo libro. luculēter apparet qō nouiſſimoꝝ cōſideratio funditus excludit voluntatē peccādi. ſicut eſt facile videre diligētius intuēti ea q̄ dicta ſunt de morte. Itē eodē libro de extremo dei iudicio. Rurſus eodē libro de penis peccatorū in purgatorio. necnō ⁊ de reproboꝝ ſupplicijs in iferno. tādē de p̄mijs ⁊ remuneratione iuſtoꝝ. Ulteri⁹ aūt cōſiderare debemus qō ſunt alia q̄ttuor q̄ nō modicū ſuffragant̄ ad pſeruādū hoiez a peccato que ſi iugit̄ habēt hō pre oculis nūq̄ vellet aſſentire peccatis. Primū eſt rōnalis aīe cōditio generoſa. ſcōz eſt eiuſdē diſcuſſio ſerioſa. tertiū eſt in pugna ſui defenſio virtuoſa. q̄rtū eſt diuini verbi retētio ſtudioſa. ¶ Primū itaq3 multū valēs ad pſeruādū hoiem a peccato eſt rōnalis aīe dignitas ⁊ cōditio generoſa. Nā ſi q̄s diligenter inſpicēt aīe dignitatē qn̄cūq3 de peccato cōmittēdo tentat̄ pctō nullaten⁹ aſſentiret. Hāc eni de⁹ ſup creaturas nobilē fec̄ ⁊ dignā q̄ eā cū maiori deliberatiōe creauit. imagine ſua illuſtrauit. ſimilitudine decorauit. ornauit v̄tute. ſ. iuſticia nāli. Huic ēt dedit libertatis arbitriū. rōnis faſtigiū. iſerioꝝ dñiū. intellect⁹ acumen. diſcernēdi facultatē. nālis legis ⁊ ſcripte ſciētiā. ſpūs ſui gratiā. ágeloꝝ ſocietatē. Hāc elegit ſibi beatiſſima trinitas ī habitaculū. pr̄ in filiā. fili⁹ in ſponſam. ſpūſſanctus ſibi cōſecrauit ī tēplū. Pro hac dei fili⁹ in mūdū venit. carnē paſſibilē ⁊ mortalē aſſumpſit. euāgelica documēta ꝓpoſuit. ſanctitatis exēpla pbuit. ſacramēta īſtituit mirabilia opa oñdit. pro eius redēptione iniuria mūdi mala ſuſtinuit. ſanguinē ſuū fudit. mortē ptulit. pro hac liberāda ad inferos deſcēdit. pro hac ſpe cōfortāda hominē aſſūptū reſuſcitauit a morte. pro hac docēda ⁊ ad amorē ſuū inflāmāda ſpiritū ſanctū miſit. pro hac reuocāda ab erroꝛib⁹ ⁊ ad veritatē fidei reducēda. diſcipulos ſuos p vniuerſum orbē diſperſit eoſq3 innumeris tormētoꝝ et mortis generib⁹ expoſuit. pro hac exaltāda celos aſcēdit. ⁊ regnū eterne beatitudinis pparauit. Hec oīa ſi q̄s attēderet. nō ipſam vili penderet nec pro viliſſimo peccati cōmertio venalē dyabolo tradēt nec lenoni viliſſimo. turpiſſimo ⁊ crudeliſſimo ꝓſtitueret nullo mō. Hoꝛ multa deſcribunt̄. Eccī. xvij. Deus de terra creauit hominem ſm imaginē ſuā fecit illū ⁊c̄. Bern̄. in medit̄. ſuis. O aīa inſignita dei imagine decorata ſimilitudine. deſpōſata fide. dotata ſpū. redēpta ſanguine. deputata cū angelis cōſors beatitudinis. heres bonitatis. rōnis pticipes q̄d tibi cū carne. Et īfra. Tot⁹ ſiquidē mūdus iſte ad vni⁹ aīe pciū eſtimari nō pōt. pro q̄ chriſti ſanguis effuſus eſt. ⁊ q̄ nō niſi chriſti ſanguine redimi potuit. Ecōtra ſi q̄s diligēter attēderet vilitatē peccati q̄ʒ vilē ⁊ miſerā. q̄ʒ fedā ⁊ fetidā. q̄ʒ defoꝛmē ⁊ abominabilē deo ⁊ angelis ei⁹ ſanctis reddat aīaz peccatricē quot ⁊ quāta mala ꝓueniāt aīe p pctm̄. nullo mō. nulla rōne peccaret. De vilitate peccati ⁊ de malis ⁊ dānis q̄ʒ plurimis q̄ facit ī aīa. Require īfra vbi agit̄ de effectibus peccati. Oꝫ aūt aīe cōſiderata nobilitas eiuſq3 generoſa cōditio pſeruet ipſaz ⁊ retrahat a pctō dr̄ infra Joh. iij. Qui nat⁹ eſt ex deo nō peccat. Ex deo inq̄ nō ex ſua ſubſtātia vel eſſentia ꝓducēte. ſꝫ ex deo ad ſuā imaginē cōformāte ⁊ ex deo redimēte. ⁊ deformatā p ſacramēta regenerāte. ⁊ p grām reformāte. Reuera oīs hō ſi natiuitatꝭ hui⁹ dignitatē cōſiderat nō peccat. i. adeo vilitatē pcti abominabilē ītuet̄. q̄ pctm̄ cōmittē penitus dedignat̄. vn̄ Sen̄. Si ſcirē deos ignoſcituros ⁊ hoīes ignotoros: adhuc nō peccarē. Sequit̄: Qm̄ ſemē dei manet in eo. Hoc ſemen eſt fides: q̄ eſt bonoꝝ oīuz primariū fundamentū. h̄ ſemē manet in hoie etiā poſt pctm̄: cui⁹ virtute debet retrahi a pctō. Sequitur: Et nō pōt peccare. i. habet in ſe vnde poſſit nō peccare ſi velit.

¶ Scōm q̄ multū valet ad pſeruādū hoiem a pctō: eſt ſerioſa ſui circūſpectio. Si eni hō ſemetipm̄ diligēter ſine diſſimulatiōe diſcuteret: ⁊ oēs aīe ſue latebras: oēs ſenſus ſuos tā interioꝛes q̄ʒ exterioꝛes ſollicite viſitaret: nunq̄ʒ peccaret. Hoc autē eſt ſūme neceſſariū: qm̄ cū tota vita hoīs ſit tētatio: ſicut dicit̄ Job. vij. Tētatio eſt vita hoīs ſup terrā. expedit oīno vt ſe cuſtodiat ⁊ defendat ſic̄ inferius oſtēdet̄. Rurſus q2 nō ſolū ab extrinſeco. i. a tētatione hoſtili generat̄ in nobis pctm̄: īmo etiā a nobiſipſis. i. a corruptiōe nr̄a intrinſeca. ⁊ noſipſi frequēter dam⁹ hoſtib⁹ occaſionē tētandi: ideo ſūme neceſſaria eſt nobis circūſpecta nr̄i cuſtodia. Sic̄ eni qn̄ abbates ⁊ prioꝛes in monaſterijs oī die circueunt pſcrutant̄ ⁊ viſitāt oēs officinas ⁊ oīa latibula: ne fiat in eis aliq̄d inoꝛdinatū: vl̄ ne lateat aliq̄d inhoneſtū: tādiu regularis diſciplina ſeruat̄. Qn̄ v̄o plati negligūt vel cōtēnūt diſcutē ⁊ corrigē: tūc perit regularis obſeruātia diſcipline ⁊ religiōis honeſtas. Sic etiā ē ī aīa: q̄ qn̄ ſemetipaz diſcutit pſcrutat̄ ⁊ viſitat oīa latibula coꝛdis ſui: ⁊ oēs ſenſus ſuos ⁊ ſi q̄d inoꝛdinatū inuenerit ſtatim corrigit. tunc oꝛdinata ſunt oīa nec pōt ibi latere vel manere aliq̄d inhoneſtū. Ideo dicit̄ Eccī. vij. Uiſitās ſpeciē tuā nō peccabis. i. ſi domū cōſciētie tue ſollicite viſitare volueris nō peccabis: q2 nec pctm̄ cōmittes. ⁊ ſi cōmiſſum inueneris: illud ibi manere ſeu morā cōtrahere nō pmittes. Debes ig̃ diligērer inſpicere ne ſit in coꝛde tuo aliq̄ mala cogitatio: nec in lingua inoꝛdinata locutio: nec in ſenſibus vitioſa delectatio.

¶ De cuſtodia coꝛdis.

Primo itaq3 debes cuſtodire coꝛ tuū ſicut monet Sapiēs ꝓuer. iiij. Oī cuſtodia ſerua coꝛ tuū: qm̄ ex ipſo vita ꝓcedit. Sic̄ eni coꝛ ē pncipiū vite nāl̄: ita ē pncipiū vite vel mortis moꝛal̄. Ex coꝛde eni exeūt cogitatiōes male: furta: homicidia ⁊c̄. Mat. xij.

¶ De cogitatione. DIS.II.

Notandū autē q̄ tria ſunt genera cogitationū. Quedā eni ſūt vtiles ⁊ fructuoſe: q̄dā volabiles ⁊ ocioſe: ⁊ q̄dā vitioſe. ¶ Utiles ⁊ fructuoſe ſunt qn̄ ex voluntate ⁊ ꝓpoſito verſat̄ hō in eis honoꝛē dei ⁊ vtilitatē aīe ſue vel ꝓximi ſui intendens. De quib⁹. j. Regū. ij. Deus ſciētiarū dñs eſt: ⁊ ipſi ⁊c̄. Et ꝓuer. viij. Eruditis interſuꝫ cogitatiōib⁹. Sap. v. Cogitatio illoꝝ apud altiſſimū. Bern̄. Omne tp̄s ī quo de deo nō cogitas: h̄ te pdidiſſe puta. Itē fructuoſe ſunt ſemp cogitatiōes male: qn̄ viriliter ⁊ cito eis reſiſtit̄: quantūcunq3 male ſint. Un̄ v̄ſus: Semp lucrat̄ bona ſemp q̄ meditat̄. Pugnās lucrat̄ cōtra mala q̄ meditat̄. Greg. Tētatio cui nō cōſentitur nō eſt pctm̄: ſed materia exercēde virtutꝭ. De hac materia infra vbi agit̄ de tētatione: ⁊ ſupra vbi de pſeuerantia. ¶ Itē in vitiſpatrū quidā ſenex reſpōdit cuidā interrogāti de cogitatiōib⁹: Moꝛtuos nō timeas: ſꝫ viuētes fuge. h̄ eſt cōſēſu vl̄ ope pctm̄ nō opare. Itē abbas ſyrus r̄ndit: Si cogitatiōes nō habes: q2 opa nō habes hoc eſt q2 q̄ cogitatiōe aduerſus pctm̄ nō pugnat neq3 cōdicit: ſed coꝛpalit̄ peccat: cogitationū nullas moleſtias hꝫ. Sicut vbi eſt palus fixus in aq̄ vel ſaxū: ibi eſt ſtrepit⁹ vndarū: qm̄ eis reſiſtit̄. Ubi aūt palus vndas ſequit̄: ſine ſtrepitu vadit. Sic q̄ ducitur a cogitatione in actū nō repugnās: nō hꝫ ſtrepitū malarū cogitationū: ſed q̄ eis repugnat. In vitiſpatrū quidā frat̄ interrogauit ſenē q̄d faceret cōtra diuerſas tētationes. R̄ndit: Nō pugnes cōtra oēs: ſꝫ cō illā q̄ caput eſt aliarū. Cōtra īmūdas cogitatiōes nihil adeo valet ſicut eas ſpūalib⁹ pr̄ib⁹ reuelare: in q̄rū reuelatiōe cōfuſus hoſtis fugit: vt ſcabioſus qn̄ ſcabies ei⁹ nudat̄. ¶ Secūdo ſunt cogitatiōes inutiles ⁊ infructuoſe ⁊ ocioſe. ⁊ hoc duplicit̄: qn̄. ſ. diabolus ingerit coꝛdi aſſidue malas cogitatiōes: tūc ſunt ſine fructu ſuo quē intendunt demones: qn̄ ſunt ſine cōſenſu ne placeant: tūc neceſſe habent euaneſcere ⁊ deficere: vt ventus ⁊ fum⁹. In vitiſpatrū dixit abbas paſtoꝛ: Cogitatiōes ſunt vt ſecuris q̄ nihil opat̄ niſi aliq̄s ei manū poꝛrigat: ſꝫ remanet ocioſa. Itē dixit q̄dā: Sicut veſtes incluſe in capſa extermināt̄ ⁊ putrefiūt ſi fuerint ibi lōgo tp̄e. ſic ꝓcogitatiōes in coꝛdib⁹ nr̄is deficiūt ⁊ exterminant̄ niſi fecerim⁹ eas. Itē ad abbatē ioſeph: Sicut ſi q̄s claudat in vaſe ſerpentē ꝓcedēte tp̄e moꝛit̄: ſic maligne cogitatiōes paulatim deficiūt patiētia illi⁹ cui eas demones īmittūt. Itē ocioſe ſunt qn̄ ſunt vane ⁊ volatiles vt vēt⁹. Interrogauit frater quid faceret: q2 multe cogitationes in aīa ſua veniebāt: ⁊ piclitari ſibi videbat̄ in eis. dixit eū ſenex ſub aere dicēs: Expāde ſinū tuū ad vētū: ⁊ appꝛehēde. Qui cum diceret ſe nō poſſe retinere: ait ſenex: Sicut nō potes vētos appꝛehēdere: nec re

tinere.ſic nõ potes cogitatiões ꝓhibere ne veniẽt.ſ3 tuũ eſt eis reſiſtere. Itẽ ocioſe ſũt qñ de eo qđ ad deũ ptinet nõ ſũt. Bern. Omne tꝑs ⁊c̃.vt ſupra.ꝑuer.xxi. Cogitatiões robuſti ſemꝑ in abundãtia ⁊c̃. Itẽ in collatiõibꝰ patrũ dixit q̃dã pater. Mẽs hoĩs ẽ vt mola quã ĩcurſus aquarũ voluit.⁊ q̇eſcere nõ finit.ſ3 neceſſe ẽ voluere ⁊ reuoluere q̇cq̇d ei miniſtrat̃.ſiue frumẽtũ ſiue loliũ. Ita mẽs circũacta tẽtatiõibꝰ h3 voluere ⁊ reuoluere ſiue bonas ſiue malas cogitatiões q̃ miniſtrant̃ ei. Job.xx. Cogitatiões varie ſuccedũt ſibi ⁊ mens mea in diuerſa rapit̃. Rñdit ſophar. ¶ Item nota ꝙ ſtabilitas loci multũ valet ꝯtra iſtas cogitatiões. Itẽ dixit q̃dã frater ſeni. Cogitatiões mee nutãt ⁊ tribuloꝛ. Rñdit ſenex. In cella tua ſede.quẽadmodũ.n.ſi aſina alligata ſit.⁊ pullus eius geſtiat ⁊ currat huc atq3 illuc ⁊ quocũq3 ierit ſemꝑ ad matrẽ ſuã3 reuertit̃.ita erũt cogitatiões eius q̃ ꝓpter deũ in cella reſidet.ſi ad modicũ nutãt.reuertunt̃ tñ ad eũ. Itẽ q̃dã ſenex ait. Nõ deſeras coꝛ tuũ tꝑe tẽtationis.q2 ſi deſerueris.ante te ſemꝑ inuenies qđ fugiebas. ¶ Tertio notãdũ eſt quot ſunt cogitatiões quedã vitioſe ⁊ culpabiles.quarũ ſunt q̃ttuoꝛ genera.alie.n.ſunt curioſe.alie libidinoſe ⁊ moroſe alie in conſenſu ꝑnitioſe.alie in defenſione culpe magis malitioſe.

¶ Primũ ergo genꝰ cogitationũ vitioſaꝝ ẽ curioſitas. Eſt aũt curioſa cogitatio qñ ſtudet hõ quõ ſciat ⁊ cognoſcat ea q̃ nõ ptinent ad ſalutẽ.vel qñ nimis ĩplicat ſe circa vana vt phi de q̇bus. Ro.i. Euanuerũt in cogitatiõibꝰ ſuis.⁊ obſcuratũ ẽ ĩſipiẽs coꝛ eoꝝ. Ecõtra ꝑuer.xii. Cogitatiões iuſtoꝝ iudicia ibidẽ.xx. Cogitatiões ꝯſilijs roboꝛant̃. Qđ fit qñ ĩplicat ſe hõ ĩ cogitatiõibꝰ q̃ ſũt recto iudicio ⁊ ꝯſilio reꝝ magis vtiliũ. ¶ Secũdus modꝰ ẽ qñ ſũt libidinoſe ⁊ moroſe.i.qñ hõ delectat̃ in malis cogitatiõibꝰ.⁊ moꝛat̃ ĩ eiſde3. In collatiõe patrũ dixit q̃dã ſenex. Aĩa ẽ ad modũ aq̇le q̃ cũ deſcẽdit de alto ꝯtẽplatiõis.ĩſidet cadaueri delectatiõis carnalis. Itẽ in vitiſpatrũ q̃dã ſenex querẽti cãm paſſionũ ſuarũ dixit. Infeſtãt te paſſiões q2 vaſa eaꝝ intra te ſunt.ſ.cogitationes ⁊ imaginationes carnales.moꝛam ibi faciendo.qñ eas nõ eijcis viriliter ⁊ velociter. Bern. Preterite cogitatiões dũ in animo ludũt illudũt. Hiere.iiij. Laua a malicia coꝛ tuũ.vſq3quo moꝛabunt̃ in te cogitationes noxie. Itẽ in vitiſpatrũ frater quidã venit ad quendã ſenẽ dicẽs. Oꝛa ꝑ me q2 a ſpiritu foꝛnicatiõis ſollicitoꝛ.⁊ oꝛauit ſenex ꝑ eo. Iteru3 venit idẽ petẽs.⁊ ſenex idẽ fecit. Cũ autẽ iterũ veniẽs ide3 diceret.rogauit ſenex dñm vt oſtẽderet ei cauſam quare nõ exaudiret̃ qui vidit ſpiritũ foꝛnicatiõis iuxta fratrẽ illũ ſedẽtẽ ⁊ quaſi ludentẽ cũ eo.angelus autẽ bonus miſſus in adiutoꝛiũ eius ſimiliter.⁊ ĩdignabat̃ aduerſus illũ ꝙ nõ ꝓſternebat ſe deo.ſ3 potius delectabat̃ in cogitationibꝰ ſuis. Annũciauit ſenex fratri q̃ viderat monẽs ꝙ obſiſteret cogitationibꝰ ſuis malis. Exaudiuit frater ſenẽ.⁊ inuenit requiẽ. Itẽ ait q̃dã ſenex. Sicut apponit̃ amaritudo vberi vt puer ſeꝑet̃ ab eo. ita delectatiõis cogitatiõis apponẽda ẽ amaritudo cruciatꝰ eterni. Ad hoc valẽt q̃ dicta ſũt ſupꝛa de ĩferno.de illis quoꝛũ habitacula tãgebant̃ a nebula fetoꝛis. Itẽ cauere d3 hõ nedum de peccato cogitat ad dolẽdũ.⁊ dolere dolẽdum.imittat ei dyabolus delectationẽ carnalem vt delectet̃ in eo.de quo dolere ⁊ flere volebat. Unde ſoph.iij. Coꝛrũpũt oẽs cogitatiões ſuas. ¶ Tertio ſũt cogitatiões ꝑnitioſe q̃ ꝑueniũt vſq3 ad ꝯſenſum moꝛtalis peccati. tũc.n.ſunt ſicut fetus vippi q̃ coꝛrodẽdo matrẽ ſuã occidũt.⁊ ventrẽ de quo naſcunt̃ dilacerãt ⁊ diſrũpũt. Sicut enĩ vippa a fetibꝰ ſuis ĩtra ſe poſitis lacerat̃ ⁊ occidit̃.ita nos cogitationes noſtre in coꝛdibꝰ noſtris oꝛte ⁊ in vẽtre memoꝛie nutrite ꝑ ꝯſenſu3 occidunt. Ideo dicit̃ Hiere.iiij. Uſq3quo moꝛabunt̃ in te cogitatões noxie. Et Dañ.xiij. Senes pleni iniqua cogitatiõe ⁊c̃. ¶ Quarto ſũt cogitatiões magis ꝑnitioſe.qñ.ſ.peccatũ in coꝛde tegit̃.occultat̃.excuſat̃.⁊ defendit̃.ꝙ eſt grauiſſimum genus peccati.de quo infra vbi agitur de gradibus ſuperbie. De talibus cogitationibus dicitur Sap.i. Peruerſe cogitatiões ſeperant a deo. Magna peruerſitas eſt.deo velle occultare qđ ipſum latere nõ põt. Job.xlij. Nulla te latet cogitatio. Et.i.pal̃.xxviij. Omniũ nouit coꝛda ⁊ cogitatiões intelligit. Magna etiã peruerſitas ẽ velle excuſare ⁊ defendere qđ accuſari ⁊ cõdemnari debet. Ideo dicitur yſa.lv. Derelĩquat impius viem ſuam.⁊ vir iniquus cogitationes ſuas.

¶ De cuſtodia lingue. DIS. III.

POſt cuſtodiã coꝛdis videndũ eſt de cuſtodia lingue. Circa quã cõſideranda ſunt quattuoꝛ. Primo oſtendendum eſt quãtum ſit neceſſarium ⁊ difficile linguã compeſcendo ſeruare. Scđo q̃3 ſollicite cauenda ſunt peccata lingue. Tertio que ⁊ quot ſunt huius peccata. Quarto per oppoſitũ dicendũ erit de ſilentio. ¶ Circa primu3 ſcilicet q̃3 neceſſariũ ſit homini linguã ſuã ſollicite cuſtodire.p3 ex hoc qđ dicit̃ ꝑuer.xviij. Moꝛs ⁊ vita in manibꝰ lingue. Quãtũ aũt difficile ſit eã ꝯpeſcere ⁊ cuſtodire.oñdit̃ Jac̃.iij.lingua nr̃a ignis eſt vniuerſitas iniq̇tatis:lingua ꝯſtituit̃ in mẽbꝛis nr̃is q̃ maculat totũ coꝛpꝰ ⁊ ĩflãmat rotã natiuitat̃ nr̃e inflãmatã a gehẽna. Oĩs enĩ nã̃ beſtiaꝝ ⁊ volucrũ:⁊ ſerpẽtũ ⁊ ceteroꝝ aĩaliũ domat̃. linguã aũt nullus hoĩu3 domare põt. Eſt enĩ inq̇etũ malũ plena veneno moꝛtifero. Jõ hoꝛtat̃ ſapiẽs. Eccĩ.xxviij.poſt multa mala q̃ ex lingua ꝑuenire teſtat̃. Attẽde ne labaris in lingua ⁊ cadas in ꝯſpectu inimicoꝝ inſidiãtiũ tibi ⁊ ſit caſus tuꝰ inſanabilis in moꝛtẽ. ¶ Nota q̃ttuoꝛ in ṽbis iſtis ꝯſiderãda.⁊ memoꝛiter ꝯmẽdãda. Primo q2 lingua lubꝛica eſt:⁊ in lubꝛico ꝯſtituta. Ideo in vitia multa ꝑ lingua3 incidimꝰ faciliter ⁊ frequẽter.ꝓpterea maioꝛ ⁊ diligẽtioꝛ ſollicitudo requirit̃ circa cuſtodiã eiꝰ. Ideo dicit. Attẽde.ſ.ꝓpter lingue lubꝛicitatẽ. Scđo nota ꝙ aduerſarij nr̃i multũ ĩfeſtant nos de pctĩs lingue q2 vbi caſtrũ debilĩꝰ inuenit̃.ibi foꝛtiꝰ ĩpugnat̃. Uñ frequẽtius tentamur de pctõ lingue q̃3 de alijs.ꝓpter qđ vitiũ lingue vigilãtiꝰ eſt cauẽdũ:q2 vbi magis inſiſtit robur obſidẽtiũ ibi vigilantius ẽ ⁊ foꝛtiꝰ obſiſtẽdũ. Tertio ꝓpter facilitatẽ lapſus ⁊ difficultatẽ reſurgẽdi.ideo dicit.⁊ ſit caſus tuꝰ ĩſanabilis. Quarto ꝓpter peccatoꝝ lingue grauitatẽ:q2.ſ.ſũt ad moꝛtẽ. Attende g̃ ꝙ in pctã lingue faciliter labimur ⁊ frequẽter.⁊ ad hoc foꝛtiꝰ ĩpugnamur:⁊ cu3 maioꝛi difficultate reſurgimꝰ.ac ꝑ hoc in moꝛtẽ pꝛimã ⁊ ſcđa3 incidimꝰ.i.in moꝛtẽ culpe q̃ ẽ moꝛs pꝛĩa.⁊ in moꝛtẽ gehẽne q̃ ẽ moꝛs ſcđa. Itẽ ꝑ linguã coꝛruũt hoĩes.⁊ in moꝛtẽ ꝓpꝛiã ⁊ in moꝛtes mltoꝝ.ſic infra patebit. Sũt aũt pctã lingue diligẽter ⁊ ſtudioſe cauẽda.tu3 q2 deo ſunt iniurioſa.tũ q2 ſunt ipſi loquenti ꝑnitioſa.tũ q2 ꝓximo mihi ſunt dãnoſa. Primo q̇dẽ q2 deo ſũt iniurioſa. Deus enĩ ꝓpter ſeipſu3 homĩ linguã dedit.i.ad ſe laudãdũ.benedicendũ ⁊ ſibi gr̃as agẽdũ.ꝓ oĩbꝰ bonis ⁊ bñficijs q̃ fecit.⁊ ꝯtinue facit nobis.⁊ ſe facturũ ꝓmiſit.vt hoĩes ſacrificẽt ei ſacrificiũ laudis ⁊ anũciẽt opa eiꝰ in exultatõe.hoc ẽ officiũ angeloꝝ.⁊ ita iã in hoc exilio ꝑ modulo nr̃o ꝑticipamus cũ angelis ſctĩs. Uñ.i.coꝛin.xiij. Si linguis hoĩu3 loquar ⁊ angeloꝝ. Linguis hoĩum loq̇mur pctã ꝓpꝛia cõfitẽdo.humiliter ⁊ oꝛãdo.laudãdo ṽo deũ linguis loq̇mur angeloꝝ. Jac̃.iij. In lingua benedicimꝰ deũ. Dñ grauiter g̃ peccant.⁊ q̃3 neq̇ter ingrati ſũt q̃ ṽba blaſphemie ꝓferũt:vel alia hmõi ꝯ deum yſa.iij. Lingue eoꝝ ⁊ abomĩatões eoꝝ ꝯtra deũ. Scđo dedit nobis dñs linguã ad ꝯceptus nr̃os inuicẽ exprimẽdũ:⁊ ad coꝛpꝰ alẽdũ ⁊ ſuſtẽtandũ.ſm duo opa nãe ad q̃ nobis eſt data.guſtũ vc3 ⁊ loquelã:⁊ ꝙ eſt adhuc maiꝰ ⁊ meliꝰ dedit eã nobis.ad veniã ĩpetrãdã in cõfeſſione:ad gratiã ⁊ merita ꝓmerẽda in oꝛatiõe.yſa.lxv. Mihi curuabit̃ omne genu:⁊ ꝯfitebit̃ oĩs lingua. De his duobꝰ ĩfra Cõfeſſio.⁊ infra Oꝛatio. Tertio dedit deus nobis linguã ad ꝓximoꝝ ſalutẽ ꝓcurãdã.docẽdo.monẽdo.ꝯſulendo.coꝛripiendo.arguẽdo cõſolãdo.⁊ hmõi.yſa.l. Dñs dedit mihi linguã eruditã ⁊c̃. Eccĩ.vj. Lingua euchariſ ĩ bono hoĩe habũdabit.qua.ſ.ꝑ dei gratiã ſciat ⁊ poſſit ꝓximos a malo retrahere ⁊ ad bonũ attrahere. Talis fuit lingua petri.pauli.⁊ alioꝝ aplõꝝ.qui cu3 eſſent pauci humiles ⁊ abiecti totũ mundũ modico tꝑe ad fidem ihũ chr̃i ꝑ dei gratiã ꝯuerterunt. Talis etiã fuit lingua beati augu.⁊ beati ambꝛo.alioꝛũq3 doctoꝝ ſanctoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ:qui ad fidem chr̃i multas animas adduxerũt.fideles vero ad ſalutẽ eternã inſtruendo.monendo.exhoꝛtãdo.⁊ hmõi.in fide ⁊ moꝛibꝰ attraxerũt:q2 videlicet eoꝝ lingua erat ſancti ſpũs inſtrumẽtũ.qui loq̇ebat̃ in eis ⁊ eas mouebat. Sicut dicit pſ. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribẽtis.i.ſpũſſancti qui velociter.i.in inſtãti ſcribit legẽ ⁊ mãdata:⁊ omnia ad ſalutẽ neceſſaria in coꝛdibꝰ auditoꝝ. Unde in linguis igneis deſcendit ſpũſſanctus in aplõs:alioſq3 diſcipulos.vt ignea verba loquendo infideliũ mentes ꝑ erroꝛẽ excecatas illuminarent.obduratas ad penitentiã emollirent.frigidas ad amoꝛẽ diuinũ vehemẽtius ĩflãmarent:⁊ pigras ad bene opandum foꝛtius excitarent. Quarto dedit dñs nobis linguã ad ꝯſecrandu3 ſua myſteria.⁊ eccleſiaſtica ſacramẽta.quibꝰ ſanctificant̃ creature viſibiles ꝑ verbũ dei.⁊ oꝛationẽ.viuificant̃ ⁊ ꝯſecrant̃ aĩe ſpũales moꝛbi curant̃.diuina offenſa remittitur.gratia infundit̃.remedia conferunt̃.demones effugant̃.⁊ qđ maius eſt mirabilius ⁊ efficacius etiã in chr̃i coꝛpꝰ creature viſibiles ꝯuertunt̃. Eccĩ.xxxvj. Si eſt lingua curatiõis:eſt ⁊ mitigationis ⁊ miſericoꝛdie. In iſtis nõ ſolũ pares ſumus angelis. imo etiam excellimus q2 nõ eis ꝯtulit ſacramentoꝝ ſuoꝝ myſteria diſpenſanda. Attẽdat g̃ vnuſquiſq3 quãta ſit ingratitudo.quãta iniq̇tas.quãtũ flagitiũ.mẽbꝛoꝝ tã nobile.tãtis dotatũ p̄rogatiuis.⁊ priuilegijs adoꝛnatũ inq̇nare ſoꝛdibꝰ pctõꝝ:⁊ ꝙ eſt ĩſtrumẽtũ dei in tã dignis ⁊ diuinis officijs facere dyaboli iſtrumẽtũ.ſic ergo p3 quãtum ſit cauendu3 vitium lingue ⁊ oĩno deteſtandum:quia eſt deo

multipliciter iniurioſuꝫ. ¶ Scḋo cauēda ſunt ſollicite peccata lingue qꝛ ipi loquēti ſūt pnitioſa. ⁊ ei faciūt multa mala. Primo qꝛ oē bonū mortificāt. Scḋo qꝛ peccata mltiplicāt. Tertio qꝛ pſonā reddūt odibilē. Quarto qꝛ reddūt eā dānabilē. Primo iquā peccatū lingue omne bonū mortificat. corrūpit ⁊ īficit. ſicut modicū venenū infuſuꝫ in vas vini vel balſami. Jac. iij. Lingua ꝯſtituit̄ ī mēbris noſtris q̄ maculat totū corpus. Et poſt. Eſt enī inq̄etū malū plena veneno mortifero. Lingua ſilis ē ſalamādre. de qua dicūt phi ꝙ qñ arborē pomū aſcēdit oēs fruct⁹ eius iaculo ſuo pūgit ⁊ īficit. Qualiter omne bonū qḋ ē in hoīe maculat. ⁊ corrūpit. oñdit̄ Jac. j. Si q̄s putat ſe religioſuꝫ eē nō refrenās linguā ſuā ſꝫ ſeducēs cor ſuū hui⁹ vana ē religio. Exēplū de moniali de qua loquit̄ beat⁹ greg. dyal. ꝙ poſt mortē ſuā cū eēt ſepulta in eccleſia viſa ē ardere a capite vſq̄ ad renes. ſꝫ a lūbis ⁊ deorſuꝫ remanebat ītacta. cuius cāꝫ aſſignat greg. ꝙ cū eēt caſta ⁊ religioſa ī alijs. ī lingua tñ fuerat vitioſa. Scḋo lingua peccata multiplicat. vnde facit hoīeꝫ multipliciter vitioſuꝫ. ⁊ de peccato corruere ī peccatū. puer. xxvj. Os lubricuꝫ opat̄ ruinas. Eiuſdē. xij. pp peccata labiorꝫ ruina ꝓximat malo. yſa. iij. Ruit hierl'ꝫ ⁊ iudas ꝯcidit. qꝛ lingue eorꝫ ⁊ adinuētōes eorꝫ ꝯtra dñꝫ. puer. xxv. Sicut vrbs patēs ⁊ abſq̄ muros ambitu. ſic hō qui nō pōt in loquēdo cohibere ſpiritū ſuū. Jn vitiſpa. cū q̄dam ſenex iret ad beatū antoniū. īuenit quoſdā alios fratres q̄ ibāt ad eū q̄ in naui ⁊ ī via multa loquebāt̄ ⁊ de diuerſis ſcriptur̄ de ope manuū ⁊ alius ſenex tacebat. cū perueniſſent ad ſanctū ait ſeni. bonos fratres habuiſti ſocios itineris. cui ait boni ſūt ſꝫ habitatio eorꝫ nō hꝫ ianuā q̄ vult ītrat ī eorꝫ ſtabulū ⁊ ſoluit. Facit. n. hoīeꝫ ſicut domū ſine hoſtio. arcā ſine ſera. ciuitatē ſine rectore. nauē ſine gubernaculo. equū ſine freno. vas ſine opculo. Tertio lingua reddit hoīeꝫ odibilē. nec mirū. qꝛ oēꝫ grāꝫ effundit abijcit. Ecci. xx. Sapiēs ī vbis ſe ipm amabilē facit. grē fatuorꝫ effundēt̄. Et īfra. Hō eucharis. i. ſine grā q̄ſi fabula vana. qꝛ. ſ. nec ipſe reputat̄. nec fides ei⁹ ſermonibus adhibet̄. imo vba ei⁹ fabuloſa vident̄. ⁊ velut fabula derident̄. Sꝫ ecōtra dicit̄ Ecci. vj. Lingua eucharis. i. gratioſa ī bono hoīe habūdabit. Berñ. Lingua ī lubrico poſita lata ⁊ tenuis optimum īſtrumētū ad euacuādū cor. Vñ ſenſibiliter videm⁹ ꝙ hoīes linguoſi ſꝫ aridi. ideuoti ⁊ omni bono ſpirituali vacui. Sicut. n. linguis igneis. ſ. igne celeſti mētes aplorꝫ replete ſolidant̄. exiccāt̄ ⁊ ſpirituſancto replēt̄. ſic linguis igne maligno ſuccēſis exiccāt̄ corda. ⁊ ſpūſancti grā vacuant̄. ex quo ſequit̄ qḋ lingua reddit hoīeꝫ odibilē vl' odioſuꝫ. puer. xxij. Verboſus odioſus erit. Ecci. ix. Terribilis ī ciuitate ſua vir linguoſus. ⁊ temerari⁹ ī vbo ſuo odibilis erit. Ecci. xx. Procax ad loquēdū odibilis erit. Ecci. xxv. Aſcēſus arenoſus pedibus veterani. ſic mulier linguata homini grauiſſima. ſ. ad ſuſtinenduꝫ.

¶ Narrat̄ de quodā ꝙ cū ipe ī mari hrēt vxorē ſuā ſecū lingua tā grauē ad tolerādū. cū īminēte tēpeſtate clamatū eēt a naut̄ ꝙ grauiora de naui ꝓijcerēt̄. ille exhibuit vxorē dicēs. qḋ ī toto naui nō erat aliq̄d grauī⁹ lingua eius. Hec ē cā quare multi habent vxores ſuas exoſas. ⁊ male tractāt eas. qꝛ malas habēt linguas. ¶ Jtē cū quedā iuuēcula req̄reret a quadā vetula. q̄ dicebat̄ diuinatrix q̄d facere poſſꝫ vnde pacē viri ſui habere valeret. ⁊ amorē. ⁊ vnde erat ꝙ eaꝫ ita male tractabat. dixit vetula. ꝙ ſūmo mane ſurgeret ante diē. ⁊ ītraret vicinū vetule hortū. ⁊ ꝙ nō loq̄ret̄ eūdo nec redeūdo ⁊ cū illuc veniret genua flecteret verſus oriētē ter. ⁊ pater noſter diceret ⁊ ab herba que vocat̄ aurone quereret ter quid faceret qꝛ vir ſuus eaꝫ male tractaret. ⁊ ab herba audiret q̄d eā facere oporteret. ꝙ illa fecit. ſꝫ vetula eā ꝓuenit. ⁊ ſub herba latuit. cū autē quereret hoc qḋ īſtructa fuerat. ad tertiā queſtioneꝫ iuuencule rñdit vetula ter. ꝓmo ī baſſa voce. poſtea inalzādo vocē. tace ⁊ pacē habe. redeūdo nō loquaris. Cū aūt rediſſet ⁊ vetula quereret q̄d audiſſet. ⁊ illa referret. dixit vetula. vere filia bene dictū ē tibi ſi tacueris ⁊ viro redeūte domū ⁊ litigātē linguā tenueris pacē cū eo habebis. Jtē alia ꝯſimilis miſit aliā ꝓ caſu ꝯſimili poſt venatores ꝓncipis dicēs ꝙ docerēt eā lepores quos īſequūt̄ canes quō pacē ⁊ amorē viri ſui hrēt ſi īterrogaret eos. ipa aūt cū videret lepores fugientes. nec de vbis ei⁹ curātes reuerſa ad vetulā cōquerebat̄ ſe illuſaꝫ. Cui vetula. Jn veritate lepus optime te docuit. ⁊ſi nō vbo. tñ exēplo. Sicut ēnī lepus nō rebellādo. nec de vbis curādo. ſꝫ fugiēdo. ⁊ canes declinādo euadebat. ita ⁊ tu potes. Jtē ali⁹ docuit aliā digitū ſupponere ori ſuo. Qꝫ odioſuꝫ reddat hoīeꝫ nō ſolū hoīb⁹. ſꝫ ēt deo ⁊ angelis: patet ex hoc ꝙ dicit̄ in vitiſpa. Legit̄. n. ibi ꝙ cuidaꝫ de ſenibus ſanct̄ ꝑ ſpiritūſanctū reuelatū ē ꝙ cū frēs ꝯueniſſent ⁊ loquerent̄ de his q̄ ptinebāt ad edificatiōeꝫ. videbat ſctōs angelos inter eos ſtātes. ⁊ letātes delectabant̄ ī eloquio dei ⁊ leuabāt man⁹ quaſi deo grās referētes. Cū aūt de ſecularib⁹ loquerent̄. vel de impertinentib⁹ ad ſalutē. ſtatim angeli indignātes longi⁹ recedebāt: ⁊ demōes in ſpecie porcorꝫ accedebāt: ⁊ delectabant̄ volutātes ſe. ⁊ pleni fetorib⁹ polluebāt eos. Cū aūt poſtmodū loq̄rent̄ de edificatione. iterū veniebāt angeli vt pri⁹. agētes ⁊ mouētes man⁹ lauabant eos a ſordib⁹. Sctūs āt ſenex ibat ꝑ mōaſteria poſt multū fletuꝫ ⁊ vlulatū. monēs fratres ⁊ dicēs. Cauete frēs a multiloq̄o. ⁊ ocioſis ſermonib⁹: ⁊ ſeruate linguā ꝑ quā malus iterit⁹ aīe generat̄. ⁊ per quā deo ⁊ angelis ſctis odibiles ſum⁹: vba enī iutilia īfirmā faciūt mentē: ⁊ euacuāt aīaꝫ nrāꝫ. Quarto lingua reddit hoīeꝫ dānabileꝫ. ſicut pꝫ Luce. xvj. de diuite epulōe: q̄ ꝓpter loq̄citatē ſuā dānat⁹ ē vt dicit greg. ⁊ eterne pene ſupplicio cruciat̄: nec vnā aque guttam potuit ipetrare. Et de dānat̄ dicit̄ Apoc. xvj. Māducauerunt linguas ſuas p̄ dolorib⁹ ⁊c̄. Quia enī ꝑ q̄ peccat q̄s ꝑ h̄ ⁊ torquet̄. iō q̄ ꝑ linguas ſuas peccauerūt. in linguis ꝓcipue cruciant̄. Vlterius de mult̄ malis q̄ facit lingua loquēti ſpāliter iuenies īfra vbi ī ſpāli agit̄ de ſingulis ei⁹ pctīs. ¶ Tertio cauēda ſunt pctā lingue qꝛ ꝓximo multiplr̄ ſunt dānoſa. Primo nāq̄ lingua ꝓximū ſuccēdit. ⁊ ꝓuocat ad iracūdiā ⁊ furorē. Hic eſt ſerpēs flatu adurēs ⁊ īflāmans filios iſrl̄. Deut. xviij. Hic ſerpēs dicit̄ ſitula faciēs ſitire pcū vindicte vel aliō. Job. xlj. Halit⁹ eius prunas ardere facit. ⁊ de ore eius ignis egredit̄ ad modū vehemoth. ſiue dyaboli. Ecci. xxviij. Ligua nequā flāma ſua nō vret iuſtos. q̄ dereliq̄runt deū inciderūt in illā ⁊ ardebit in illis. ⁊ nō extinguet̄. Jac. iij. Lingua nrā ignis eſt q̄ inflāmat: īflāmata a gehēna nō igne q̄ luceat: ſꝫ q̄ fetet obſcurat: ⁊ denigrat. Jtē Ecci. xxviij. Lingua teſtificans adducet mortē. ſi ſufflaueris q̄ſi ignis ardebit. De his magiſter iacobus dixit mlta exēpla maxie ꝯtra litigatores: ⁊ aliorꝫ īflāmatores ad irā. Cū quedā mulier litigioſa frequēter litigaret ꝯtra quēdā bonūvirū. ⁊ ipſe ei quaſi cani latrāti tergū verteret. ⁊ nihil rñderet. req̄ſit⁹ ab alio quare nō rñderet. dixit ꝙ neſciebat litigare. Ait ille. Si vis vt q̄ſcat q̄re aliā litigioſam. ⁊ ꝯducas eā que litiget ꝓ te: ⁊ indicauit ei quādam q̄ optime ſciebat litigare. Cū eā rogaret vt accepto bono ꝓcio litigaret cōtra talē qꝛ audierat qḋ hoc facere nouerat. ipſa fortiter indignata incepit cū eo litigare ⁊ vitupare fortiter dicens ꝙ aliā quererē: qꝛ nō erat talis. Cū aūt ille diceret: benedict⁹ de⁹: qꝛ iueni ꝙ querebā tūc illa acrius ⁊ turpi⁹ eū vitupabat: ⁊ ſe magis excuſabat: tūc ille: nō querā ego aliā qꝛ meliorē te ad hoc nō inuenirē q̄ h̄ melius ſciat facere ⁊ velit ⁊ poſſit. Jtē cū quedā alia litigaret cū quadā bona muliere. nec poſſet eā ſedare ac diu corā tota vicinia illa auſcultaſſet. ad vltimū dixit: niſi tacueris ego de vobis dicā corā oībus tale verbū ꝙ nunq̄ de vobis fuit dictū. Cū aūt illa inſtaret ꝙ diceret illud qꝛ de ea mentiret̄. ait. O dñā ꝓba mulier loq̄mini. at illa ꝯfuſa adhuc vitupabat eā. Jtē cū alia mulier cū quadā alia coraꝫ vicinia litigaret: ⁊ illa eēt īplacabilis. altera expādit ei palliū ſuū dicens ſic audiuerat in ſermonib⁹. Dñā iſta vitupia vrā ſūt mihi valde neceſſaria: q̄ſi ꝓcioſuꝫ aurū ⁊ lapides ꝓcioſi ad mea debita q̄b⁹ multū affligor ꝑſoluēda: ⁊ ad coronā eternā mihi fabricādā. ꝓijciatis ḡ ſatis de his in hoc pallio. Propter h̄ bene dicit̄ ꝓuer. xv. Rñſio mollis frāgit iram. ſermo dur⁹ ſuſcitat furorē. Sicut pꝫ in vitiſpatruꝫ. Dū abbas machari⁹ mōtē aſcēderet ⁊ quidā diſcipul⁹ eū ꝓcederet obuiā cuidā ſacerdoti idolorꝫ currēti. ⁊ grāde lignū portāti clamauit. Quo curris demon. at ille īdignat⁹ tātū eum vberauit ꝙ eū q̄ſi exanimē reliq̄t. Jtē currēs obuiauit beato machario. Cui ait ſanctus. Salueris laborator ſaluer̄: q̄ admirās ait. Quid iueniſti ī me boni vt ita me ſalutares. Cui machari⁹: qꝛ vidi te laborātē. ignorās quo curreres. Et ille. ⁊ ego tua ſalutatōe ꝯpūct⁹. ſuū magni dei te eē cognoui ⁊ dixit ei quō ꝓ vbis ꝯtumelioſis alteri vbera itulerat. Et tenēs pedes ei⁹ rogauit vt eū mōachū faceret q̄ aſſerebat ꝙ aliter eū nō dimitteret. tūc aliū fratrē qꝛ vulnerat⁹ ambulare nō poterat ad ecclīā manib⁹ detulerūt. frēs aūt illū videtes ꝯuerſum admirati ſūt. ⁊ mlti ex paganis pp illū ſacerdotē ſuū ad fidē ꝯuerſi ſūt. Dicebat machari⁹ ſmo dur⁹ ⁊ mal⁹ etiā bonos ꝑuertit. hūilis ⁊ bon⁹ malos ꝯuertit in bonū. Scḋo lingua inq̄nat emittēdo imūditiaꝫ ⁊ fetorē ꝙ fit duplr̄. ſ. vel ꝑ vba ꝯtumelie. vel ꝑ vba imūditie. Per vba q̄dē ꝯtumelie: qꝛ litigioſi vel ꝯtumelioſi ſiles ſunt ꝑdicib⁹ de q̄bus dicit̄: ꝙ poſtq̄ diu pugnauerūt roſtro ⁊ vnguib⁹ ad vltimum poſteriorib⁹ ꝓprijs pugnādo. ⁊ mutuis ſtercorib⁹ ꝓiect̄ in facieb⁹ ſe maculāt. Sic hoīes linguoſi poſt litigia ſe fedāt vitupijs ⁊ ꝯtumelioſis vbis. Jtē ſiles ſūt iudeis crucifixorib⁹ chri. q̄ poſtq̄ chro mala fecerāt ⁊ dixerāt. etiā ī ei⁹ faciē ꝯſpuebāt. Per vba vō imūditie ligua mltos inq̄nat: qꝛ ſic dr̄ Jac. iij. Lingua maculat totū corp⁹. ſ. ecclīe. iō ꝓcipit̄ Leui. xiiij. ꝙ leproſus hēat os opertū ne halitu ſuo corrūpat alios ⁊ trahat ad imūditiā. vt. j. cori. xv. Corrūpūt bonos mores colloq̄a praua. Frequēter. n. luxurioſi vbis ſuis ipudic̄ tra-

bunt alios ad luxuriaꝫ. Tertio lingua ſeducit. ⁊ inducit in errorem
Ecc̃i.v. Lingua iprudẽtis ſubuerſio illius ẽ. Jmprudẽs ꝗppe pmo
ſubuertit̃ poſtmodũ ſubuertit alios ꝑ linguã ſuaꝫ. ſicut fuit lingua
arrij ꝗ fere totũ mũdũ ſubuertit ⁊ iſecit. ẽt ipm papã leonẽ. ⁊ mul⸗
tos iperatores ꝓ cuiꝰ peſte tot ⁊ tãte pſecutões orte ſũt in eccl̃ia dei.
ꝙ ꝗcũqꝫ ꝓ fide ſtabãt ad mortẽ querebãt̃. vel in exiliũ relegebãt̃.
vt athanaſiꝰ alexãdrinꝰ patriarcha. ⁊ beatꝰ hylariꝰ ⁊ beatus marti
nus. De cuiꝰ ſecte ortu legit̃ eccl̃iaſtice hiſtorie.li.xi. ⁊ de proceſſu
eius ⁊ iſectiõe ⁊ pſecutiõe facta catholicis.xiij. ⁊.xiiij.eiuſdeꝫ hiſt.
Jtẽ.xi.li.viij.cap. de pſecutiõe baſilij. Jtẽ.xv.ca.xvij.de pſecutiõe
ambroſii. Jtẽ peſtifera fuit lingua manichei. a quo ſecta manicheo
rũ. ⁊ alioꝝ hereſiarchaꝝ. ⁊ maxie mahometi. ꝗ fere totã eccleſiam
orientalẽ. ⁊ meridianã ſubuertit ⁊ deſtruxit. ſicͥ pꝫ hodie. De lingua
peſtifera dicit̃ Apoc̃.ix. Angelꝰ abyſſi ꝗ pſidebat locuſtis ꝑ quas
ſignãt̃ heretici. dicebat̃ exterminãs. Et.iiij. Eiuſdẽ. De ore eoꝝ pro
ceſſit ignis.i.vba iflãmãtia ad irã. ⁊ fumus. qꝛ excecãtia ꝑ errorẽ. ⁊
ſulphur. qꝛ fetẽtia ꝑ blaſphemiã. vel luxuriã. De hac mã reqre ĩfra
Hereſis. Quarto lingua mala diſſemiat. ſ. ifamias. diſcordias. ⁊ rã
cores. De peccato ſeminãtiũ ifamias. Reqre ĩfra Detractio. De pec
cato ſeminãtiũ diſcordias Reqre ĩfra ĩter filias ire. Quinto lingua
pũgit ⁊ vulnerat. pſ̃. Dẽtes eoꝝ arma ⁊ ſagitte. ⁊ lingua eoꝝ gladiꝰ
acutus. Hiere.ix. Sagitta vulnerãs lingua eoꝝ. Sexto lingua mor
tẽ generat pmo ſuã. poſtmodũ multoꝝ alioꝝ. nõ vniꝰ tñ. ſed qñqꝫ
decẽ vl̃ cẽtũ vl̃ mille. Job.xx. Occidet eũ lingua vippe. Ecc̃i.xxviij.
Multi ceciderũt ĩ ore gladij. ſꝫ nõ ſicut ꝗſi ꝗ ĩterierũt ꝑ linguã. Se
ꝗt̃. Mors illiꝰ mors neꝗſſima. ¶ Circa tertiũ. ſ. ꝗ ⁊ quot ſint pec⸗
cata lingue dicẽdũ ꝙ tã multa vt vix valeãt numerari. Jac̃.iij. Lin
gua ignis vniuerſitas iniꝗtatis. glo. ꝑ hãc oĩa facinora aut cõcinãt̃
vt adulteria. latrocinia. ⁊ hmõi. aut ppetrãt̃ vt piuria. falſa teſtimo
nia. aut defendũt̃. ſicͥ facit ꝗlibet ipius facinꝰ qđ cõmiſit. Dicũt̃ ãt
eſſe lingue peccata. iactãtia. ironia. ſimulata ꝯfeſſio. peccatoruꝫ de
fenſio. ꝯtẽtio. ipugnatio veritatis agnite. ⁊ de his oĩbꝰ reqre ĩfra in
ter gradꝰ ſupbie. ⁊ ĩter filias inanis glorie. Jteꝫ detractio. ſuſurra⸗
tio. deriſio. murmuratio. prauũ ꝯſiliũ. ſecreti reuelatio. de ꝗbꝰ reꝗ⸗
re ſub iuidia. Jtẽ blaſphemia. ꝯuitiũ ſeu ꝯtumelia. litigiũ. clamor.
maledictio. iproperiũ. diſcordiaꝝ ſeminatio. de ꝗbꝰ oĩbꝰ reqre ĩfra
ſub ira. Jtẽ adulatio. multiloquiũ. vaniloquiũ. ſcurrilitas idiſcreta
pmiſſio. idiſcreta cõminatio. taciturnitas. de ſingulis hoꝝ require
ſub accidia. Jtẽ mẽdaciũ. piuriũ. falſũ teſtimoniũ. reqre ſub auari
tia. Jtẽ turpiloquiũ reqre ſub luxuria. Cũ aũt lingua ſꝫ phꝫ ꝯgru⸗
at in duo opa nature. guſtũ videlꝫ ⁊ loquelã. h̃ oĩa ſupradicta pti⸗
nẽt ad linguã ꝗtũ ad pmũ eius officiũ. i. loquelã. Preter h̃ ſt̃ duo
peccata ptinẽtia ad linguã ꝗtũ ad ſcđꝫ eius officiũ. i. guſtũ. videli⸗
cet caſtrimargia ⁊ ebrietas. de quibus require infra ſub gula.

¶ De ſilentio. DIS. IIII.

CJrca quartũ. ſ. de ſilẽtio ſciendũ ꝙ ſicut peccata
lingue ſollicite ſũt cauẽda. ſic ẽ ſilentiũ dili
gẽdũ. ⁊ regulariter obſeruãdũ. multiplici rõne. Primũ
ẽ exẽplaris iformatio. ſcđꝫ ẽ regularis iſtitutio. tertiũ ẽ
cãdor puritatis. quartũ ẽ decor hõeſtatis. ꝗntũ qꝛ valet ad iſtructi
onẽ. ſextũ qꝛ pdeſt ad deuotionẽ. ſeptimũ qꝛ ptendit ſapiẽtiã. octa
uum qꝛ oſtẽdit patiẽtiã. nonũ qꝛ dat veꝝ gaudiũ. decimũ qꝛ mere⸗
tur premiũ. ¶ Primũ ergo ꝓpter qđ dꝫ amari ſilentiuꝫ eſt exẽpla⸗
ris informatio. Deus enĩ ſilet noſtra diſſimulãdo peccata. ⁊ ad pe⸗
nitẽtiã expectãdo. ſed poſtea loquit̃ in iudicio diſceptando. ⁊ vni⸗
cuiqꝫ ſm̃ opera ſua reddẽdo. yſa. xlij. Tacui. ſemꝑ ſilui. patiens fui
quaſi pturiẽs loquar. ꝑ hoc oſtẽdẽs nobis ꝙ eſt tẽpus tacẽdi. ⁊ tẽ
pus loquẽdi. ſicut dicit̃ Eccſ̃.iij. Jtẽ chriſtus ante pylatuꝫ ſtetit ſi⸗
cut mutus ⁊ nõ aperiens os ſuũ. pſ̃. Ego aũt tanqꝫ ſur. nõ au. ⁊ ſi⸗
cut mutus ⁊c̃. yſa. liij. Sicut ouis ad occiſionem ducet̃. ⁊ obmute⸗
ſcet. ⁊ nõ aperuit os ſuũ. Similiter beata virgo rariſſime ⁊ pauciſſi
ma verba legit̃ ꝓtuliſſe. Jtẽ abbas agathon. vt taciturnitatẽ diſce
ret. dicit̃ lapidẽ in ore ſuo ꝑ triẽniũ tenuiſſe. Jtẽ de quodaꝫ milite
inuenit̃ ꝙ volens intrare religionẽ attẽdẽs mala que faciebat lin⸗
gua. miſit quẽdã vaſallũ ſuũ ad abbatẽ iniungens ei qđ diceret ab
bati voluntatẽ ſuã. ⁊ ꝙ eſſet mutus. paratus tñ per oĩa obedire. re
ceptus credebat̃ mutus. ⁊ cũ multũ ꝓfeciſſet. eduxit eũ abbas ſecũ
ad quẽdã militẽ in extremis laborantẽ. quẽ videns in exitu miſera
biliter a demonibus ptrahi. fleuit multũ. redeuntibus illis occurrit
quidã miles ꝓmittens abbati ꝙ expeditis factis ſuis ꝗcitius reli
gionem intraret. Qui cũ precederet eos viã tentans. ꝑ quẽdã pon⸗
tem cecidit. ⁊ ſubmerſus eſt. cuius animã vidit dictus miles in mo
nachi ſpecie in celũ ab angelis deferri. ⁊ cuꝫ riſiſſet adiurauit illum
dictus abbas in virtute ſancte obedientie ꝙ ſi poſſet loqui diceret
ei quare feciſſet ſic. Qui ait. Male feciſti cõtra ꝓpoſitũ meũ faciẽs
me loqui. Cui oĩa viſa narrauit. Cũ aũt abbas corã eo ſe proſtraſ⸗
ſet ⁊ ille eũ repuliſſet rogauit illũ: vt ipſuꝫ in aliquo loco icluderet.
vbi ſuũ ꝓpoſitũ ſeruaret. ¶ Scđꝫ eſt regularꝭ iſtitutio: veꝫ benedi⸗
cti. aug. frãciſci. ⁊ hmõi. ꝗ ꝗſi cuſtodẽ religiõis ſilentiũ poſuerũt in
clauſtro. oratorio. dormitorio. ⁊ alijs officinis. yſa. xxxij. Cultꝰ iu⸗
ſticie ſilentiũ. Hiere. viij. Cõuenite igrediamur ciuitatẽ munitaꝫ. ⁊
ſileamus ibi: vnꝰ enĩ dꝫ aliũ ad ſilentiũ ꝓuocare. Sicut enĩ hõ in i⸗
greſſu religiõis poſuit pedes ſuos in imo obediẽtie vt nõ ſit ei lici⸗
tũ pedẽ extra ponere vt domꝰ religiõis exeat fines ſine licẽtia pla⸗
ti. ita nec lingua dꝫ exire terminos ſuos ſine licẽtia plati quã irrũa
nu eiꝰ poſuit. ſicut alia mẽbra. clauis oris: ẽ licẽtia plati. ſera. regu⸗
la. clauſura. ſilẽtiũ. fures vident̃ eẽ ꝗ faciũt ꝯ clauẽ nec accipiũt eaꝫ
a plato ꝗ claues domꝰ dꝫ tradere ⁊ ſeruare. ꝓuer. xxij. Ne trãſgre⸗
diaris terminos antiquos. ſ. loci vel tpis. quos poſuerũt patres tui
Jtẽ nõ aduertũt ꝗꝫ pcioſuꝫ theſauꝝ ꝯtinent in ſe ꝗ vbiqꝫ ſilentiũ ꝓ
iciũt. Sicut dicit̃ Amos. viij. vbi ꝓijciet̃ ſilẽtiũ. ¶ Tertiũ ẽ amor
puritatis ad quã ſeruãdã multũ valet ſilẽtiuꝫ ꝓpter ꝙ ait pſ̃. Dixi
cuſtodiã vias meas vt nõ deliquã in lingua mea. Jdẽ. Pone dñe
cuſtodiã ori meo ⁊c̃. Ecc̃i. xxij. Quis dabit ori meo cuſtodiã ⁊ ſup
labia mea ſignaculũ certũ vt nõ cadã ĩ ipis ⁊ lingua mea pdat me.
Greg. Mens ſine clauſura ſilẽtij. vndiqꝫ pꝫ iaculis inimici. Jn vi⸗
tiſpa. cũ arſeniꝰ adhuc eẽt in palatio. rogauit dñm dicẽs. Dñe diri
ge me ad ſalutẽ. Et vox ad eũ. Fuge hoĩes ⁊ ſaluaberis Jtẽ cũ ad⸗
huc in ſolitudine oraret. vox facta eſt iterũ ad eũ. Fuge tace ꝗeſce.
hec enĩ ſũt radices nõ peccãdi. Nota ſꝫ legẽ. vas nõ hñs opculũ. ſ.
ſilentij imundũ eſt. ꝓpter ꝙ Ambro. Alliga ſermonẽ tuũ ne laſciui
at: ⁊ multiloꝗ ſibi pctã colligat. lutũ enĩ colligit aĩus ṽbis exũdãs
Jdẽ Plures vidi peccaſſe loquẽdo. ⁊ paucos tacẽdo. Jtẽ dicit gre
go. Redire nõ valet ad cognitionẽ: ſui mẽs ꝗ multiloꝗ ẽ corrupta
ſed a ſecreto ĩtime ꝯſideratõis ſe excludit qꝛ in fonte ipuro ĩtuẽtis
facies nõ videt̃. Berñ. Quis nouit quãtas modicũ mẽbruꝫ lingue
attrahat ſordes: ꝗꝫ multiplex in labijs incircũciſis imũditia. quãta
ſit pnicies oris icircũſpecti: vñ in laudẽ btĩ iohĩs baptiſte canitur.
Antra deſerti teneris ſub ãnis ⁊c̃. vere in magno piculo ſũt hoĩes
ſine ſilẽtio vt eꝗtãtes equũ rabidũ ſine freno. in domo ſuccẽſa ſũt
ſine obſtaculo. ĩ via in ꝗ ẽ fouea abyſſalis ſine opculo. ſũt vt caſtrũ
ſine clauſura. ſũt vt vrbs ſine porta. ſũt vt domꝰ expolita: ſicͥ vt arca
ſine ſera. vt nauis ſine anchora: vinea ſine ſepe: meſſis ſine cuſtode.
Jn vitiſpa. dixit abbas ſyſoi. Crede ꝙ. xxx. anni ſũt qđ nõ depcor
dñm ꝓ pctõ: ſed orãs dico. Dñe ihũ chr̃e ꝓtege me a lingua mea:
⁊ vſqꝫ nũc ꝑ ſingulos dies corruo ꝑ ipſaꝫ ⁊ delinquo. ¶ Quartũ ẽ
decor honeſtatꝭ. Señ. Primũ argumẽtũ ꝯpoſite mẽtis ẽ in ſe poſ⸗
ſe ꝯſiſtere ſecũqꝫ morari. Leuitas ꝗppe mẽtiũ ppẽdit̃ ex leuitate ṽ
boꝝ. ⁊ neꝗtia ex neꝗtia. ⁊ hmõi. Math. xxvij. Loꝗla tua mãifeſtũ
te facit. Greg. Praui ſicͥ in mẽte ſũt leues. ita in locutõe pcipites: qꝛ
qđ leuis ꝯſcĩa ꝯcipit leuior ptinꝰ lingua ꝓdit. Jdẽ. Qualis ſermo
oñdit̃ talis aĩus ꝯprobat̃. ¶ Quĩtũ eſt qꝛ ſilẽtiũ valet ad iſtructio
nẽ. Ecc̃i. xi. Audi taces ⁊ ꝓ reuerẽtia accedet tibi bona grã. Jdem
Audi tacẽs ſil̃ ⁊ ꝗrẽs. Vñ chr̃s in medio doctoꝝ tacet. audit. ⁊ intͤ
rogat. Luc̃. iij. Señ. Eſto tacitꝰ auditor. ꝗrẽti facile rñde. ꝯtẽdẽti fa
cile cede: nec iurgia ꝯtẽtiõeſqꝫ ꝯtende. Jn vitiſpa: frater ꝗdã intro
gauit abbatẽ moy. ſermonẽ ꝗ rñdit ei. vade ⁊ ſede ĩ cella tua. ⁊ ipa
te docebit vniuerſa. ¶ Sextũ eſt qꝛ ꝓdeſt ad deuotionẽ. Treñ. iij.
Sedebit ſolitariꝰ ⁊ tacebit qꝛ leuabit ſe ſupra ſe. Greg. Mẽs mo⸗
re aꝗ circũcluſa ad ſupiora colligit̃ qꝛ illõ repetit vñ deſcẽdit: ⁊ re⸗
laxata dedit: ⁊ ſe ꝑ iferiora iutiliter ſpgit. Quot enĩ ſupuacuis ṽbiſ
a ſilẽtij ſui cẽſura diſſipat̃. ꝗſi ꝑ tot ruinas extra ſe ducit̃. Vñ redi
re ad ſui cognitionẽ nõ ſufficit: qꝛ ꝑ multiloquiũ exteriꝰ ſparſa vim
ĩtime ꝯſideratiõis amittit. Dicũt nãles ⁊ artifices ꝙ aqua tãtũ põt
deſcẽdere quantũ deſcẽdit ꝑ aꝗductũ. ⁊ ꝑ cubitũ vltra. ¶ Septi⸗
mũ eſt qꝛ ſignũ eſt ſapientie. Señ. Silentiũ hoĩs ſtulti ꝓ ſapiẽtia
eſt. ꝓuer. xvij. Stultus ſi tacuerit. ſapiẽs reputabit̃. Job. xiij. vtinã
taceretis vt reputemini ſapientes. Xenocrates phs cum inter mul
tos taceret interrogatꝰ cur hoc faceret. Rñdit qꝛ me locutũ eſſe pe
nituit. tacuiſſe nũqꝫ. Jtẽ ſocrates inter alios phõs tacẽs introgatꝰ
cõpando vtrũ hoc faceret ex iopia an ex ſtultitia. ait. Nemo ſtultꝰ
tacere põt. Theotiſtus phus ruſtico tacẽti in cõuiuio dixit. Ex do
ctis hoc ſolũ habes ꝙ taces. Jtẽ cenon. phs cuidaꝫ loquẽti ait. Si
te auribus nr̃is audires. taceres Hiero. Bene loꝗ neſcit. ꝗ tacẽ non
nouit. Quidã phs. Serua vocis ⁊ ſilentij tempamẽtũ: ⁊ ſi loqui li⸗
buerit. ſic loꝗris vt alꝭ libentius audiaris. ¶ Octauũ eſt qꝛ ſignuꝫ
eſt patientie. Vñ chr̃s ⁊ corã pilato ⁊ corã herode tacuit in ſignuꝫ
patientie. Jtẽ colaphis ceſus. cõſputꝰ. illuſus. flagellatꝰ. coronatꝰ.

crucifixus ⁊c̄. ſemꝑ tacuit. yſa. liij. Quaſi agnꝰ corā tōdēte ſe obmutuit. Eccī. xiij. Pauꝑ leſus tacebit. In vitiſpa. fratres ꝯueniētes in ſciti voluerūt ꝓbare abbatē moyſen. ⁊ ipō adueniēte dixerūt. Ut q̄d venit excors iſte iter nos. Qui tacuit. Diſcedēte ꝯuentu q̄ſierūt frēs ab eo ſi fuerat turbatꝰ. Qui rn̄dit. turbatꝰ ſum ⁊ nō ſuz locutꝰ. Itē abbas paſtor q̄ſiuit ab abbate veſtorio vnde tantā acq̄ſiuerat v̄tutē vt q̄n abbas ei aliq̄d iniūgeret ī monaſterio ipē nō loqueretᷣ nec ſe mediū faciebat. ait adiuratꝰ. q̄n itraui ī monaſterio dixi. Tu ⁊ aſinus vnū eſtote. vt ſic aſinꝰ v̄berat ⁊ nō loq̄t. iniuriā patitᷣ ⁊ nō rn̄det. ſic ⁊ tu. Sic ī. pš. legitᷣ. vt iumētū factꝰ ſuz apō te ⁊c̄. Nonū ē qꝛ dat pacē ⁊ gaudiū. puer. xxvj. Qui iponit ſtulto ſiletiū. iras mitigat. In vitiſpa. frater q̄dā īterrogauit ſenē vſq̄quo ē ſuādū ſiletiū. q̄ rn̄dit. vſq̄quo iterrogeris. In omni loco ſi tacitꝰ fueris requiē habebis. Ibidē. Qui ſedet ī cella a tribꝰ bellis eripitᷣ. auditꝰ. locutiōis. ⁊ viſus. Unū tn̄ habebit. ſ. cordis. Itē frater īterrogauit ſenē. Si habito cū alijs ⁊ video aliq̄ȝ rē icōueniētē. tūc vis vt loq̄r. Dixit ſenex. ſi ſūt aliq̄ maiores aut coetanei. tacēs magꝭ requiē habebis. in h̄ ēt ꝙ minorē te facis. ſecurū te reddis. Si aūt coartat te ſpūs tuus. ꝯmonefacito hūilitᷣ. Si nō obediūt. relinque laborē tuū ī ꝯſpectu dei. ⁊ ꝯſolabitᷣ te. Decimū ē. qꝛ dat eternū brauiuz. pš. Letati ſūt qꝛ ſiluerūt. ⁊ deduxit eos ⁊c̄. Iō dicitᷣ Treñ. iij. Bonū ē ꝑſtolari cū ſilētio ſalutare dn̄i.

De cuſtodia ſenſuum. DIS. V.

POſtquā dictū ē de cuſtodia cordis ⁊ oris. dicēdū ē de cuſtodia ſenſuū exteriorū Per hos. n. aīe ciuitas īpugnatᷣ. Sic aūt ciuitas q̄n obſidetᷣ totū robur exercitꝰ ponitᷣ circa portas. q̄bꝰ fractꝭ. ciuitas cito capitᷣ. Et ciues obſeſſi totū robur conſtituūt circa portas. Uñ hiere. cū ꝑdiceret ciuitatē hierlm̄ capiēdā a chaldeis dixit q̄ꝺ ꝯuenirēt oēs ꝑncipes ⁊ cognationes regnoꝝ aq̄lonis ⁊ collocarēt ſoliū ſuū ī portis eiꝰ. vnuſq̄ſq̄ ī itroitu ſuo. Hiere. j. Sic aīa nō cuſtodiēs ſenſus ſuos expugnatᷣ. capitᷣ. ſpoliatᷣ. Uñ de ſingulis eorū ſpāliter ē vidēdū.

De viſu.

ET ꝑmo de cuſtodia oculoꝝ. qꝛ ſicᷣ viſus inter alios ſenſus ꝑrior ē in ſitu ⁊ ordine ī capite. ita ī aīe nocumēto obtinet ꝑncipatū. Iō diligēter inuigilādū ē circa cuſtodiā oculoꝝ. Ad h̄ aūt debēt q̄ttuor ꝑncipaliter nos mouere. Primo q̄dē multiplex ꝺpatio nature. Scđo ꝯſideratio iacture. Tertio īterna ſpeculatio. Quarto eterna retributio. Primo q̄dē ad cuſtodiā oculoꝝ dȝ nos mouere ſollicitudo nature. q̄ tot opimēta poſuit. Dicit eniȝ pħi ꝙ nā virtutē viſiuā opuit ſeptē tunicis. quaꝝ altera deficiente neceſſe ē vī viſibilē depire. Itē deꝰ fecit nāȝ oculi maxie neceſſariā ⁊ maxie paſſibilē ab ītrinſeco tāgēte. Itē naturale ē homini vt manus vꝉ q̄ꝺlibet mēbrū q̄ꝺ pōt ante oculos ponat ꝑ cuſtodia eoꝝ a leſiōe ꝯꝛij. Itē nā viſuȝ iter ſēſus alios poſuit capitaneū principē. ⁊ ſupiorē ducē. ⁊ iō magis timēda ē eius īpugnatio. ⁊ cautius cuſtodiēdus eſt. Itē viſuȝ oculoꝝ maxie fecit neceſſariū. ⁊ abuſus maxie ꝑiculoſus ē ⁊ iō maxie ē cauēdus. Itē nā collocauit oculos ī ſummo capitis noſtri. ꝑ q̄ꝺ nobis ſignatᷣ ꝙ eos figere debemus ī chr̄o capite nr̄o. pš. oculi mei ſemꝑ ad dn̄ȝ. Et ꝙ nām diuinā in celo ꝯtēplari debemus. vt ad eā ſemꝑ dirigamus oculos īteriores ītētionū noſtraꝝ ⁊ affectionū. Ut beatꝰ martinus faciebat. q̄ oculis ac manibꝰ erat ī celū ſemꝑ ītētus. Et beatꝰ ſtephanus q̄ ītēdēs ī celū vidit gloriā dei. Act. vij. Et beatꝰ iohēs q̄ ꝑ aq̄lā figuratᷣ. qꝛ ītuitꝰ ē ſolē ī rota. i. deū ī ſua deitate. de quo legitᷣ ꝙ cū reuerſus eſſet de exilio de pathmos īſula ī aſyā. ⁊ īueniret multas hēſes pullulaſſe. ꝯuocauit populū ⁊ īdixit ōronē. ⁊ miſſa celebrata ſub diuo exiēs. ⁊ oclos ī ſolarī rota īfigēs irreflexos. euāgeliū illō. In ꝑncipio erat v̄bū. in quo hereſes q̄ pullulauerāt ꝯfutauit. libera voce deprompſit. Dicitᷣ a nālibꝰ q̄ꝺ aq̄la volēs expiri pullos ſuos. q̄ ſīt generoſi vꝉ degeneres. īuertit eos v̄ſus rotā ſoliſ. ⁊ illos q̄ ſolē ītuētᷣ irreuerberatꝭ oculis tāq̄ȝ generoſos fouet ⁊ nutrit. illos aūt q̄ oculos ad terrā deflectūt. tāq̄ȝ degeneres ⁊ īdignos abicit. Sic dn̄s eos degeneres reputat. q̄ mētꝭ oculos ī eū nō figūt. ſȝ affectōes ⁊ cogitatiōes ī terrenis ponūt. puer. xvij. Oculi ſapiētꝭ ī capite eiꝰ. oculi ſtultoꝝ ī finibꝰ terre. Itē nā nr̄a ⁊ eius figura h̄ ſignat. Geñ. Cetera aīalia nā deiecit ad paſtū: hoīeȝ āt erexit ad ſidera. Dicitᷣ ꝙ lupus rapiēs pueꝝ ⁊ nutriēs. cū puer vult nāliter oculos eleuare ſurſuȝ. lupꝰ eū ꝑcutit cauda ſuꝑ oculos vt ad modū catuloꝝ ſuoꝝ reſpiciat deorſū. Sic dyabolus hoīes lucrꝭ tpalibꝰ. Itē q̄ꝺ ī celeſtibꝰ oculos mētꝭ figamꝰ. h̄ ē figuratū in hoc q̄ꝺ ꝑcepit filijs iſrael. Nūeri. xv. ꝙ in oris ⁊ angulis palliorū ponerēt vittas iacinctinas ⁊ fimbrias vt nō ſequerentᷣ cogitatōes ſuas. ⁊ oculos fornicātes ꝑ varias res. ſȝ vidētes eas recordarentᷣ vniuerſoꝝ mādatoꝝ dei. De fimbrie ſignāt mādata dei

Uitte iacinctine ꝓpter colorē celeſtē ſignāt celeſtē beatitudinē ꝑ qua debemꝰ oīa facere q̄ facimꝰ. In qua debemꝰ ītētōes ⁊ affectiones figere. Scđo dȝ nos mouere magnitudo iacture. Sūt eniȝ oculi nr̄i raptores: fures ⁊ ꝓditores: ⁊ turpitudīs ꝯſiliatores: porte mortꝭ: ⁊ feneſtre. Raptores ſunt. Treñ. iij. Oculus meꝰ depdatꝰ eſt aīaȝ meā in cūctis filiabꝰ vrbis mee. Capiūt ⁊ furantᷣ ⁊ ꝑdantᷣ aīaȝ aliq̄n nō aduertētē. ⁊ captiuā detinēt in rebꝰ exterioribꝰ q̄s illicite aīa ꝯcupiſcit. Judith. xv. Sādalia eiꝰ rapuerūt oculos eius: ⁊ pulchritudo eiꝰ captiuā fecit aīaȝ eiꝰ. Hi ſūt latrūculi egreſſi de ſyria: q̄ captiuā duciūt puellā de iſrl̄ in obſequiū vxoris naaman leproſi: q̄ ſignat ꝯcupiaȝ mūdi cuiꝰ decor leproſus ē dum ſe amātes īficit. Naaman īterp̄tatᷣ decorās. Syria ſublimis interp̄tatᷣ. ⁊ ſignat caput de cuiꝰ ſublimiori ꝑte duo oculi egrediuntᷣ: dū circa exteriora vagantᷣ. Cito aūt captiuas faciūt aīas dū circa mulierū pulchritudinē euagantᷣ. pħs. Cū mulieres aſpicimꝰ vtinā linceos oculos haberemꝰ. Linx enī eſt aīal ita acute vidēs vt vis viſiua eiꝰ. vij. vt dicitᷣ penetret parietes. q. d. pħs. Utinā ſicut aſpicimꝰ exteriorē pulchritudinē: viderēmꝰ feminaꝝ īteriorē feditatē ⁊ cordis prauitatē. Femina pulchra foris manet ītus plena fetoris. Legitᷣ in barlaam vbi refert iohēs dam̄. q̄ꝺ theodas magus dedit ꝯſiliū regi auēnir ꝙ oēs viros excluderet a ꝯſortio filij ſui ioſaphat. ⁊ v̄gines ſpecioſiſſimas cū eo īcluderet: ad quaꝝ viſionē ⁊ colloq̄ȝ aīus ioſaphat emolliretᷣ: ⁊ a chr̄o reuocetᷣ ⁊ retulit ei h̄ exēplū oñdēs quāȝ potēs ſit aſpectꝰ mulierū ad capitiuādū corda viroꝝ. ait. Quidā rex q̄ndā habuit filiū. poſtq̄ȝ diu deſiderata ſuſceptiōe ꝓlis caruiſſet. quē cū oñderet medicis ipi ꝯſiderata eiꝰ diſpoſitōe dixerūt p̄ri ꝙ niſi eū īcluderet talitᷣ ꝙ ꝑ decēniū nō videret lumē. lumīe priuaretᷣ oculoꝝ. quē illo tp̄e īcluſū expleto decēnio emiſit p̄r: ⁊ fecit adduci corā eo diuerſaꝝ reꝝ pulchritudīes: ⁊ noīa ſingulaꝝ reꝝ ei īdicantᷣ: vt equorū ⁊ alioꝝ iumētoꝝ: iuuenū ⁊ boūȝ: ⁊ mulieꝝ ⁊ auiū. Cū aūt q̄reret de mulieribꝰ dixit ei ſpatarꝰ regꝭ ludēdo. Hi ſīt demōes q̄ ſeducūt hoīes: quaꝝ amore in eaꝝ aſpectu magꝭ exarſerat. Itē nota ꝙ ī mulieribꝰ nō ſolū cū aſpiciūt. imo etiā cū aſpiciuntᷣ potētes ſunt oculi aīas cape. Job. xl. In oculꝭ ſuis q̄ſi hamo capiet eā. Cū rex āglie richardꝰ ītraſſet in quādā abbatiā moniatiū vidit ibi quādaȝ ſctimonialē v̄ginē cuiꝰ pulchritudīe illectꝰ: mādauit abbatiſſe ꝙ eaȝ ſibi mittēt: ꝙ ſi nō faceret: ipē abbatiā deſtrueret: ⁊ eā violēter auferret. Quod audiēs dicta mōialis q̄ſiuit q̄d ei ī ipa plꝰ placuiſſet: audiēſ q̄ȝ ꝙ oculi eiꝰ eū illaq̄auerāt volēs decetero ꝑiculꝭ oculoꝝ caretᷣ eruit ſibi oclos ſuos: ⁊ ponēs eos ī vaſe miſit dicto regi. mādans ei ꝙ ſatiaret ſe optato. q̄ ex h̄ ꝯfuſus eā ī pace dimiſit. Uñ greg. ſuꝑ illud. Geñ. iij. Uidit mulier lignū. dicit. Depmēdi ſūt oculi a laſciuia ſue voluptatꝭ. q̄ q̄ſi q̄dā raptores ad culpā velociſſimi ſūt. Dis enī corruptio tā aīe quā corpis: ab eis ſūpſit exordiū. Primū nāq̄ȝ peccatū ⁊ ꝑma corruptio carnis. ortū habuit ab oculꝭ. Geñ. iij. Uidens mulier lignū ꝙ eēt pulchꝝ ⁊c̄. dicitᷣ ꝙ q̄ȝ cito guſtauerūt apti ſunt oculi eoꝝ. i. riui ꝯcupiaꝝ. ⁊ corruptele carnis. Itē cū oculi maxime ſint paſſibiles. maxie īterne paſſiōis illatiui. oculi maxie leduntᷣ nāliter ex ītuitu lepre ⁊ maxie ītuitu lepre ſpūalis. i. pctī carnaliſ. ꝯſueuerūt aīaȝ īficere: ⁊ ſic lepra mālis ⁊ ſentitᷣ ⁊ appet in oculꝭ. ſic ⁊ ſpiritualis. Gl. ſuꝑ illud Math. vij. q̄d vides feſtucā ⁊c̄. Oculꝰ q̄ ī paradiſo poſt culpā eſt reſeratꝰ. aptꝰ videt nō vū ꝓficiat: ſȝ vū deterius cadat. Hoc ſignatᷣ Geñ. xxxiiij. vbi dicitᷣ. Dina egreſſa vt vidēt mulieres regiōis illiꝰ corrūpitᷣ a ſychem. Aug. Ne dicatꝭ vos hr̄e aīos pudicos ſi habeatis oculos īpudicos: qꝛ ꝑ hos intactis ab īmūda violatiōe corporibꝰ: fugit caſtitas ipſa de moribus ibi ſupra. hugo de ſctō victore. Et ſi corpꝰ ab īmūda violatiōe nō tāgitᷣ. ipa tn̄ īmūda violatio. viſu. affectu. cogitatiōe. delectatiōe. ꝑpetratᷣ: viſus īordinatꝰ ꝑit malā cogitationē. cogitatio delectationē. delectatio cōſenſuȝ. ꝯſenſus opationē. opatio ꝯſuetudinē: ꝯſuetudo neceſſitatē ⁊ ita paulatiȝ ſic corrūpitᷣ aīa. vt iā dicat ſe nō poſſe a pctō abſtinē. Oculi etiā ſūt ꝓditores ſecreta aīe exteriꝰ nūciātes. Aug. Impudicus oculꝰ īpudici cordis ē nūciꝰ. Oculi īteriora ſecreta cordis ⁊ eiꝰ turpitudinē reuelāt. tā demonibꝰ q̄ȝ hoībus: qꝛ ex fructu arbor cognoſcitᷣ: ⁊ ex riuuli q̄litate fontꝭ q̄litas īdicatᷣ: ⁊ illa q̄ ſūt in domo videntᷣ ꝑ hoſtiū vꝉ feneſtras. ⁊ ignis ī domo ꝑcipitᷣ ꝑ fumū exteriꝰ exeūtē. Itē oclī ſūt porte vꝉ feneſtre ꝑ q̄s mors itrat ad aīaȝ. Hiere. ix. Aſcēdit mors ꝑ feneſtras v̄ras. Per oclos frequēter capiuntᷣ incauti. a laq̄is venātiū demonū ſic aues. Sȝ attēde ꝙ aues deſcēdētes ad terrā circūquaq̄ȝ reſpiciūt ne in laq̄os pedes ſuoſ imittāt. vꝉ ne alio mō capiantᷣ. ita ꝙ oculis cauēt laq̄os. Sȝ aīa oculis quibꝰ laqueos declinare deberet irretitᷣ ⁊ capitᷣ: qꝛ ſolo viſu infinitis laqueis. i. rebꝰ cōcupiſcibilibꝰ etiā ab ea diſtantibꝰ capi pōt incautis oculis. ⁊ ꝓpter euagationeȝ ⁊ incuriā oculorū. Ideo dicitᷣ Eccī. ix.

Ne reſpicias mulierē multiuolā. ne forte īcidas in laqueos illius.
Plꝰus q̄dā vidēs aucupē iocantē cū quadā muliere clamauit Tu
q̄ auibꝰ ⁊ ferꝭ tēdis laqueos. vide ne capiarꝭ īcidēs ī eos. Ab hmōi
laqueis capit̄ īcautꝰ iuuenis. de quo ꝓuer. vij. Uideo vecordē iu-
uenē ⁊c̄. Et poſtea ſeq̄t̄. velut ſi auis feſtinet ad laqueū. Tertio
dꝫ nos mouē ad cuſtodiā oculoꝝ īterna ſpeculatio. qꝛ q̄ āto oculus
exterioꝛ circa exterioꝛa vagat̄. tāto magis ab interioꝛi ſpeculatiōe
oculꝰ īterioꝛ obſcurat̄. Uñ de balaā dr̄. Nūeri. xxiiij. Dixit vir cuiꝰ
obſtructꝰ ē oculꝰ q̄ viſiōeꝫ oīpotētꝭ dei ītuitus ē q̄ cadit ⁊ apiunt̄
oculi eiꝰ. Itē de paulo dr̄ Actu. ix. Cū excecat̄ exteriꝰ. illuminat̄ ī-
teriꝰ. Ad h̄ facit exēplū didimi de cuiꝰ itellectꝰ ꝓfūditate multa di
cūt̄ Hyſt. eccleſiaſtica. q̄ cū eēt cecus tā magni ⁊ alti ītellectꝰ factꝰ ē
vt ꝑfectꝰ videret̄ eē ī omni facultate. Hic ꝑmus expoſitoꝛ ſacre ſcri
pture legit̄ q̄ vidit ī ſpū ꝑ reuelatiōeꝫ mortē iuliani apoſtate. Cū āt
beatꝰ antonius viſitaſſet alexādriā ꝓꝑ hēticos arrianos ꝯ̄ eos ꝑdi-
cādo. ⁊ ſederet iuxta didimū. q̄ſiuit ab eo ſi doleret de h̄ ꝙ oculoꝝ
materialiū lumine ꝓuaret̄. ⁊ ait ꝙ de h̄ nō debebat dolere. ſꝫ potiꝰ
gaudere. qꝛ ⁊ muſce ⁊ pulices coꝛꝑales oculos habebāt ⁊ viliſſima
quēq̄ aīalia iſta videbāt nec h̄ eēt magnū ſꝫ ꝑ eo maxie ꝯ̄bebat gau-
dere. qꝛ deꝰ ei dederat oculos angeloꝝ. nō coꝛꝑales q̄ īpediūt ꝑfe-
ctū aīe ⁊ puritatē ⁊ acumē ītellectꝰ ꝑ fantaſmata reꝝ exterioꝝ q̄ im
mittūt̄ ī aīa. Seneca. Intelligēdū ē ꝑtē eē inocētie cecitatē. Hic. n.
oculi adulteria mōſtrāt. Hinc īceſtū. hinc alia q̄ hoīes ꝯcupiſcant.
Propter hmōi īpedimēta q̄dā ꝑhi legūt̄ ſibi oculos eruiſſe. ī h̄ nō
imitādi. Quarto mouē nos dꝫ eterna retributio q̄ ē dei viſio. Au
gu. Uiſio ē tota merceſ. yſa. xxxiij. Regē ī decoꝛe ſuo videbūt. Eiuſ
dē. lx. Tūc videbis ⁊ afflues ⁊c̄. Iob. xxi. Qui inclinauerit oculos
ſuos ipe ſaluabit̄. In vitiſpa. Cū mat̄ abbatis paſtoꝛis ⁊ alioꝝ fra
trū ſuoꝝ vellet eos vidē nec poſſꝫ. cū irēt ad ecc̄iā obtulit ſe eiſ. Ipi
aūt ad cellā ſuā retrocedētes. hoſtiū ei ī faciē clauſerūt. Tūc paſtoꝛ
q̄ſiuit vtꝝ eos vellet vidē ī ꝑſenti vel ī futuro. cū illa quereret ſi abſ
tinēt h̄ ab eoꝝ viſiōe. ſi vidēt eos ī futuro. Rñdit abbas. Si potes
equanimiter ſuſtinere vt h̄ nos nō videas. videbis nos illic. Tūc il
la gaudēs receſſit dicēs ꝙ magis vellet eos h̄ nō videre. vt videret
eos ibi. Ecōtra q̄ male cuſtodiūt oc̄los ſuos. eternū ſuppliciū ſuſti
nebūt. ⁊ eterna dei viſiōe carebūt. qꝛ ꝑ q̄ peccat q̄s. ꝑ h̄ ⁊ toꝛquet̄.
Sap. xi. Affligēt̄ aūt ardoꝛe. Leui. xxiiij. Ardoꝛ ꝯficiet oc̄los nr̄os
⁊ affliget aīas nr̄as. Itē meroꝛe Deut̄. xxiiij. Dabit tibi dñs oculos
deficiētes ⁊ aīaꝫ meroꝛe ꝯſūptā. Itē terroꝛe Ibidē. Terreberis ꝓꝑ
ea q̄ videbis oculis tuis. In vita marie de ogines legit̄ ꝙ cū q̄dā
mulier moꝛeret̄. reuelatū fuit ei ⁊ vidit maximā m̄ltitudinē demo
nū occurrētē ⁊ volētē eā cape ⁊ pugnātē ꝯ̄ bonos angelos ꝑ q̄ ipe
trauit vt a demonibꝰ liberaret̄. ⁊ ī purgatoꝛio toꝛqueret̄. ⁊ oñdit ei
oꝛāti beatꝰ petrus quō ī purgatoꝛio dicta mulier toꝛquebat̄ tranſ
iēs ab aq̄s niuiū ad caloꝛē nimiū. ꝓꝑ h̄ ꝙ niuis ardēs fuerat ī mū-
di vanitatibus ꝯſpiciendis.

De auditu.

Secūdus iter q̄nq̄ ſenſus ē auditꝰ. Dicit. n. areſto. ī li. de na
tura aīaliū: ꝙ viſus ī oībꝰ aīalibꝰ ē ſupꝛa auditū ⁊ vltra na
turaliter ſe extēdit. poſt eū auditꝰ. ſub q̄bꝰ ē olfactꝰ. Et no-
tādū ē ꝙ ꝑmo debemꝰ auditū nr̄ꝫ diligēter cuſtodire. Scd̄o a q̄bꝰ
Sūt aūt q̄nq̄ q̄ nos dꝫ mouē ad cuſtodiā auriū ſiue auditꝰ. Pri
mo qꝛ mēs frequēter affligit̄ Ecc̄i. vij. Cūctꝭ ſmonibꝰ q̄ dicunt̄ ne
accōmodes coꝛ tuū. ne forte audias ſeruū maledicētē tibi. In hoc
cautioꝛ ē vulpis hoīe. q̄ vt dicit̄ ītrudit ſe in foueā cū timet audire
tonitruū ⁊ ne illud audiat ⁊ turbet̄. obturat pedibꝰ ſuis aures ſuas
q̄ūtū pōt. Iob. xxxix. Nō audierūt vocē exactoꝛis eoꝝ. ſ. q̄ hñt vba
ꝯturbātia alioꝝ. Scd̄o qꝛ dyaboli ſeruꝰ efficit̄ vt ducat eū quo
vult ne poſſit euadē. ſicͭ fac̄ carnifex de poꝛcis ēptꝭ cū vult eos ducē
ad terrā ſuā. Carnifices. n. hñt canes ad hoc aptatos. ꝙ cū volūt a
carnificibꝰ recedē. ⁊ ad terrā illā redire. canes eos ſubſequūt̄: ⁊ cū
eos ꝑ aures ceperit ꝓ volūtate ſua ad carnificē. q̄ ad h̄ eos ducit vt
īterficiat deducūt vſq̄ ad gregē alioꝝ q̄ ad moꝛtē ducunt̄. Sic ca-
nes. i. detractoꝛes vel oblocutoꝛes eos quos ꝑ aures tenent q̄ vba
mala audiūt libēter ad ꝯſoꝛtia maloꝝ ⁊ carnifices īfernales addu-
cūt. vt ꝓ volūtate ſua eos ad moꝛtē trahāt ⁊ ne euadāt. Exod. xxi.
Qui volebāt poſſidē hoīeꝫ ſuū ꝑfoꝛabat ei aurē. ⁊ ex quo hēbat au
rē ꝑfoꝛatā. erat ei ſuꝰ ſēpitnꝰ. Sic q̄ādiu hꝫ hō aurē ꝑfoꝛatā ad reci
piēdū oīa mala vba. ſit ſuꝰ dyaboli ſēpiternꝰ. Tertio qꝛ moꝛdax
⁊ detractoꝛ ⁊ rixoſus efficit̄ vt fiat imitatoꝛ eoꝝ quoꝝ ē diſcipulꝰ.
ꝓuer. xxv. Sicͭ q̄ ap̄p̄hēdit auribꝰ canē ⁊ trāſit ipatiēs. ſic q̄ imiſcet
ſe rixis. ⁊ q̄ audit rixas ad modū canis q̄ moꝛdet ⁊ latrat cū ap̄p̄hē
dit̄ auribꝰ moꝛdet alios. Quarto qꝛ mēs polluit̄. Oſee. viij. Ef-
fraim quaſi vas īmūdū in nationibꝰ. ꝙ ē qñ lingua hoīs nō habet
ligaturā tꝑantie vel diſcretionis: ⁊ auris nō habet operculū ꝓrudē
tie. Nūeri. xix. Uas ē īmūdū ꝙ nō hꝫ ligaturā aut opimētū. Dixit
q̄dā pater ꝙ hō hñs inimicū q̄ ꝯſueuit ꝑ feneſtras ſoꝛdes ī domū
ꝓijcere. dꝫ tacere ⁊ feneſtras claudeꝛ. Sic hō aures ꝯ̄ ſoꝛdes demo
nū. Quinto aufert deuotionē. Leui. xxij. Nō acceptabit dñs q̄
offert ei aīal hñs aurē amputatā. Sexto q̄ aufert aurē aufert eti
am vitā: qꝛ latro iuētus aure amputata ſuſpēdit̄. Dicit̄ ꝙ draco ꝑ
hūc modū occidit elephātes. roſtrū ſuū in aure figēdo. ⁊ ſanguinē
abſoꝛbēdo: ⁊ cauda pedes eoꝝ ligādo. Sic dyabolꝰ hoīes cū audi-
unt vba male ꝑſuaſiōis ꝯfidūt ⁊ aſſecurāt ꝑ ꝓmiſſionē finalis pe-
nitentie. Ab iſtis aūt ē auditꝰ maxie cuſtodiēdus. a vbis vel mu
ſicis cātibꝰ vel inſtrumētis ad laſciuiā: ⁊ libidinē ꝓuocātibꝰ ⁊ re-
uocātibꝰ a bono: q̄ viriles aīos emolliūt: quoꝝ finis luctꝰ. Ecc̄i. ix.
Ne audias ſaltatricē: ne pereas in efficatia illius. Iob. xxi. Tenent
tympanū ⁊ cytharā: ⁊ gaudēt ad ſonitū oꝛgani. ducūt in bo. di. ſ. ⁊
in pūc. ⁊c̄. yſa. v. Cythara ⁊c̄. j. mach. ix. Cōuerſe ſūt nuptie ī luctū:
⁊ vox muſicoꝝ in lamētū. Iob. xxx. Uerſa ē in luctū cythara ⁊c̄. Di
cit̄ de vlixe ꝙ cū iret ꝑ mare ꝑ loca vbi ꝯſuerāt audiri cantꝰ ſyrena
rū q̄ fingunt̄ ⁊ deſcribunt̄ a poetis piſces ex ꝑte inferioꝛi. ⁊ mulie-
res ex ꝑte ſupioꝛi canētes cū cytharis ⁊ tybijs. ille ſapiēs dicit̄ ob-
turaſſe aures ſuas pice. nec attractus cātꝰ eaꝝ dulcedine ꝓcipita-
ret ſe in mare. Qō m̄lti faciūt allecti ſuauitate muſicoꝝ. ⁊ muliebꝛi
um cātuū ſe ꝓcipitātes in ꝑiculū luxurie ⁊ amaritudinē īferni. Au-
res pice ſibi obturat: q̄ cogitās q̄ꝫ turpe: tenax: fetidū: ⁊ ꝯbuſtibile ī
inferno ſit peccatū. Aures auertit ab hmōi. Hiero. in ꝓlogo ſup io
ſue nos ad patriā feſtinātes. ſyrenaꝝ moꝛtiferos cātꝰ debemꝰ ſur-
da aure trāſire: nō ſicut ille de quo dicit̄ ꝙ ſuauitate cātꝰ attractus
ductꝰ ē ad ſuſpēdium. Itē dicit̄ ꝙ cū alexāder iuuenis delectaret̄
in hmōi vidēs aliq̄ñ antigonꝰ eiꝰ nutritiꝰ eū cytharizātē. timēs ne
ꝑ hoc emolliret̄ eiꝰ animi vigoꝛ. cucurrit ⁊ fregit cytharā eiꝰ. dicēs
Etatē tuā decetero regnare decet nō cytharizare. Scd̄o cauēdū
eſt a vbis adulatoꝛijs: vñ in pſ. Molliti ſūt ſmōes eius ⁊c̄. Señ.
Si ꝯtinēs es adulatōes deuita. ſitq̄ tibi tā triſte laudari a turpibꝰ
q̄ꝫ vt lauderis ob turpia. Itē difficillimū opꝰ ꝯtinētie eſt blādicias
adulatoꝝ repellere: quoꝝ ſmōes aīuꝫ reſoluūt voluptate q̄daꝫ. Si-
milis ē adulatoꝛ cuidā ſerpēti de quo dicit yſiō. ꝙ ſi quē momoꝛ-
derit oꝛe ſuo tabeſcere facit: hic ē dipſas tabeficus. Tertio cuſto
diēdꝰ eſt auditꝰ a vbis detractoꝛijs. Ecc̄i. xxix. Sepi aures tuas ſpi
nis ⁊ ne audias liguā nequā q̄ bona vel ꝑuertit: vel diminuit: ⁊ ma
la īponit vel auget: ꝙ eſt ꝯ̄ eq̄tatē: hoc facit q̄ ad modū ſpinarū lin
guā hñs ꝑūgentē alios arguēdo ridet. Sequit̄. Et auribꝰ tuis fa-
cito hoſtia ⁊ ſeras ꝙ facit q̄ detractoꝛi auditū nō ꝑādit: nec ſoꝛdes
alienas ī domū ſuā ꝓijci ꝑmittit: qꝛ vt dicit greg. Nō minꝰ peccat
auditoꝛ q̄ꝫ detractoꝛ qꝛ ſi deerit auditoꝛ deerit detractoꝛ. Quar-
to a vbis ſubuerſoꝛijs vt ſūt vba mala ſuggerētiū. ij. thy. ij. Quoꝝ
ſmo vt cācer ſerpit. Ezech. ij. Increduli ⁊ ſubuerſoꝛes ſūt tecū: Iō
ad modū aſpidis debemꝰ aures obturare terra ⁊ cauda. i. ꝯſiderā-
do fragilitatē nr̄aꝫ ⁊ finē pcti ⁊ nr̄uꝫ ne audiamꝰ marſoſ dyaboli. i.
malos īcātoꝛes pſ. Fac illis ſcd̄ꝫ ſiſi. ſer. ſicut aſpi. ſur. ⁊ obt. aures
ſuas. Quīto a vbis litigioſiſ: ne poꝛtꝭ aptꝭ ignis īret domū ꝯſcie
⁊ īflāmet eā draco flāminomꝰ. Ecc̄. xxix. Iracūdꝰ īcēdit litem. Et
pꝰ. Certamē feſtināter ſuccēdit ignē ⁊ lis ⁊c̄. Sexto a vbis ocio
ſis: ⁊ hoc audiēdo edificatoꝛia vba vel ſtupēdo in eis. ꝓuer. ij. Au-
diat ſap̄. au. t. Hoc ſignat̄. ij. reg. xxi. Bananias q̄ edificatio dñi. vl̄
rñſio: vl̄ ſecretariꝰ iterꝑtat̄. erat auricularꝭ dauid: ⁊ ſignat vbū dei
qō dꝫ eē cuſtos auriū nr̄aꝝ. Septio a vbis blaſphemoſis. Ecc̄i.
xxvij. Loq̄la multū iurās hoꝛripilatōꝫ capiti ſtatuet ⁊ in irreueren
tia ipſiꝰ obturatio auriū. Uñ dicit magiſter Iaco. de quodā iudeo
cū luderet cū quodā chr̄iano ad aleas: iudeus audiēs blaſphemiaſ
de deo q̄s chr̄ianꝰ euomebat: duabꝰ manibꝰ aures ſuas obturans
relicta pecunia ſua fugit.

De olfactu.

Olfactū aūt debemꝰ cuſtodire ab odoꝛibꝰ varijs: ⁊ ꝑcipue
ab illis q̄ alliciūt ad pcm̄: vt illoꝝ q̄ poꝛtāt res odoꝛabiles:
vel ꝯſpergūt ſe vl̄ domos vel lectos: vl̄ veſtes: vt ꝑ hoc alli
ciāt ad libidinē maxie ꝓꝑter q̄ttuoꝛ. Pꝛio ne aīabꝰ nr̄is vl̄ ꝓxi
moꝝ noceamꝰ: vt illa meretrix: de q̄ ꝓuer. vij. Aſperſi cubile meum
mirra ⁊ aloe ⁊ cynamomo. Et pꝰ. Statiꝫ ſequit̄ eā q̄ſi bos ad victi
mā ⁊c̄. Et illa de qua yſa. lvij. Unxiſti te regio vnguēto ⁊ multplici
pigmētario ⁊c̄. Et btā magdalena q̄ cū illo vnguēto ꝑcioſo qō para
uerat ad vnguēdū ſe vnxit pedes dñi. Silr̄ ⁊ pelagia meretrix q̄ ve
nerat ad epoꝝ ꝯſiliū ad aīas venādū: de qua īfra vbi agit̄ de peni-
tentia. Secūdo vt fetoꝛē inferni caueamꝰ: de quo yſa. ij. Erit ꝓ
ſuaui odoꝛe ⁊c̄. ſupꝛa de inferno: de adulterijs. In vitiſpa. de bea-
to arſenio dicit̄ ꝙ mittebat aquaꝫ in peluim vt infunderent̄ palme

nec pmittebat ide aquã fetidã remoueri. ſʒ ſup illã aliã īfũdi faciebat ita vt fetore eiꝰ cella repleret. ⁊ h̃ vt dicebat ſuſtinebat libenter ꝑthymiamathe ⁊ vnguẽtis qbꝰ vſus fuerat in ſeculo ⁊ muſcata ad vitãdũ fetorẽ īferni. ¶ Tertio vt odorẽ ſpũalẽ dei ⁊ bonoꝝ melius ſentiamꝰ. Bern. Dñe q̄ nõ ſentit odorẽ. t. aut mortuꝰ aut fetidus ẽ. Cant. j. Curremꝰ ī odorẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ. Johẽs euangeliſta dño apparẽte ſibi clamauit. Odor tuus dñe ɔcupiſcẽtias in me generauit eternas. ¶ Legit̃ ī kalẽdario bede. viij. idus febru. ꝙ cũ beata dorothea virgo ad martyriũ duceret̃. ⁊ illa gaudẽs ſe diceret ire in padiſũ. q̄dã ſcholaſticꝰ rogauit eã vt ei mitteret de fructibꝰ eiꝰ. Cũ aũt decollata eẽt. tñ ſenſit ille ī mappula virginis odorẽ. ꝙ clamauit ſe chriſtianũ eſſe. ⁊ decollatꝰ ꝓ fide odorẽ ⁊ fructũ eternũ ꝑmeruit. ¶ Quarto vt odorẽ padiſi pcipiam. Odor. n. ſuauiſſimi corpoꝝ ſanctoꝝ erũt vbi ſũt cythare ⁊ phyale plene odoramẽtoꝝ q̄ ſt̃ orones ſanctoꝝ. Apoc. iiij. ⁊. vij. aſcẽdit fumus aromatũ ⁊c̃.

De guſtu.

¶ Quartus inter ſenſus eſt guſtus. de quo nihil ad preſens dicere ꝓponimus. ſed īfra q̄n agemus de vitio gule qḋ ẽ vnũ de vitijs capitalibus. Itẽ īfra de ieiunio ⁊ abſtinẽtia.

De tactu.

Ultimus inter oẽs ſenſus ẽ tactꝰ. quẽ multũ expedit diligẽter ⁊ ſollicite cuſtodiri. q꜡ cũ ſit materialioꝛ vehemẽtioris ẽ ipreſſiõis. ⁊ iõ ſi ſit illicitꝰ. fit hoſtis aĩe potẽtioꝛ. fortioꝛ. ⁊ violẽtioꝛ ad nocẽdũ. Eſt ãt tactꝰ illicitꝰ q̄druplici rõne. ¶ Primo ꝑꝑ iobediẽtiã. ꝑmũ. n. peccatũ ɔmiſſuʒ fuit ꝑ tactũ ligni vetiti. ſicut pʒ Geñ. iiij. Dixit mulier ad ſerpẽtẽ. de ligno ſcie p̄cepit nobis dñs ne comederemꝰ neqʒ tãgeremꝰ illḋ ne forte moriamur. forte addidit de ſuo. ꝙ q꜡ tetigit oẽs dãnati ſumꝰ ad mortẽ. Oẽs fructꝰ arboꝝ padiſi ɔceſſerat eis dñs. h̃ ſolũ ībibuerat. ⁊ ipi h̃ ſoluʒ tetigerũt. ¶ Scḋo tactꝰ aliq̄s ẽ illicitꝰ ꝑꝑ irreuerentiã. maxie miniſtri dñi q̄ hñt tractare ⁊ diſpẽſare diuina. debẽt eã tractare, deuote. reuerent̃. ⁊ mũde. yſa. lij. Pollutũ nolite tãgẽ. mũdamini q̄ fert̃ vaſa dñi. debẽt aduertẽ ſacerdotes ⁊ miſtri. imo ⁊ oẽs q̄ recipiũt corpꝰ chr̃i. cũ mũditia ⁊ reuerẽtia debẽt accedẽ. ⁊ tãgẽ ſãcta ſãctoꝝ. j. pali. xiij. dicit̃ ꝙ iratꝰ dñs ɔ̃ ozã ꝑcuſſit eũ q꜡ tetigẽrat arcã. Si g̃ tã horrenda morte ꝑcuſſus ẽ q̄ arcã tetigerat. q̄ nõ erat niſi vmbra ⁊ figura corporis chr̃i. ⁊ tñ ſacerdos exiſtẽs voluit eã tenẽ ne cadẽt q꜡ declinauerãt eã boues. q̄ morte plectẽdus ẽ miſer peccatoꝛ q̄ īdigne tãgit vel ɔſecrat corpꝰ chr̃i. Itẽ dñs poſt reſurrectiõeʒ ſuaʒ nõ ꝑmiſit ꝙ btã magda. tãgẽt eũ. ſʒ repellẽs eã dixit ei. Noli me tãgẽ. q̄ tñ erat ſanctiſſima. deuotiſſima ⁊ amoris eiꝰ igne ſuccẽſa. Quis g̃ dignꝰ ẽ ad eũ accedẽ. ⁊ tãgẽ ſacratiſſimũ corpꝰ eiꝰ. ¶ Tertio tactꝰ ẽ illicitꝰ ꝑꝑ facti ſeuitiã ſic̃ diuites tãgũt ⁊ opprimũt paupes ī corpibꝰ eoꝝ. vel in rebꝰ. ɔ̃ quos dicit̃ in pſ. Nolite tãgẽ chr̃os meos. i. chriſtianos meos. vnctos ⁊ ɔſecratos mihi ī baptiſmo. Quicq̄d. n. mali dãni vel oppſſionis fit eis chr̃s reputat ſibi factũ. Math. xv. Qḋ vni ex minimis meis feciſtis. Zach. ij. Qui tetigerit vos tãget pupillaʒ oculi mei. ¶ Quarto tactus ẽ illicitꝰ ꝓpter ipudicitiã q̄ſtuʒ ad hoc maxime ſeruãdus ẽ ⁊ cauẽdus ſenſus tactus. q꜡ ꝑ eũ fortius ſentitur ardoꝛ libidinis. Cauẽdus ẽ ſollicite ꝓpter multa mala q̄ facit ī aĩa. ¶ Primo q̄dẽ q꜡ inq̄nat. In multis locis ī lege dicit̃ ſpãliter Leui. v. Aĩa q̄ tetigerit imũdũ. rea eſt ⁊ delīq̄t. Et. xiij. Quicũqʒ tetigerit aliq̄d īmũdũ. īmũdus erit. Ideo ꝓuer. vj. Qui īgredit̃ ad eaʒ ſ. mulierẽ. nõ erit mũdus cũ tetigerit eã. Ecc̃i. xiij. Qui tãgit picẽ inq̄nabit̃ ab ea. ¶ Scḋo q꜡ inuiſcat vel agglutinat ⁊ illaqueat. Hiero. Femina ẽ viſcus tenaciſſimus ad aĩas illaqueãdas. Idẽ ſi fuerit ɔuerſatio viroꝝ cũ mulieribus. nõ deerit viſcus dyaboli. Auis cũ viſco vl̃ glutino vel laqueis nõ capit̃. niſi tãgat ea. Petrꝰ alfon. Leonẽ ⁊ draconẽ ⁊ ſcorpionẽ ſeq̄ris. mulierẽ nõ. Itẽ q̄dã phus videns aucupẽ iocãtẽ cũ muliere in loco vbi tetẽderat laqueos ⁊ retia ad aues ⁊ feras capiẽdas. ait. Tu q̄ feras ⁊ aues decipis. vide ne vt auicula capiar̃. Ecc̃i. vij. vincula ſũt manus illius. ¶ Tertio ſuauiter ītoxicat. Hiero. Luxuria ẽ ſcorpionis ꝑcuſſio. q̄ tenet illã ſicut q̄ apprehẽdit ſcorpionẽ. Ecc̃i. xxvij. Qui ꝑmo lãbẽdo tãgit. poſt in fine pũgit. ⁊ venenũ effundit. Et nota ꝙ nullũ venenũ nocet niſi ꝑ tactũ. ¶ Quarto ſiue ꝑ cãm ſiue ꝑ occaſiõeʒ. in ꝑditioneʒ ducit. Ecc̃i. ix. Nõ accũbas cũ ea ſup cubitũ. ne forte declinet coꝛ tuũ in illaʒ. ⁊ labaris in ꝑditionẽ. Judith. xj. Quia volũt ɔſũmare q̄ nec manibꝰ debent contingere. q̄ hoc faciũt certũ eſt ꝙ in perditioneʒ dabunt̃. ¶ Quinto corrumpit ⁊ inficit. vt tactus vue putride vuã ſanã pomi putridi ſanũ gregis morbidi ſanuʒ ⁊c̃. Gal. v. Modicũ fermẽti totã maſſam corrũpit. ¶ Sexto ſuccẽdit vt tactus ticionis ardẽtis extinctũ ſuccendit ⁊ ɔſumit. prouer. vj. Nũquid poteſt aliquis abſcondere ignẽ in ſinu ſuo. ⁊ veſti. e. non ɔbu. Ecc̃i. ix. Ex hoc concupiſcentia q̄ſi ignis exardeſcit. ¶ Ad hoc facit ꝙ dicit̃. iiij. dyal. xij. de quodã ſacerdote q̄ ex quo ordines ſuſcepat: remouet a ſe cõcubinã ſuã amans eã vt ſororẽ: nec ꝑ. xl. annos ſuſtinuit ꝙ ad euʒ accederet: vel ei ī aliquo miſtraret. Cũ aũt laboraret in extremis dicta mulier accẽſſit: ⁊ aurẽ ſuã eiꝰ naribꝰ applicauit: vt ſentiret ſi plꝰ eẽt in eo halitꝰ: quã ſentiẽs ſpm̃ colligẽs ait. Recede mulier. tolle paleã: adhuc igniculꝰ viuit. Poſt icepit letꝰ dicere. Uñ veniũt dñi mei: venio. venio. Et q̄rẽtibꝰ ait. aduenire ſctõs aplõs. ⁊ iterãs dicta vba cũ eis emiſit ſpm̃. ¶ Itẽ ad hũc ignẽ extinguẽdũ ille beatꝰ martyr amputauit ſibi linguã de quo dicit Hiero. in ꝑncipio vitiſpa. ꝙ cũ viciſſet mlta tormẽta poſitꝰ ẽ in lecto ſtrato floribꝰ vbi meretrix ſpecioſa carnes eiꝰ attrectabat: q̄ ſcindẽs ſibi linguaʒ expuit eã cũ ſanguine in faciẽ eiꝰ. Itẽ ad h̃ facit exẽplũ de illo q̄ vt illũ extingueret digitos ſuos in alio igne ɔburebat ſibi. Itẽ in vita marie de ogines. legit̃ ꝙ cũ vehemẽtiſſime egrotaret: q̄dã vir ſpũalis eaʒ viſitãs cũ cã ɔpaſſiõis tãgeret pulſuʒ brachiũ eiꝰ ſtringẽdo. ſenſit ſubito motꝰ carnis: ⁊ ipa audiẽs vocẽ hãc noli me tãgere. q̄ſiuit ab eo q̄ erat l̃ratꝰ q̄d h̃ vellet dicere: ipe aũt h̃ ei facto oñdẽs: eã dimiſit ꝑiculũ aduertẽs ⁊ dei miaʒ eũ a ꝑiculo reuocãtẽ. Itẽ in vitiſpa. dicit̃ ꝙ cũ quẽdã ſolitariũ mat̃ ſua anꝰ viſitaret: ⁊ ille eã redeũteʒ haberet trãſferre torrẽtẽ: inuoluit manꝰ ſuas ne carnes ſuas aliq̄tenus tangeret: ⁊ ei q̄renti cur hoc feciſſet. R̃ndit ꝙ carnes mulieris erant ignis homo auteʒ ſtuppa vel ſtipula.

De tentatione. DIS. VI.

Tertiũ ꝙ multũ valet ad ꝑſeruãdũ hoieʒ a pcõ ẽ ſuipſiꝰ defenſio v̄tuoſa: q꜡ dyabolꝰ multiplicit̃ nos ipugnat. iõ neceſſariũ ẽ ꝙ hõ reſiſtat fortiter ⁊ virilit̃ ſe defendat ꝙ nõ põt facere niſi hẽat arma v̄tutũ: ꝑꝑ qḋ dicit apoſto. eph. vj. Induite vos armaturã dei vt poſſitiſ ſtare aduerſus īſidias dyaboli. Iſta ſũt arma fortiſſima d̃ qbꝰ boetio dictũ ẽ: ſic̃ ipe ait li. de ɔſo. Talia tibi ɔtuleramꝰ arma q̄ niſi pꝛiꝰ abieciſſes īuicta te firmitate tuerent̃. Qui hmõi arma portat. diuina v̄tute ꝓtegit̃: cui ꝑncipalr̃ initit̃: q꜡ ipſe in deo ẽ ⁊ deꝰ in eo. Nõ ẽ g̃ mirũ ſi fortit̃ pugnat ⁊ virilit̃ opat̃: q̄ diuĩa v̄tute pugnat ⁊ opat̃. Talẽ q̄diu ſtat cũ deo ⁊ ī deo: nõ põt dyabolꝰ vincẽ nec audet īuadere. ſic̃ nec lupꝰ ouẽ q̄diu ſtat iuxta paſtorẽ. Nec ẽ q̄ audeat homi nocere vl̃ eũ ledere vl̃ tãgere: q̄diu ſtat iuxta regeʒ. Puer q̄n videt ꝙ aliq̄s velit eũ v̄berare cito currit ad matrẽ: ⁊ ſe ſub alis eiꝰ abſcõdit. Ita q̄diu vult hõ ſtare cũ deo: nõ põt eũ dyabolꝰ ipugnare. Jõ. j. ioh. iij. Qui manet ī deo pctm̃ nõ facit. De ꝑdict̃ armis v̄tutũ īfra dicemꝰ. De tẽtatõe v̄o q̄ dybolꝰ nitit̃ hoieʒ ipedire vl̃ ipugnare aliq̄ ꝓſeq̄mur. In ꝑmis aũt dicẽdũ ẽ de diuerſis tẽtationũ generibꝰ. Scḋo ſpãliter de tẽtatiõibꝰ q̄ fiũt a demõibꝰ. Tertio de his q̄ dant demonibꝰ occaſionẽ tentãdi. Quarto de remedijs cõtra tentationes. Quinto de vtilitate tentationum.

De diuerſis generibus tentationum.

Circa primũ ſciẽdũ eſt ꝙ tentat: deus: mundus: caro ⁊ dyabolus. Deus quidẽ tentat vt ꝓbet ⁊ approbet: ⁊ vt qualis ſit homo ſibiipſi pateat: ⁊ det̃ alijs in exemplũ: ſicut tentauit abrahã in exemplũ obedientie. Geñ. xxij. Tentauit deus abraham ⁊c̃. Itẽ iob ⁊ thobiã in exemplũ patientie. Tob. ij. Hanc tentationem. ſ. cecitatis ꝑmiſit deus euenire illi vt poſteris daret̃ exẽplũ patiẽtie. ſicut ⁊ ſancti iob. Itẽ ſanctos martyres in exẽplũ fidelitatis ⁊ cõſtantie. Sap. iij. Deꝰ tentauit eos: ⁊ īuenit illos dignos ſe. Itẽ filios iſrael ī exẽplũ timoris. Exo. xx. vt ꝓbaret vos venit deus ⁊ vt terroꝛ eiꝰ eſſet in vobis: ⁊ nõ peccaretis. Deut̃. viij. Tentauit te dñs vt nota fierent q̄ in aĩo tuo verſabant̃. Itẽ in exemplũ amoris. Deut̃. xiij. Tentat vos dñs vt palã fiat vtrum diligatis eum an nõ. ¶ Scḋo tentat mundus. Sap. xiiij. Creature dei facte ſunt in odiũ ⁊ muſcipulã ⁊ tentationem pedibꝰ inſipiẽtiũ. Super oẽs res cõcupiſcibiles q̄s oſtendit mũdus ꝓtẽdunt̃ laquei vt hoies in eis capiant̃. Laquei iſti ſunt ea ꝑ q̄ res tꝑales in amorẽ ſuum alliciunt. ſiue eaꝝ pulchritudo ſiue dulcedo ⁊ hmõi. Hoies capiunt̃ cuʒ his fruuntur: qbꝰ potiꝰ deberẽt vti. Beatꝰ antoniꝰ raptus in extaſi vidit mundũ plenum laqueis ⁊ clamauit. Quis euadet o dñe hos laqueos: R̃nſum eſt ei ꝙ hũilitas euaderet eoſ. i. pauꝑtas ſpũ q̄ mũdana contẽnit. ab his non capit̃: niſi q̄ hoc cape mitit̃: ſic̃ nec piſcis hamo: nec auis laqueo: nec fera pedica: niſi eam tangat. Job. xviij. Immiſit in rete pedes ſuos. ⁊ in maculis eius ⁊c̃. Et poſt. Abſcondita eſt in terra pedica eius groſſioꝛ tentatio: ⁊ decipula eius ſuper ſemitã: q꜡ groſſiores. ſ. ſeculares capit groſſioribus cupiditatibꝰ. religioſos ⁊ clericos q̄ ſunt in ſemita cõſilioꝝ tentatiõibus ſubtilioribꝰ capit. Itẽ yſa. xxxiij. Formido timoris in obſeruãdo. ſi res nimis timent amittere fouea deſꝑatiõis ⁊ nimiʒ doloris in reꝝ amiſ-

ſione.laqueus nimij amoris in poſſidẽdo. ¶ Tertio tentat caro.i.
carnalis ↄcupiſcẽtia. Jac.i. Unuſqſqꝫ tẽtat a ↄcupiſcentia ſua abſ
tractꝰ. Hec ẽ illa meretrix q̃ hꝫ poculũ aureũ in manu illiciti actꝰ.
plenũ abominatiõe immũdicie. Calix ẽ carnalis ↄcupiſcẽtia vel dele
ctatio Apoc.xvij. Notãdũ aũt qꝺ caro ẽ eua miſera q̃ virũ in mor
tẽ īducit.ſ.ſpiritũ.⁊ a ꝑadiſo excludit dũ peccatũ mortifere ſuaſio
nis ↄſentiẽdo vel nõ corrigẽdo accipit.q̃ nõ ẽ acceptãda ſꝫ corrigẽ
da.Gen.iij. Hec ẽ egyptiaca q̃ ioſeph.i.ſpiritũ ad ↄſenſũ illicitum
cogẽ cupit.q̃ nõ ẽ audiẽda.ſꝫ relicto pallio carnalis ⁊ ſecularis ↄuer
ſatiõis fugiẽda.Gen.xxxix. Hec ẽ thamar q̃ depoſita veſte lugubri
ſ.pnĩe īduta teriſtro mollicici ſedet in biuio q̃ſcẽs in voluptate ⁊
vanitate.vt iudã.i.penitẽtẽ ſpiritũ ꝓuocet ad īceſtuoſũ ↄcubitũ.
q̃ nõ ẽ aſpiciẽda ſꝫ ↄtẽnẽda.Gen.xxxviij. Hec ẽ corbia filia ꝑncipis
madian q̃ ornatu habitu meretricio.mittit̃ ad ſeducẽdos filios iſ
rael.q̃ nõ ẽ appetẽda ſꝫ ꝑ diſciplinã trãſfodiẽda. Numeri.xxv. Hec ẽ
meretrix ornata:habitu meretricio ꝑpata.ad capiẽdas aĩas.garru
la.vaga.q̃etis īpatiẽs.quã vidit ſalomon de feneſtra domꝰ ſue ꝓ
uer.vij. Uecordẽ iuuenẽ illaqueãtẽ ⁊ ad ꝑditiõeꝫ trahẽtẽ.q̃ nõ ẽ ſe
quẽda ſꝫ ſpnẽda. Hec ẽ iahel.q̃ ſyſarã.i.ſpiritũ a prelio fugientẽ.⁊
ociũ ⁊ q̃etẽ appetẽtẽ inuitat ad q̃ſcẽdũ in tabernaculo ſuo.i.ĩ agẽ
do curã carnis in deſiderijs q̃ ꝓpinãdo lac blãde delectatiõis ꝑ cõ
ſenſũ illicitũ occidit dũ clauũ amoris penetrãtis ⁊ illiciti in eũ īfi
git.hec nõ ẽ audiẽda ſꝫ declinãda ⁊ cauẽda Jud.iiij. Itẽ hec ẽ da
lila ſitula q̃ ſamſonẽ nimis ei cõpatiẽdo ⁊ ſecretũ ſuũ ei reuelãdo
⁊ gremio eiꝰ dormiẽdo.nimis ei ↄſentiẽtẽ.⁊ curã eiꝰ agẽtem.crine
virtutũ ſpoliauit ⁊ philiſteis.i.demonibꝰ excecãdũ ⁊ illudẽdũ tra
didit Jud.xvj.q̃ nõ ẽ audiẽda q2 ſitula eſt.⁊ ſanguiſuga duas ha
bẽs filias īſatiabiles.ſ.gulã ⁊ luxuriã.ſꝫ vt dicit̃ ꝓuer.xxx.in ſicco
aride diete dimittẽda.⁊ ſic vincit̃ vt piſcis a thobia Thob.vj. Itẽ
hec ẽ iezabel fluxus ſterq̃linij q̃ ꝓcurat ꝙ ſanguis naboth iniuſte
effũdat̃ ꝑ horto voluptatis acq̃rẽdo.iij.reg.xxj.q̃ nõ ẽ in altitudi
ne ſupbie ⁊ vanitatis dimittẽda ſꝫ ad humilitatẽ deiiciẽda ⁊ ↄcul
cãda.iij.reg.ix. Itẽ hꝫ ẽ vaſti in ↄuiuio deliciaꝝ inobediẽs ſũmo re
gi q̃ nõ ẽ in dñio admittẽda ſꝫ deponẽda Heſt.j. Itẽ hꝫ ẽ athalia q̃
īterfecit omne ſemẽ regiũ bonaꝝ affectionũ.q̃ mortificãda ẽ nõ in
tẽplo ↄtẽplatiõis dimittẽda regnare.iiij.reg.xj. Itẽ hꝫ ẽ herodias ꝑ
curãs filie ſue.i.imaginationi.vel delectationi corꝑali.caput iohis
i.grẽ dñi amputare a ſpũ Math.xj. Itẽ hꝫ ẽ ancilla hoſtiaria q̃ hꝫ
cuſtodiã ſenſuũ q̃ fecit petꝝ.i.ſpiritũ negare chꝝ Math.xxvi. No
tãdũ aũt ꝙ q̃ttuor modis tẽtat caro. ¶ Primo timore hũano ad
uerſa nimis timẽdo ⁊ horrẽdo.q2 ſuadet vt illo timore q̃ ſũt ꝯ ſalu
tẽ aĩe faciat.vel q̃ ſũt ad ſalutẽ omittat.ne aduerſa incurrat. Cõtra
hꝫ dꝫ hõ īferni ſupplicia ſibi opponẽ.vel grauiora ſibi intẽtare.vt li
bẽter ſuſtineat minꝰ dura. ¶ Fuit q̃dã frater minor q̃ cũ tẽtaret̃ ĩ
hyeme ꝑꝑ frigꝰ ab ordine recedẽ.ſurrexit de nocte ⁊ habitu relicto
nudus ꝓiecit ſe ĩ magnũ cumulũ niuis volutãs ſe ibi. Cũ aũt caro
diu afflicta fuiſſet ibi.q̃ſiuit ipẽ. O dña caro accipetꝭ vos mõ ⁊ am
mõ vnã tunicã patiẽter. Cũ aũt carnalis voluptas diu poſt rñdiſſꝫ
ꝙ ſic.reſũpto habitu rediit.⁊ de illa tẽtatiõe poſtea in pace remãſit
Ad hꝫ facit ꝙ habet̃ ſupra de timore hũano. ¶ Scdo tẽtat ex eo ꝙ
nimis amat blãda ⁊ ſuauia ⁊ delectabilia ſibi.vt ꝑ ea ſuadeat ſpiri
tui vt ꝓiciat ſe in foueaꝫ peccati vt ea q̃ pomũ vetitũ viro ſuo por
rexit.hmõi ſuaſiõeꝫ ſequẽdo. ¶ Ille q̃ voluptates carnales ſequit̃
ſilis ẽ vrſo.quẽ volẽs ruſticꝰ cape.põit vt dicit̃ vas mellis ſuꝑ ra
mũ gracilẽ.⁊ ſupiorẽ arboris a quo dimittit diſtillare ꝑ arborẽ ali
q̃d de melle faciẽs ad pedẽ foueã ĩ quã cũ vrſus mel de ramo ĩ ra
mũ īſeq̃t̃ dũ appetit plenĩꝰ īuenire.ĩ foueã cadẽs capit̃. Sic q̃ vult
ſeq̃ carnis voluptates cadit ĩ foueã peccati capit̃ a dyabolo.⁊ occi
dit̃. ¶ Itẽ cũ q̃dã puer traderet̃ cuidã ſeni ĩ lecto iacẽti vt abigeret
ab eo muſcas.⁊ datũ fuiſſet dicto puero lac ad comedendũ accepit
q̃ttuor ſcutellas.eaſqꝫ liniẽs lacte poſuit ſuꝑ q̃ttuor conos lecti vt
muſcas īfeſtãtes eũ ibi ↄcurrẽtes capet ⁊ occideret qꝺ flabello nõ
poterat ⁊ ſic eas cepit. Sic dyabolꝰ hoĩes imũdos capit ꝑ volupta
tẽ carnis.quos nõ põt cape vel occidẽ cũ flabello alteriꝰ tẽtatiõis.
q̃ttuor ſcutelle pñt vocari.gula luxuria.mollities veſtiũ.⁊ ocij req̃
es. ¶ Tertio tẽtat ex eo ꝙ oppꝛſſa vel afflicta pnĩa vl̃ tribulatõe ad
murmur ⁊ īpatiẽtiã ſpiñ ꝓuocare laborat.⁊ ꝯ reclamat. Sic Jud.
xvj. Uidẽs ſamſon afflictõeꝫ dalile aſſenſit ei ⁊ reuelauit ei ſecretũ
ſuũ cũ audiret eã ꝯ eũ murmurãtẽ q̃ fecit eũ dormire ĩ gremio ſuo
⁊ totõdit eũ.⁊ tradidit eũ phyliſteis illudẽdũ ⁊ excecãdũ. Sic tha
mar magꝭ murmurauit de eo ꝙ ab amõ abiecta fuit.q̃ꝫ de eo ꝙ fu
it corrupta.ij.reg.xiij. ¶ Itẽ cũ q̃dã lothoringꝰ iret ad forũ.emit q̃
dã ãguillã.cũ ãt rediẽs q̃ſcẽt iuxta fluuiũ.videt dictã ãguillã ĩ ſac
co afflictã ĩ quo poſuerat eã.⁊ ob hꝫ voluit eã recreare ⁊ tenẽs eam
manibꝰ miſit in aquã:⁊ ſtringẽs eã ne euaderet dicebat: bibe pul
chra bibe:⁊ illa ſubito reſumptis in aqua viribꝰ ab eis manibꝰ eſt
elapſa.ſic caro afflicta ꝑ pnĩaꝫ:dũ hoc ei nimis ↄpatit̃: dũ in delici
as īmergit̃ cito in pctĩ elabit̃. Itẽ fabuloſe dicit̃ ꝙ cũ hõ ꝑ deſer
tũ iret īuenit ſerpẽtẽ frigore afflictũ iacẽtẽ q̃ſi mortuũ quẽ ei ↄpaſ
ſus in ſinu ſuo fouit:⁊ calefactꝰ circũuoluit eũ reſumpt̃ viribꝰ eũ ĩ
toxicãs. Qui cũ ſerpẽtẽ argueret de īgratitudine. Rñdit. Tu ſcis ꝙ
nã mea ẽ ꝙ nõ noceo niſi calefactꝰ.ſꝫ tũc cũ caleo:venenũ effũdere
neceſſe hẽo:nõ īculpes me ſi ſcdꝫ meã nãꝫ feci:ſꝫ tibi īputa q̃ me ca
lefeciſti ⁊ fouiſti. ¶ Quarto tẽtat ꝑ ↄtumaciã qñ nimis īpinguat̃:
⁊ delicate nutrit̃.ꝓuer.xxix. Qui delicate a pueritia ſua nutrit ſuũ
ſuũ poſtea ſentiet eũ ↄtũacẽ. Sic fuit de miphyboſeth ⁊ ſuo ſuo ſy
ba:q̃ ↄtẽpſit eũ ⁊ īpediuit eũ ne dauid regẽ ſequeret̃:⁊ eo ꝓcurãte
amiſit hereditatẽ ſuaꝫ.ſic legit̃.ij.reg.xvj.⁊.xix. Sic ⁊ leproſus ni
mis ↄpatit̃ aſino ſuo ſubtrahit ori ſuo panẽ de quo paſcit eũ:⁊ ipe
īpugnatꝰ ↄtẽnit dñm ſuũ ⁊ ꝑcipitãs eũ in lutũ fugit ab eo: ſic caro
ſpiñ. Itẽ vt dicit̃ accipit̃ qñ nimis ẽ īpinguatꝰ nõ vult ad dñm ſuũ
venire:nec gallia ad dñaꝫ ſuã:ſic nec caro obedit̃ ſpiritui. Itẽ agar
vidẽs ſe plenã:ↄtẽpſit dñaꝫ Gen.xvj. Itẽ dicit̃ ꝙ q̃dã diues īpin
guauerat arietẽ quẽdã ita ꝙ ꝑpinguedine ĩ oẽs īuitãtes eũ corni
bꝰ īpingebat. Cũ aũt ſet̃ dormitaret dñs ad ignẽ:videt̃ aries eũ fre
quẽter īclinãtẽ ⁊ deprimẽtẽ caput:credidit ꝙ eũ īuitaret vt ĩ ipꝫ ī
pingeret. Ipe aũt aries ita fortĩ ĩ dñꝫ ſuũ irruit:ꝙ eũ occidit. Sic
facit caro ſpiritui negligẽti:⁊ eã nimis īpinguãti. ¶ Quinto tẽtat
dyabolꝰ cuiꝰ totũ ſtudiũ exercitiũ ⁊ conatꝰ eſt hoĩes tẽtare:ꝑꝑ qꝺ
anthonomatice dicit̃ tẽtator. Math.iiij. Et accedẽs tẽtator. Circa
cuiꝰ tẽtatões. Primo dicẽdũ ẽ de eiꝰ malicia ⁊ crudelitate ⁊ diuerſis
modis tẽtationũ. Scdo de his q̃ dãt occaſionẽ tẽtãdi. Tertio de re
medijs ⁊ adminiculis ꝯ tẽtatiões. Quarto de tentationũ vtilitate.

De diuerſis modis tentandi.

Circa primũ ſciẽdũ ꝙ dyabolꝰ cũ ſit ītellectu ſubtiliſſimꝰ:
malicia aſtutiſſimꝰ:expiẽtia longiſſimi tpis vſitatiſſimus
audacia ꝓcaciſſimꝰ:diſcurſu velociſſimꝰ: infatigabilis ad
nocẽdũ:īſatiabilis ad ꝑdẽdũ:īplacabilis ad ꝑcẽdũ:horribil̃ ad me
ditãdũ:ītolerabilis ad ſuſtinẽdũ:īuiſibilis ad ītuẽdũ: ꝓpt̃ has oẽs
cõditiões peſſimas ſũme timẽdꝰ ẽ De multꝭ ↄditõibꝰ demonũ Re
q̃re ſupra de īferno:de purgatorio:⁊ de morte. Sciẽdũ ẽ aũt ꝙ cuꝫ
ſit aſtutiſſimꝰ diuerſos hꝫ modos ⁊ artes tẽtãdi. Uñ tẽtat mltiplr
cũ ſit venator ⁊ piſcator diuerſa hꝫ artificia ꝑ q̃ hoĩes capit. trahit:
decipit:⁊ īuoluit. Uñ leo papa.ĩ quodã ſmõe. Nõ deſinit hoſtꝭ an
tiquꝰ deceptionum laqueos vbiqꝫ ꝑtẽdere ⁊ vt quoquo mõ fideꝫ
credẽtiũ corrũpat īſtare. Nouit cui adhibeat eſtꝰ cupiditatꝭ.cui gu
le illecebras īgerat.cui apponat īcitamẽtũ luxurie:cui īfundat virꝰ
īuidie. Nouit quẽ merore ↄcutiat:quẽ fallat gaudio:quẽ metu op
primat quẽ admiratõe ſeducat. Oĩuꝫ diſcutit ↄſuetudines.vẽtilat
curas:ſcrutat̃ affectꝰ:⁊ ibi q̃rit cauſas nocendi:vbi quẽq̃ꝫ viderit
ſtudioſiꝰ occupari. Cũ religioſus q̃dã arreptꝰ eẽt a demõe aliꝰ q̃
dã adiurãdo demonẽ īterrogauit quõ vocaret̃. Qui rñdit ꝙ mille
artifex vocaret̃:q2 mille artes hẽbat hoĩes ſeducẽdi:⁊ vt ſcias ait
ꝙ verꝫ dico:ego ſuꝫ q̃ decipio magnos theologos:decretiſtas: legi
ſtas phiſicos:barões.milites ꝑpoſitos.mercatores.⁊ cepit ſingulo
rũ modos geſtꝰ:vba ⁊ officia repſentare:vſqꝫ ad domicellas q̃ ſer
uiũt in camerꝭ dñaꝝ:blãdiẽdo:adulãdo:⁊ molliter alloquẽdo. In
vitiſpa.legit̃ ꝙ abbas theodorꝰ cuidã frĩ dicẽti ſibi:frat̃ q̃dã reuer
ſus ẽ ad ſeculũ. Rñdit. Nõ mirerꝭ ſuꝑ hoc:ſꝫ de hoc mireris ſi q̃s
euadere potuerit de ore ⁊ laq̃is inimici. ¶ Itẽ tẽtat generalit̃ oẽs
⁊ omni genẽ tẽtamẽti:omni tpe ⁊ oĩ loco:ſi a dño ꝑmittat̃. Uñ ſic
dicit bern. Nullꝰ ẽ locꝰ ſecurꝰ. Abac.j. Totũ in hamo ſubleuauit:
traxit ĩ ſagena ſua ↄgregauit in rethe ſuũ. Nulli ꝑcit etati: dignita
ti:ſtatui vl̃ ſexui.ſanctitati.nec etiã ipi dño.ſic pꝫ Math.iiij.⁊ Lu
ce.iij.vbi nota de triplici eiꝰ tẽtatõe. Jõ dicit̃ ad Heb.ix. Tẽtatum
aũt ꝑ oĩa Licꝫ aũt generalr̃ oẽs tẽtet.tñ libẽtiꝰ ⁊ ſtudioſiꝰ tẽtat ma
iores:⁊ ſanctiores:⁊ de deiectõe eoꝝ aplĩꝰ glĩat̃. ¶ In vitiſpa. di
xit q̃dã ſenex ꝙ cũ eſſet puer filius ſacerdotꝭ idoloꝝ.in eoꝝ templo
intrauit cũ patre ſuo vbi vidit de nocte excitatus principem demo
num in ſolio ſedentem ⁊ exercitũ eius aſſiſtentẽ ei:quẽ vnꝰ adueni
ens adorauit. Requiſitus vnde veniſſet ⁊ quid egiſſet dixit ꝙ in il
la ꝓuincia vbi fuerat multas guerras cõcitauerat:⁊ multã ſangui
nis humani effuſionem ꝓcurauerat. Requiſitꝰ in quãto ſpacio tẽ
poris. Rñdit.in.xxx.diebꝰ.⁊ multũ flagellari iuſſus eſt. Poſt hũc
venit alius ⁊ idem faciens.dixit qꝺ multas naues in mari ſubmer
ſerat.cc.homines occiderat in ſpacio.xx.dierũ ⁊ ſimiliter iuſſus eſt
flagellari. Tertius aũt veniẽs ⁊ ſimiliter faciẽs dixit ꝙ fuerat ĩ nu
ptijs vbi in ſpacio.x.dierum multa prelia ↄcitauerat:⁊ multos cuꝫ

ip̄o ſponſo occiderat. ⁊ ſimiliter iuſſus ē flagellari. Venit quartus
poſtea q̄ cū adoraſſet eū reqſitꝰ de factis ſuis. Rn̄dit ſe venire de he
remo. vbi p. xj. annos monachū tētauerat ⁊ vix tādē tn̄ fecerat ꝙ i
vnā fornicatiōeꝫ ceciderat: h̄ p̄ ceteris honorat̄. corona regia ei īpo
nit̄. ⁊ icathedrat̄. ⁊ ab alijs adorat̄ dicētibꝰ oībꝰ ꝙ maximū q̄d fe
ciſſet. ¶ Itē ſimile habet̄. iij. dyal. vij. de iudeo q̄ vidit ī tēplo ido
loꝝ demonē aſſiſtere ī modū regis vt ſupra ⁊ illū demonē ꝯmēdā
tē ⁊ honorātē. ⁊ vt īceptū pficeret ſuadētē q̄ ꝓcurauerat multis tpi
bꝰ ꝙ andreas fūdane eccl'ie ep̄s ſāctimonialē q̄ſdā manu ad poſte
riora pcuteret. qͦ audiētes demōes gaudebāt. ⁊ vt pficeret īceptū
rogabāt. ¶ Itē in vitiſpa. legit̄ qͦ q̄dā heremita ductꝰ ab angelo
ad locū quēdā vbi erat ꝯgregatō mōachoꝝ vidit oēs officinas ple
nas maxia mltitudīe demonū volitātiū ad modū muſcaꝝ. veniēs
aūt ad ciuitatē vbi erat foꝝ vidit ibi vnū ſolū demonē ſatis ocioſuꝫ
ſup portā ciuitatis ſtātē. heremite mirāti ⁊ cāꝫ iſtoꝝ querēti. Rn̄dit
angelus. qꝛ ī ciuitate oēs volūtatē dyaboli faciebāt. iō vnꝰ ibi ſuffi
ciebat. In abbatia vō qꝛ oēs eos turpit̄ expellebant ⁊ rebelles erāt
eis. iō ibi multi erāt ⁊ mōachos acriter īpugnabāt. Qn̄. n. aliq̄s ca
ſtrū ſuū tenet pacifice ⁊ poſſidet ad volūtatē ſuā ſufficit ibi vnꝰ ca
ſtellanꝰ q̄ caſtꝝ cuſtodiat. ſꝫ qn̄ rebellat ei. tūc illō obſidet cū exerci
tus multitudine copioſa donec ſubiugauerit eos ſibi. Vn̄. j. mach.
j. Aſcēdit antiochus cū multitudine graui ītrās ſanctificatiōeꝫ. ſ. re
ligiōis. ¶ In vitiſpa. abbas moyſes ita īprobe tētatꝰ fuit. ꝙ ī cella
ſua ſtare nō poterat p̄ tētatōe carnis ⁊ fugit ad abbatē yſidoꝝ. q̄ fa
cta orōne dixit ei. qͦ aſcēdēs ī ſupiora celle ſue reſpiceret ad occi
dētē. Quo facto vidit īfinitā multitudinē demonū furētiū ⁊ fremē
tiū ad p̄liū. ⁊ ignea tela ꝓijciētiū ꝯ ip̄ꝫ. dixit ei abbas yſid̄. Noli ti
mere qꝛ plures nobiſcū ſūt q̄ꝫ cū illis. Reſpice ad oriētē. Qui reſpi
ciēs vidit īfinitā multitudinē angeloꝝ ⁊ glorioſuꝫ celi exercitū ſup
lumē ſolis ſplēdētē. Qua viſiōe ꝯfortatꝰ: ad cellā ſuā rediit ꝯforta
tus. ¶ Itē dyabolꝰ tedioſus ē ⁊ īprobꝰ. iō tētat īprobe ⁊ ꝑcaciter
ſicut muſca. qꝛ ſepe repulſus ſepe redit. ſic canis īpudēs p vnā ptē
expulſus redit p aliā. Tētat ḡ frequēter ⁊ aſſidue. Greg. Aſſidua tē
tatiōe tētat. vt ſaltē tedio vincat. pš. Circūdederūt me ſicut apes. q̄
ſūt īprobiſſime. ⁊ q̄nq꜄ in hac īprobitate diutiſſime pſeuerat. ſic pꝫ
de hēmita quē ānis. xl. tētauit. Itē qꝛ dyabolꝰ crudeliſſimꝰ ē. cuiꝰ
crudelitas ē īſatiabilis ad nocēdū. iō tētat crudelit̄. qꝛ ſm̄ Bern̄.
ē īſatiabilis homicida. cuiꝰ crudelitas apparet qꝛ bonis inuidet ⁊
eos pſeq̄t̄ q̄ꝫtū pōt. tā p ſe ſic p̄mos parētes. ⁊ Iob: q̄ꝫ p ſuos. ſic fi
lios iſrael p pharaonē. phyliſteos. nabuch̄. ⁊ alios multos. innocē
tes p herodē. p̄mitiuā eccleſiā p neronē. ⁊ alios tyrānos. chr̄ꝫ ⁊ p ſe
ip̄ꝫ ⁊ p iudeos. Hic ē draco ille magnꝰ ⁊ ruffus q̄ volebat deuorare
maſculū mulieris q̄ꝫcito pepiſſet. Itē ī h̄ apparet eiꝰ crudelitas qꝛ
de malo gaudet ⁊ maxīe de ruina ⁊ dānatiōe bonoꝝ. Sicut īfra pꝫ
de peccato. Itē ī h̄ apparet eiꝰ crudelitas qꝛ de ꝯuerſiōe eoꝝ dolet.
ſic pꝫ īfra de pn̄ia. Itē qꝛ bonos ⁊ oīa bōa tētādo īpedit ſic orōnē
⁊ alia bōa. ſic pꝫ īfra de orōne. ſic ēt īfra de beato frāciſco ⁊ de bea
ta clara patebit. Itē de beato frāciſco legit̄ ꝙ ſepe d̄monū pugnas
horribiles ſuſtinebat q̄ manu ad manū cū illo duriſſime ꝯfligētes
nitebant̄ ip̄ꝫ ab orōnis ſtudio pturbare. ¶ Itē de beato martino
legit̄ ꝙ cū ordinatꝰ iret ad patriā ad viſitādū ⁊ ꝯuertēduꝫ parētes
ſuos. apparuit ei dyabolus dicēs. ꝙ aduerſaret̄ ei ī oībꝰ factis ſuis.
Cui rn̄dit. Dn̄s mihi adiutor nō ti. ⁊c̄. ¶ Itē ī vitiſpa. legit̄ in vita
beati antonij ꝙ vocatꝰ vt videret. raptꝰ vidit demoneꝫ horribilē. ⁊
terribilē habētē caput vſq꜄ ad nubes. ⁊ quoſdā volare ad celū nitē
tes q̄ꝫtū poterat īpediebat. quoſdā manibꝰ retrahebat. quoſdā ad
terrā manibus collidebat. quoſdā autē nō poterat. ſꝫ ſupuolabat.
¶ Idem faciebāt demones nouitio aſcēdēti p ſcalaꝫ ⁊ ſequēti bea
tū benedictū q̄ vidit in quolibet gradu ſcale duos demōes. alij euꝫ
retrahebāt. alij eū īpingebāt. alij eū ſuffocabant. tn̄ beati benedicti
adiutorio euaſit. ¶ Iteꝫ nō ſolū ex malignitate bonos īpedit. ſꝫ ēt
inquātū pōt oīa bona pſequit̄ ⁊ extinguit. Vnde cōparat̄ eius tē
tatio aq̄loni. de quo Ecc̄i. xliij. Tēpeſtas aq̄lonis cōgregatio ſpūs
⁊c̄. Et poſt. Exuret deſertū ⁊ extinguet viride ſicut ignē. Hic ē ven
tus vehemēs a regiōe deſerti opprimēs oēs liberos Iob. ij. Hi ſūt
madianite ⁊ amalechite q̄ ītrātes terrā iſrael nihil ad vitā ptinens
ibi reliquūt. Iud̄. vj. Itē ex malicia ſua omne ſemē regiū īterimūt
Vnde eoꝝ tētatio ſimilis ē athalie q̄ omne ſemē regiū īterfecit. iiij.
reg. xj. Itē ſūt volucres celi deuorātes ſemen dei Math. xiij. Iſti
ſunt ſicut merguli fluminū ſicut dicit beatꝰ martinꝰ q̄ ſemp īſidiat̄
īcautis. incautos capiūt. cautos deuorāt. ſatiariq꜄ neſciūt deuora
tis. Tētat aūt acrius eius dominiū fugiētes qꝛ ſicut ait greg. Illos
dyabolus tētare negligit. quos quieto iure poſſidere ſe ſentit. Si
cut qn̄ aliquis tenet aliū in ſuo carcere cōpeditū. ſufficit ei vnus q̄

eum cuſtodiat: ⁊ ſepe videat: ſed cū fugiens euadit. tūc poſt eū mit
tit magnā multitudinē dicēs. Perſequimi ⁊ ꝯprehēdite eū. Aug.
Quotidianis diſcimꝰ experimētis illos q̄ ꝯuerti deliberāt acriꝰ tē
tari a cōcupiſcentia carnis: ⁊ eos grauiꝰ in operibꝰ luti lateris ⁊ pa
learū p̄mi q̄ egyptū egredi ⁊ pharaonē fugere moliunt̄. Iō Ecc̄i.
ij. Fili accedens ad ſeruitutē ſta in iuſticia ⁊ timore: ⁊ p̄para aīam
tuā ad tentationē. Iob. xl. Cōſtrigit caudā ⁊c̄. ibi greg. Dum vehe
moth a corde expellit̄ acriores tētationū aculeos infligere molitur
vt eiꝰ tentatiōis ꝯflictꝰ mēs ab eo īpugnata ſentiat: quos priꝰ poſ
ſeſſa neſciebat. Exēplū īfra de beato benedicto. Itē exēplū de bea
to frāciſco quē in ꝯuerſiōis ſue principio pater retrahere nitebat̄.
Itē exemplū de beata clara cuiꝰ parētes in multitudine cōgregati
violenter ad ſe retrahere ⁊ ad domū patris reducere conabantur.

De quadruplici genere tentationis.

QUm aūt mille ſit artifex dyabolus vt dictuꝫ ē: ⁊ oēs artes
ſuas exerceat in tentādo: tn̄ oēs modi tentationū eiꝰ redu
cunt̄ ad q̄ttuor: q̄ notant̄ in pš. Nō timebis a timore no
cturno ⁊c̄. ibi dicit glo. ꝙ ē q̄dā tentatio leuis ⁊ occulta: q̄ notat̄ cū
dicit̄. A timore nocturno. alia leuis ⁊ apta: q̄ notat̄ cū dicit̄. a ſagit
ta volāte in die. Quedā grauis ⁊ occulta: q̄ notat̄ cū dicit̄. A nego
cio pambulāte ī tenebris. alia grauis ⁊ manifeſta: q̄ notat̄ cū dicit̄
Ab incurſu ⁊ demonio merdiano. ¶ Leuis ⁊ apta dicit̄ qn̄ dya
bolꝰ in aliq̄s viſibiles ſilr̄itudines ſe trāſfigurās hoīuꝫ. ſ. vel aīaliū
viros ſanctos ꝓuocat ad aliq̄s leuitates. Sicut in vita btī dn̄ici le
git̄ ꝙ orāti dyabolꝰ in ſpecie fr̄is apparēs ꝓuocabat eū ad ſilentij
fractionē: quē vir ſanctꝰ dyabolū eē cognoſcēs: adiurauit eū vt di
ceret de quo fr̄es tentabat in choro. Qui rn̄dit: facio eos tarde ve
nire ī deuote pſallere ⁊ cito exire. Interrogatꝰ de quo tentaret eos
in dormitorio dixit. facio eos nimis dormire: tarde ſurgere: ⁊ ā di
uino officio remanere: ⁊ īterdū īmundas cogitatōes h̄re. Ductꝰ ad
refectoriū ſaliēs ſup mēſas plus ⁊ minꝰ ſepiꝰ repetēdo dicebat: qꝛ
ſcꝫ quoſdā faciebat nimis comedere vt delinq̄rēt. alios nimis ab
ſtinere: vt in dei ſeruitio debiles eēnt. Ductꝰ ad loquutoriū linguā
crebro reuoluēs: ⁊ ꝯfuſiōis mirabilis ſonū ꝓmēs. ait. Hic locꝰ totꝰ
meꝰ eſt: cū eni fr̄es ad loquēdū ꝯueniūt ipſos tētare ſtudeo vt ꝯfu
ſe loquant̄ ⁊ multis ſe v̄bis īutilibꝰ īmiſceāt: ⁊ vnꝰ aliū nō expectet
Deniq꜄ ductꝰ ad capitulū. ſtās āte hoſtiū dixit. Hūc locū nūq꜄ igre
diar: qꝛ locꝰ maledictōis ⁊ īfernꝰ mihi ē: qꝛ q̄cq̄d poſſuꝫ ī locis alijs
acq̄rere: hic amitto. Sepe dyabolꝰ tētat hoīes de leuibꝰ: vt ad gra
uiora ꝑueniāt vt de v̄bis ocioſis ex q̄bꝰ frequēter ad noxia plabūt̄
greg. vij. mor̄. c. j. Dū ocioſa v̄ba cauere negligimꝰ: ad noxia ꝑueni
mus: vt priꝰ aliena loq̄ libeat: ⁊ poſtmodū detractiōibꝰ eoꝝ vitam
de q̄bꝰ loq̄mur lingua mordeat. q̄nq꜄ aūt vſq꜄ ad aſperas ꝯtumeli
as erūpat. Hinc ſeminant̄ ſtimuli: oriunt̄ rixe: accēdunt̄ faces odio
rū: pax tota extinguit̄ cordiū. Sepe etiā ex iocoſis actibus modica
occaſiōe ſuborta ꝑueniūt hoīes ad v̄ba ꝯtumelioſa: ⁊ a v̄bis adver
bera: nō nūq꜄ etiā ad gladios ⁊ ad mortē: qꝛ a modica ſcintilla au
get̄ ignis Ecc̄i. x. ¶ Itē ē tentatio leuis ⁊ occulta. Exo. x. vētꝰ vrēs
leuauit locuſtā: ⁊ ꝓiecit in mare. Demōes ꝯpant̄ vēto ꝓpter velo
citatē: ſed vētꝰ vrens: qꝛ grāꝫ deuotiōis exiccāt. Tūc aūt vētꝰ vrēs
leuat locuſtas qn̄ demōes de loco ad locū leuiter diſcurrentes ad
aliqua leuia v̄ba vel facta excitāt leues mētes: ſed ad hoc eleuāt vt
ꝓijciāt in mare. i. in amaritudinē īfernalē. Aliq̄n eni demōes ex ve
locitate ſua ſubito p̄nunciāt q̄ in remotis ptibꝰ facta fuiſſe viderūt:
vt in alijs credat̄ eis: ⁊ vt credat̄ eē reuelatio ꝙ eſt tentatio. Dyabo
lꝰ ſilis ē cuidā aīali mōſtruoſo: qͦ dicit̄ māticora: ꝙ faciē hꝫ hoīs
ſibilū ſerpētis: corpꝰ leonis: caudā ſcorpiōis: velocitatē auis volā
tis. tres ordines dētiū hꝫ: carnes hūanas appetit ad edēdū. Caput
hꝫ hoīs ⁊ ſibilū ſerpētis: qꝛ p̄mo tentat rōnabilit̄ ⁊ ſubtilr̄: de tribꝰ
ſcꝫ de ꝯcupiſcētia carnis. ꝯcupia oculoꝝ: ⁊ ſupbia vite. Iſti ſūt tres
ordines dentiū. Corpꝰ hꝫ leonis: qꝛ detinet fortiter. Caudā ſcorpio
nis qꝛ ī fine pūgit neq̄ter: volatū auis: qꝛ diſcurrit velociter. Doiūꝫ
carnes appetit: vt carnales voret atrociter. Tentat ḡ dyabolꝰ leuit̄
⁊ occulte qn̄ īuiſibiliter tentat de leuioribꝰ vt ad grauiora pducat.
¶ In vitiſpa. legit̄ qͦ cū quidā fr̄es veniſſent ad beatū antoniū:
vt ab eo q̄rerēt de q̄buſdā reuelationibꝰ ſibi factis: p̄dixit eis q̄dā q̄
fecerāt ⁊ acciderāt eis ī via. Mirātibꝰ aūt illis ⁊ q̄rētibꝰ quō hoc
ſciuerat. Rn̄dit ꝙ hoc reuelauerāt ei demōes q̄ h̄ viderāt velociter
decurrētes: ⁊ ꝙ h̄ q̄ ipi credebāt eē diuinas reuelatōes: erāt demo
nū deceptōes q̄ ex h̄ hūiliati ⁊ edificati: a btō antonio receſſerunt.
¶ Itē ē tētatio ḡuis: ⁊ iſta ē duplex occulta vcꝫ ⁊ patēs. Nā dya
bolꝰ crudelitatē ſuā exercere volēs in nobis ḡuit̄ tētat ꝙ dictū eſt
Sꝫ qꝛ ſcōꝫ aug. ip̄e leo ⁊ draco ē: leo apte iraſcit̄ draco occulte īſidia
tur: iō tētat patēter vt leo. j. pet. v. Aduerſariꝰ veſter dyabolus tan

q̄ leo rugiens circuit q̄rens quē deuoret. Et pſ. in ꝑſona chriſti loquētis de iudeis q̄ inſtigati a dyabolo chriſtum pſequebant̄ ad mortē. ait. Aperuerūt ſuꝑ me os ſuū ſicut leo rapi. ⁊ rugi. Tentatio ergo grauis ⁊ patens eſt qn̄ dyabolus apte tentat qđ fit multipliciter. Uno mō res corꝑales ⁊ viſibiles ⁊ appetibiles oculis offerēdo. Scđo mō ſeipſum in corporeaꝝ rerū ſimilitudines trāſformādo. Tertio ꝑſonas chriſti angeloꝝ vel ſanctoꝝ mēdaciter repreſentando. Quarto mō ꝑſecutiones ⁊ pugnas ſenſibiles ꝑ ſe vel ꝑ ſuos atrociter inferēdo. Prima ergo tentatio ſenſualis eſt qn̄ dyabolꝰ oſ̄dit oculis corꝑalibꝰ res viſibiles q̄ pn̄t animū vidētis allicere ad ſui cōcupiſcētiā. Sicut fecit beato franciſco oſ̄dens ei invia burſā magnā q̄ſi pecunia multa plenā quā cū ſocius eius ſuaderet accipi. ⁊ inde elemoſynas multas fieri. ſanctus ꝓhibuit ſentiens machinamētū dyaboli. ſed cū ſocius nō q̄eſceret falſa pietate deluſus ꝑmiſit ſanctus. vt videret ſocius manifeſte dyaboli falſitatē. quaꝫ leuāte fratre exiuit inde ſerpens. ⁊ poſtmodū cito diſpuit. Sic fecit beato antonio ſicut legit̄ in vita eiꝰ cū fugeret ſeculū ⁊ iret ad heremū. in via heremi inuenit diſcū argenteū. quē cū recuſaret accipe dicens eſſe īſidias dyaboli. vt fumꝰ euanuit. Poſtea apparuit ei in ipſa via maſſa veri auri ꝙ velut incendiū fugit. Similit̄ cum obijcit alijs ſenſibꝰ ſibi delectabilia ſenſualis pōt dici illa tēptatio vt qn̄ ſonora auditui. odores olfactui. ſapores guſtui. ſuauia tactui Per portas vrbis attentāt cape ciuitatē. vt abimelech de quo Iu de. ix. dr̄. Appropinqn̄s porte vrbis ignē apponere nitebat̄. i. rerū cōcupiſcētiā. Itē ſimilis eſt dyabolus obſidenti ciuitateꝫ q̄ cernit q̄ūo inueniat ī muro debilius. Itē lupo vel leoni q̄ circuit ouile ſi inueniat aliquā aꝑturā aut foramē ꝑ qđ īret ⁊ deuoret. j. pe. v. Uigilate q2 aduerſarius veſter ⁊c̄. vbi diſtinguit glo. viij. genera tentationū dicēs. Circuit tāq̄ hoſtis obſidēs muros clauſos explorat an ſit aliq̄ ps muroꝝ minꝰ ſtabilis. cuiꝰ auditu ad īteriora penetret offert oculis formas illicitas ⁊ faciles ad voluptates. vt viſu deſtruat caſtitatē. Aures ꝑ canora tentat vt molliat chriſtianū vigorē linguā ꝯuitio ꝓuocat. manū iniurijs laceſſentibꝰ ad cedē īſtigat honores terrenos ꝓmittit vt celeſtes adimat: ⁊ cū latent̄ nō pōt fallere. addit aptos terrores. ī pace ſubdolus. ī ꝑſecutiōe violentus. Ꝯ quē animꝰ dꝫ eē paratꝰ ad īpugnādū. Scđo mō īpugnat ſēſus ſe trāſfigurādo ī diuerſas reꝝ ſīlitudines extra. vt eos quos ludificat ſub ſpecie mulieꝝ. vt cū trāſfigurat ſe ī ſpecie mulieꝝ q̄ dicunt̄ vulgarit̄ fazete vl̄ ſtriges. vel q̄ de nocte cōueniūt ⁊ choreas ducūt. vl̄ qn̄ apparet ꝑ adiuratiōes nigromāticoꝝ ī diuerſas reꝝ ſimilitudines. vel qn̄ ſimplicibꝰ vt eq̄tes haſtiludia agētes. vel vt fauni ⁊ ſatiri. vt vel familia q̄ dr̄ gallice herlequin. ꝑ q̄s trāſfiguratiōes maxime ſimplices decipe ī multis locis ſolebāt. añq̄ denudarent̄ ꝑ p̄dicatiōis frequētiā. Tertio mō ludificat ſenſus ⁊ tentat trāſfigurādo ſe ī ſimilitudinē chriſti ⁊ aploꝝ ⁊ angeloꝝ ⁊ alioꝝ ſctōꝝ. vt ſic mētiēdo illos īcautos ſeducat. ij. corin. xj. Angelus ſathane trāſfigurat ſe ī angelū lucis. In vita beati martini legit̄ qđ dyabolꝰ aꝑꝑuit ei indutꝰ purpura ⁊ corona aurea coronatꝰ. dicēs ei ꝙ eſſet chriſte q̄ ad terras deſcēdēs p̄mo voluit ei aꝑꝑere ⁊ adorari ab eo. Qui r̄ndit ꝙ dn̄s ihs chriſte nō ꝑmiſerat ſe vētuꝝ ī habitu regio ⁊ purpura. ⁊ ꝙ nō recipet chriſtū niſi ī ea forma ī q̄ paſſus fuerat ⁊ p̄ferētē ſue ſtigmata paſſionis. Quo audito. dyabolꝰ ꝯfuſus abſceſſit. Itē ī vitiſpa. cū aꝑꝑeret ī magna claritate ī habitu regio cuidā patrū dicēs ꝙ ad h̄ venerat ipſe cū eſſet chriſte vt eū adoraret. ⁊ de h̄ lucrū maximū reportaret. R̄ndit ſanctꝰ. chriſtū meū quotidie adoro ſic ipſe ſcit. tu aūt q̄s es. qđ audiens ipſe euanuit feda relinquēs veſtigia. Itē cū alteri patrū ſimilit̄ ⁊ ī forma filij aꝑꝑeret. ⁊ filia diceret. ille clauſit oculos dicēs. fuge chriſtū nolo h̄ videre. ſufficit mihi ſi eū videre poſſum ī celo ⁊ ſilit̄ fugit. Ad h̄ fac̄ qđ habet̄ infra de orōne. de pachomio. Itē ī q̄dā ciuitate fuit q̄dā mulier ſic ſeducta. Incepit ipſa aliquādo apđ ſe cogitare ꝙ eēt mūda mulier ⁊ talis q̄ eēt digna ꝙ dn̄s aliq̄s ſibi daret viſibiles ꝯſolatiōes. ⁊ cū aliqn̄ eēt ſola ī camera ſua de h̄ cogitās. viſus ē ei fulgor maximꝰ ī camerā ſuā ītrare. ⁊ cū eo q̄dā rex pulcherrimꝰ ꝯſtipatꝰ m̄ltitudie. xij. vl̄ religioſoꝝ plurimoꝝ hoīuꝫ. dicēs ipſi horrēti ꝙ n̄ timeret. q2 ipſe erat ihs chriſte cū diſcipulis ſuis veniēs ad ꝯſolādū ipſam cui cū multa blāda dixiſſet ⁊ multa ei ꝓmiſiſſet ſi ī eiꝰ amore ꝑſeueraret ⁊ ipſa hoc ei ſe facturā ꝓmitteret. receſſit ꝓmittēs ꝙ eā ſepe viſitaret. ſimiliter in ſequēti nocte venit ad eā ſolus. ſollicitās eā ad amplexus ⁊ federis cōmixtionē. Qua ꝯſentiēte. fecit eā iurare ꝙ nō reuelaret alicui familiaritatē quam oſtendebat ei plurima ꝓmittēs. Tertia nocte venit in minꝰ ſpecioſa forma ⁊ habitu. poſt ni forma militis. poſt clerici. poſt ruſtici. poſt monachi. poſt goliardi. Cum autē videns ſe deceptam fuiſſe ad confeſſionē. veniēs ad eā ſequenti nocte fere inſanire videbatur cōminās ei. ſed nō poterat eā opprimere vel extinguere vt volebat. Quotienſcūq̄ aūt peccabat venialiter grauius magis ad eā accedebat: ⁊ magis eā terrebat. qn̄ aūt ꝯfeſſa erat ⁊ cōiōnē recipiebat: ꝙ erat ei ſingulare remediū ⁊ ꝯſolatio. tūc diabolus a lōge ſtabat: nec accedere poterat: nec turbare vſq̄quo in aliquo exceſſiſſet. Itē in vitiſpatrū legit̄: ꝙ btō or. apparuerūt demones ſub ſpecie celeſtis militie q̄ſi de celo deſcēdentes in curribus igneis quēdam adducentes cum magna pompa eū dicētes eē chriſtū regē. Qui ait: Poſtq̄ omnia ꝑfeciſti vnū reſtat tibi faciēdū: vt adores me: ⁊ tollā te ſic helyam in curru igneo te eleuās ad celū. Qui r̄ndit: Habeo regē meū: quē quotidie adoro: tu nō es ille. Quo dicto tota illa multitudo diſparuit. Itē quidā nouitius in religione multū erat ſollicitus de ſalute ſua. de nocte aūt cū alij dormirēt vigilans deuote rogauit deū ⁊ beatā virginē ꝙ reuelaret ei de matre ſua defuncta in quo ſtatu eēt: credēs ꝙ dignꝰ eēt ꝙ fieret ei reuelatio: pro eo ꝙ alijs in lecto ſuo dormiētibus hora dormitionis vigilaret. Cū aūt ſic vigilaſſet fere vſq̄ ad matutinas: apparuit ei diabolus ſub ſpecie btē virginis: q̄ſi oſtendens matrē ſuā ſub pallio ſuo: dicēs eā eiꝰ precibꝰ liberatā. Itē cū ſecūda nocte ſilr̄ vſq̄ ad dictā horā vigilaſſet: apparuit ei in minꝰ decēti ſilitudine: ⁊ ad vltimū feda relinquēs veſtigia: eū ad turpia ꝓuocabat: ⁊ ad tantā ex h̄ deuenit vigilātiā ⁊ capitis debilitatē ꝙ niſi fuiſſet ei diſcretoꝝ ꝯſilio ſubuentū: grauiter periclitari potuiſſꝫ in aīa ⁊ corpore. Itē trāſfigurat ſe in ſpeciē ſcōꝝ aploꝝ aliqn̄. ſicut habet̄ in miraculis btē virginis: ⁊ de iuuene quē diabolus decepit ſub ſpecie beati iacobi. Itē ſub ſpecie angeloꝝ: ſicut in paſſiōe ſcē iuliane legit̄: ꝙ cū ipſa poſt multa flagella eſſet in carcere cathena maxima ligata: apparuit ei diabolus in ſpecie angeli monēs eā ad ꝯſenſum prefecti ne periret: multas ſuaſiones ei faciens ⁊ dicēs: ꝙ erat angelus ſibi ad h̄ a dn̄o deſtinatꝰ. Cū āt illa turbatā gemeret: facta eſt ſecreta vox ad eū dicēs eū eſſe diabolū: ⁊ ꝙ eū capet ⁊ flagellaret donec ei diceret q̄s eēt. Qui ab ea adeo eſt cū cathena flagellatus ⁊ pedibꝰ depreſſus vſq̄ diceret ei veritatē: ꝙ eſſet p̄nceps demonū: q̄ eos mittebat ad ſubuerſionē chriſtianoꝝ. a quibus cū victi eſſent flagellabat eos. Dixit etiā ei quos ⁊ q̄ntos triūphos: ⁊ a quibꝰ ⁊ quātis ꝑſonis habuerat. ipſa aūt ligās eū cathena manibus retro dorſum: eduxit eū in mane ſecū cū euocaret̄ ad certamē vſq̄ ad forū: vbi cū eā argueret de maxima crudelitate dicēs chriſtianos debere eē miſericordes: ipſa in maximā lacunā eū ꝓiecit.

Itē in vitiſpatrū legit̄: ꝙ demones multis annis ſeduxerūt quēdā fratrē in ſilitudine angeloꝝ multa ei ſecreta reuelantes. Ad vltimū cū pr̄ ſuus veniret aduiſitādū eū: ſecū ferēs bipennē ad ſcindēdū ligna: q̄ rediēs deferret ſecū: ꝓuenit eū demon dicēs: ꝙ diabolꝰ debebat venire ad eū trāſfiguratꝰ in ſilitudinē p̄ris ſui ferens bipēnē: vt eū impugnaret ⁊ occideret. Cōſuluit ergo ei vt eū preueniret cū alia bipēne: ⁊ hoc de eo faceret qđ de ipſo diabolus facere cogitabat. qđ cū ipe feciſſet p̄re occiſo: diabolus q̄ factū ei cōſulerat tā enorme: ſuffocauit eū. Itē ſub ſpecie epi ⁊ ſacerdotis ſupra de purgatorio de milite tētato. Itē infra de oratione quō tētauit in ſpecie ſacerdotis deferētis euchariſtiā. Itē in ſpecie iuuenis: ſupra de eo q̄ fecitꝰ eſt aquilā. Itē in forma moyſi: ſicut legit̄ in fine tripartite hiſtorie: ꝙ quidā dicens ſe moyſen miſſum ad liberationē iudeorū: infinitos ſeduxit iudeos: cōgregās eos de diuerſis locis faciens aliq̄ ſigna eis apparētia: ⁊ duxit eos ſupra cacumen prerupte rupis ꝓmittēs eis ꝙ ſicut traduxerat eos per mare rubrū: ita duceret eos ꝑ magnū mare ad terrā ꝓmiſſiōis. Qui cū credidiſſent ei et vēdidiſſent oēs poſſeſſiōes ſuas: ⁊ veniſſent ad terrā: vbi dictū eſt cū vxoribꝰ ⁊ filijs ſuis: iuſſit eis vt ꝑmitterēt ſe ⁊ ſua labi in mare ꝑ decliuū rupis. qđ cū feciſſent: alij a rupibꝰ: alij a fluctibꝰ necati ſūt. Quidā aūt negociatores ſuperuenientes ⁊ eos necatos inuenientes: aſcēdētes ad eos qui nunq̄ collapſi fuerāt: nūciantes eis necē aliorū. Illi aūt requirētes actorē ſceleris nō potuerūt eum occidere: q2 ſubito euanuit. Unde multi eorū videntes ſe a diabolo deceptos baptiſati ſunt. Quarto diabolus qn̄ non poteſt alliciendo: blandiendo: ꝓmittēdo: mētiendo ſeducere. tūc ꝑ flagella: verbera: ꝑſecutiones: ſeditiones apertas tam per ſe q̄ per ſuos perturbare conatur. Per ſe quidē ſicut apparet de Iob. Per ſuos v̄o ſicut in p̄ncipio naſcētis eccleſie fecit per eos qui martyres occiderūt. Adhuc etiā ſepe mouet ꝯtētiones ⁊ lites inter hoīes: ſeditiones in vrbibꝰ: guerras inter regna: tempeſtates in mari ⁊ ſubmerſiōes hominū: vt quos nō poteſt occulte tētando vincere: poſſit frāgere flagellando. In vita beati frāciſci legit̄: ꝙ cum veniſſet Arenū ciuitatē: ⁊ ſeditione inter ciues exorta ꝓpinquū immineret excidiū ciuitatis: vidit ſcūs demones exultātes: ciues illos ꝯtra ſe inuicē ſuccēdētes.

Cũ aũt vir ſanctus mandaſſet p̱ ſociũ ꝙ ex parte omnipotẽtis dei
ꝛ ſui demones oẽs recederent ſubito miro mõ ciues oẽs vnanimi
ter in pacẽ aſſenſerunt. Quomõ aũt ipſum ſanctũ demones afflixe
runt. vt ipſum ab orõnis ſtudio ꝑturbarent. dictũ eſt ſupra. ¶ Idẽ
patet de beato antonio qui cũ in cõuerſionis ſue principio in quo-
dã ſepulchro intruſiſſet ſe ibi ſolitariã vitã agẽs. demones eũ mul
tipliciter tentauerũt apparentes ei ſub diuerſoꝝ aĩaliũ ſpeciebus.
Ad vltimũ nõ valentes eũ deuincere. duriſſime flagellauerũt eum
adeo vt a fratre q̃ miniſtrabat ei ad cõgregationẽ fratrũ quaſi mor
tuus portaret̃. Cũ aũt fratres ad celebrãdas ei⁹ exeq̃as cõueniſſet
aperiens oculos ꝛ vidẽs vbi erat. rogauit vt ad locũ priorẽ denuo
deferret̃. vbi cũ nec alijs tentationib⁹ poſſet a demonib⁹ ſupari ver
terunt ſe in deformes ſimilitudines flagellãtes eũ vſq3 ad mortẽ. ꝛ
cũ ſic eſſet ĩmobilis. victi fugerũt. Cui chriſte apparens cũ maxio
lumine. ꝛ vires eius reparans cõfortauit eum. Cui dixit antonius.
Ubi eras o bone ihũ cũ me ſic demones flagellarẽt. Rñdit ihs ei.
Hecũ erã. de tuo certamine ꝛ de victoria tua ꝛ demonũ confuſione
gaudens. ¶ Item eſt tentatio grauis ꝛ latens vel occulta qñ. ſ. de
mon ex crudelitate ſua tentat grauiter ſed ex aſtutia ſua virus ini
quitatis ſue ꝛ deceptionũ laqueos mira ſubtilitate occultat. vt ſe-
ducat. pš. In via hac q̃ ambulabã abſ. la. mihi. Itẽ ĩſidiat̃ ĩ occul
to q̃ſi leo in ſpelunca ſua. hoc aũt fit multipliciter. Primo ĩ vi ima
ginatiua diuerſas ſpecies reꝝ vel imagines p̃ſentãdo. Secundo in
memoria. Tertio in intellectu ſiue operatione rõnis. Quarto qñ fit
cũ negociatione rõnis. ¶ Primo itaq3 mõ dyabolus opat̃. in ima
ginatiua imprimẽs in eã diuerſas reꝝ imagines in q̃s ipſe dyabo-
lus ſe trãſformat ſicut in ſpeculo imprimunt̃ imagines reꝝ extra.
Uñ auguſ. in libro de diuinationib⁹ demonũ. Demones inq̃t ter-
renoꝝ amatorib⁹ malefacta ſuadent miris ꝛ inuiſibilib⁹ modis. p
ſubtilitatẽ ſuã hoĩum corpa nõ ſentientia penetrãdo. ꝛ ſe cogitati-
onibus eoꝝ p q̃dã imaginaria ĩmiſcẽdo. ſiue vigilãtiũ ſiue dormiẽ
tiu3. Ludificat aũt hoĩes tripliciter. ſm vim imaginatiuã vel fanta
ſticã. vt videant̃ hoĩbus res exteriores in aliaꝝ reꝝ ſpecies trãſmu
tate. vel ipſi hoĩes videant̃ ſibipſis in aliã reꝝ ſpeciẽ trãſmutati. Si
cut q̃dã incãtatores artificio demonũ faciũt ꝛ nigromãtici p adiu-
rationes demonũ. ¶ Unde dr̃ ꝙ q̃dã incantator ſic adiurabat de-
mones ꝙ ipſi imprimebãt in fantaſia hoĩum ꝙ videbat̃ eis ꝙ vn⁹
gallus q̃ filio trahebat feſtucã. traheret maximã trabẽ cu3 magnis
funib⁹. ꝛ cũ incantator modicã ligaturã feni diuideret p plures pti
culas. videbat̃ aſpicientib⁹ ꝙ diuideret equũ ſuũ p fruſta. ꝛ cũ eis
mitteret dicta fruſta. p hoſpicia eis receptis poſtea recedẽte illuſio
ne nihil inueniebant niſi modicas ligaturas feni. Ludificat aũt ſic
hoĩes in fantaſia eoꝝ imprimẽs imagine3 auis vel alteri⁹ aĩalis. vt
hõ ſibi eſſe videat̃ illud aĩal qõ ĩpreſſit. Sicut p3 infra de cypriano
de cõfeſſione qũo mutabat ſe ꝛ alios in diuerſas ſpecies. Et ſic p3
in paſſione ei⁹ ꝛ iuſtine v̄ginis. nec tñ oculi v̄ginis ludificari pote-
rant vel ei⁹ imaginatio. vel ei alius q̃3 eẽt apparere. ¶ Itẽ ĩ vitiſpa
trũ legit̃ de machario egyptio ꝙ cũ q̃dã hõ adamaret vxore3 alte-
rius. nec poſſet eã ad illicitũ coitũ flectere. fecit p maleficos vt mu-
tata videret̃ in equã quã vir ſuus capiſtro ligatã adduxit ad ma-
chariũ. q̃ adductores ꝛ diſcipulos ſuos arguit de h̄ ꝙ dyabolus eo
rũ oculos ludificauerat. q2 in muliere nullã videbat ĩmutatione3.
Ungens autẽ eoꝝ oculos oleo bñdicto. viderũt mulierẽ ĩ priori ꝛ
nãli effigie quã habebat. Idẽ fere refert beatus aug. i lib. de ci. dei
ꝛ de. doc. chriſtia. ¶ Scðo mõ tentat ludificãdo. ſe in diuerſas re-
rũ ſpecies trãſmutãdo. ꝛ imaginationi ſe interius p̃ſentãdo. Uñ ĩ
ipſa tãq3 in ſpeculo reſultãt q̃ſi diuerſe ſpecies in q̃bus ſe trãſfor-
mat ꝛ diuerſi geſtus ſiue in orõne aut alibi. habẽtibus etiã oculos
clauſos. Sicut dicet̃ ĩfra de orõne qũo beato machario demõſtra
ti ſunt hoĩes diuerſimode ludificãtes orãtes. ꝛ ꝙ extra p̃ſentabãt
intra in corde reſultabat. ¶ Tertio mõ ludificat ꝛ tentat in fanta-
ſia p imagines ſomnioꝝ p diuerſas viſiones aut mulieꝝ. aut alioꝝ
p q̃ illud in ſomno videãt dormiẽtes. Sicut fecit forſitã ille ſpũs q̃
miſſus eſt ad decipiẽdũ achã. q̃ dixit. Ero ſpũs mẽdax in ore oĩu3
ꝓphetaꝝ vt ſubinferat alia. ¶ In vitiſpa. legit̃ ꝙ cũ q̃dã fratres ĩ-
diſcrete abſtinẽtes viderent viſiones. venerũt ad abbatẽ antoniu3
vt q̃rerẽt de viſionib⁹ ſuis. quoꝝ aſinus mortu⁹ eſt ĩ via. q̃ p̃ueniẽs
eos dixit eis de morte aſini ſui ꝛ cũ q̃rerẽt qũo h̄ ſciret dixit ꝙ dya
bolus h̄ ei reuelauerat p ſomniũ. dicẽs ꝙ eoꝝ viſiones erãt nõ dei
reuelationes ſed demonũ illuſiones. ¶ Itẽ in vitiſpa. legit̃ ꝙ de-
mones quẽdã fratrẽ ſic illudebãt. ꝙ q̃cũq3 fratres debebãt cõio-
nẽ corpis ꝛ ſanguinis dñi recipe. apparebãt ei demones ſomnian-
do ĩ ſpecie mulieꝝ illudẽtes ꝛ polluẽtes eũ. Cũ ãt ꝯſulerẽt p̃res q̃d
ſibi ſup h̄ eẽt faciẽdũ. inq̃rẽtes de ſtatu eius ꝛ inueniẽtes ꝙ h̄ nõ

accideret ex cibi ꝛ potus ſupfluitate: ſed ex diaboli illuſione iudi-
cauerũt hoc fieri. Et cũ ꝯſuluiſſent ei ꝙ nec ꝓpter hãc cãm cõicare
dimitteret: diabolus ei poſtea nõ illuſit: ex h̄ manifeſtãs ꝙ h̄ facie
bat vt eũ ab oĩ bono ĩpediret. Itẽ legit̃ in vita btẽ marie de oigeñ.
ꝙ demon meridian⁹ cuidã amico ſuo de nocte apparebat in lucis
angelũ ſe trãſformãs: de quibuſdã vitijs eũ reprehẽdẽs: ꝛ q̃dã bo-
na ſuadens p̃mo: ꝛ multa vera p̃dicẽs. poſtea v̄o ſtringẽs cuidã ve-
hemoth ad miſerabilẽ cõcluſionẽ fratrẽ illũ adduxiſſet niſi ancille
chriſti fuiſſet h̄ reuelatũ. Cũ ipſa diceret h̄ eẽ diaboli illuſionẽ: ille
ꝯtra dicebat eẽ ſpũſcĩ reuelationẽ: q̃ tot bona ei ſuaſerat. Cũ autẽ
illa ſe trãſtuliſſet ad ſolitã orõnẽ: cum oraret de nocte in cella ſua:
aſtitit ei diabolus falſo lumine obumbrat⁹. Cui cũ diceret impter
rita Quis es tu: aut quo noĩe vocaris: ille intuẽs eã toruovultu ait
Ego ſum ille quẽ tuis p̃cib⁹ ad te venire feciſti: cui amicũ meũ abſ
tuliſti: q̃ ſomniũ vocor. Ego enĩ ſum q̃ maxime religioſis ĩ ſomnis
appareo: multa eis reuelo: vt lucifer appareo: multas falſas cõſola
tiones adhibeo: vt mihi credãt ꝛ obediãt: ꝛ in elationẽ incidãt: q̃ſi
digni pre alijs diuinis ꝯſolationib⁹ ꝛ reuelationib⁹ ꝛ angelicis col
locutionib⁹. Illũ aũt amicũ meũ ab oĩ bono ꝓpoſito deuiaſſem: ꝛ
de eo volũtatẽ meã feciſſem niſi tu eũ mihi abſtuliſſes. ¶ Secun-
dus gradus tẽtationis eſt in memoria: qñ diabolus ꝓcurat qõ in
memoria veniãt preterite delectatiões: vel p imaginatiuã vel aliť:
vel ea q̃ hõ audiuit vel vidit preterito tp̃e: q̃ p̃ñt homine3 mouẽ ad
ad aliqõ pctũ opis vel delectatiõis. ſicut facit ſomniare eſuriente3
ꝙ comedat: vt expergefact⁹ magis eſuriat: ꝛ vigilãs qõ appetit ad
mentẽ reducat. ſicut dicit̃ Iſa. xxix. Sic tẽtabat filios iſrl̃. Exo. xvj
dicẽtes: Utinã mortui eſſemus in egypto: qñ ſedebam⁹ ſup ollas
carniũ ꝛ comedebam⁹ panẽ in ſaturitate. Silr̃ Nu. xi. Quis dabit
nobis ad veſcẽdũ carnes: recordamur piſciũ quos comedebamus
in egypto: in mentẽ nobis veniunt cucumeres ꝛ pepones porriq3 ꝛ
cepe ꝛ allia ꝛc̃. Reducit autẽ diabolus ad memoriã res factas aut
mulierũ ſpẽs aliq̃ñ viſaꝝ. Sicut faciebat btõ bñdicto. ij. dial̃. ij. ca.
Cũ btũs bñdictus fugiſſet ſeculũ: ꝛ eẽt ſolus in heremo: diabolus
tẽtauit eũ ſub ſpecie merule auis: q̃ vultui ei⁹ importune inſiſtebat
Quã cũ fugaſſet facto ſigno cruc̃ aue recedẽte ſubſecuta eſt maxi-
ma carnis tẽtatio: ꝛ improbiſſima de q̃dã muliere quã aliq̃ñ in ſe-
culo viderat: ita ꝙ fere victus ad ſeculũ volebat redire. Sed reſpe-
ctu diuine gr̃e ad ſe rediẽs: ꝛ nudatũ ſe int̃ vrticas ꝛ vepres ꝓiciẽs
p vulnera carnis curatus eſt a vulneribus mẽtis. Itẽ in vitiſpatrũ
abbas moyſes ita improbe tẽtatus fuit: ꝙ in cella ſua non poterat
ſtare pre tẽtatione carnis: ſed fugit ad abbatẽ Iſiõ. q̃ facta oratiõe
ſua dixit ei ꝙ a ſcẽderet ꝛc̃. vt ſupra. ¶ Itẽ in vita btĩ hiero. legit̃:
ꝙ cũ ipſe eẽt in vaſtiſſimo heremo adherẽs terre: ꝛ mẽbra ei⁹ terre
adherẽtia: ꝛ pre ieiunijs pallida ꝛ q̃ſi mortua ꝛ frigida: ꝛ calore ſol̃
q̃ſi aduſta: ſola libidinis tẽtatio improba eũ quieſcere nõ ſinebat.
Sed cũ ipſe eſſet ibi ſoci⁹ ferarũ ꝛ ſcorpionũ ſolus videbat̃ ei ſepe
ꝙ ipſe eſſet inter choros pſallẽtiũ puellarũ. ¶ Itẽ in vitiſpatrũ de
btõ arſenio legit̃: ꝙ cũ q̃dã mulier romana diues ꝛ nobil̃ veniſſet
ad ip̃m vidẽdũ in deſert̃ egypti: ꝛ vix potuiſſet obtinẽ ab eo alexã-
drin⁹ p̃triarcha vt eã vellet videre: cũ ipſa arguta ab eo ꝙ pro vidẽ-
do ip̃m ꝯſumpſiſſet tantũ laborẽ: rogaret in receſſu ſuo vt eius me
moriã haberet: rogauit ſcũs ea audiẽte ꝙ de⁹ deleret de corde ſuo
in perpetuũ ei⁹ memoriã: q̃ pro h̄ verbo q̃ſi deſperãs: ꝯfortata eſt a
theophilo alexandrino ep̃o ei aſſerẽte ꝙ h̄ dixerat ſcũs arſeni⁹: ne
eius memoria eẽt occaſio feminee cognitiõis ꝛ carnalis tẽtatiõis.
¶ Tertius gradus tẽtationis eſt qñ intellectus humanus accipit
a fantaſia ſimilitudines rerum: quas ei diabolus fantaſia mediant-
te miniſtrat. vel forte quia diabolus per ſubtilitatem nature ſue: in
tellectum ſuum plenum formis rerum applicat humano intelle-
ctui: q̃ eſt ſicut ſpeculũ ſuſceptibile oĩu3 formarũ q̃ applicant̃ ei. ſic
eſt de duob⁹ ſpecul̃ ſibi inuicẽ oppoſitis: forma q̃ eſt in vno reſul-
tat in alio. Sic poteſt eſſe in aĩa: ꝙ formas ꝛ ſpẽs quas vult ei dia
bolus preſentare: exhibet in intellectu ſuo. Sic etiã poteſt eẽ in aĩa
ꝙ diabolus volens ei repreſentare ſpecies aliquas ad tẽtandũ: in-
tellectũ ſuũ applicat quantũ poteſt humano intellectui tanq̃3 ſpe
culũ ſpeculo: vt in ipſo reſultẽt ita ſubtiliter vt videatur homini ꝙ
ſint cogitationes ſue. Caſſian⁹ in libro collationũ: Non eſt mirum
ſpiritum inſenſibiliter coniugari aĩe ad ſuadendũ q̃ ſunt placita ei
Eſt enĩ inter eos ſicut inter hoĩes q̃dã ſĩlitudo ſubſtantie ꝛ cogna-
tio. Nunq̃3 autẽ ſibi ſimul vniri ita vt alter alterius ſit capax poſſi-
bile eſt hoc enĩ ſoli deo ꝯuenit. Hanc autẽ applicationẽ ſui cũ aĩa
forte facit diabolus qñ tẽtat de rebus pure ſpũalib⁹ q̃ nõ apprehẽ
dunt̃ imaginatione corporali: vtpote de fide ꝛ ſpe. Hec autẽ tenta
tio ꝯtingere poteſt duob⁹ modis. Uno modo qñ tẽtat ipſe diabo-

luꝭ ſine operatione rõnis hoĩs. Alio mõ cũ q̃dã ratiocinatione ⁊ ar/
gumẽtatione. ¶ Primo mõ tentat ſimplices q̃ñ. ſ. dyabolus appli
cans ſe humano intellectui cũ q̃dã obſcuritate vmbroſa. obſcurat
eũ ⁊ obnubilat. vt in maximã triſticiã veniat. vel accidiã. vel nimiũ
timorẽ. vel obliuionẽ eoꝝ q̃ ſciuit. vel q̃ ſcire debet. ſicut fit in ener/
guminis. qui mẽte patiunt̃. Vñ Caſſi. vbi ſupra. Energumini qui
dã ſic a demonibꝰ vexant̃. vt ea q̃ gerũt ⁊ loquunt̃ nequaq̃ȝ intelli
gant q̃dã vo norunt ⁊ poſtea recordant̃. Itẽ quorũdã intellectũ ſic
obnubilat: vt faciat eos heſitare in fide ⁊ in his q̃ ad fidem ꝑtinent.
Alios inducit in tãtã amaritudinẽ triſticie vel meroris. vt nullã cõ
ſolationẽ recipiãt. ſicut fit q̃nq̃ȝ cõtra melancolicos. ⁊ infirmos q̃/
bus aliq̃ñ videt̃ ꝙ oẽs cõſpirauerũt in mortẽ ipſoꝝ. ⁊ illi q̃ ſalutẽ
⁊ pacẽ eoꝝ in toto poſſe ꝓcurãt. Itẽ alij ſic inuoluunt̃ in oĩbꝰ factꝭ
⁊ dictis vt ſemꝑ timeãt ſe peccare mortaliter ⁊ vixvolũt vel pñt cre
dere vel fidẽ adhibere ꝯſilijs melioꝝ. Alij ſic ſe deo reputãt in oĩbꝰ
diſplicere ꝙ in nullo meritũ hr̃e ſe credũt. vel nũq̃ȝ poſſe ſalutẽ acq̃
rere. Alios in deſperationẽ inducit ⁊ ex deſperatione ſemetipſos i/
terimũt. ſubmergũt. ſuffocãt. vel ſuſpendũt. Sicut pȝ de chaym et
iuda. ⁊ achitophel. Quõ aũt dyabolus etiã viros ſanctos nitit̃ ĩ de
ſperationẽ inducere. patet ꝑ hoc qđ in vita beati Antonij legitur.
Vbi dicit̃ ꝙ cũ oraret vidit ſe raptũ ⁊ ꝑ aera deduci ab angelis. ⁊
vidit infinitos demones ei occurrere ⁊ peccata adoleſcẽtie replica/
re ⁊ augmẽtare. ⁊ eũ de his accuſare. ⁊ cũ ecõtra angeli dicerent. ea
ꝑ dei miſericordiã ſunt ſopita. ſed ſiq̃d haberẽt exquo factus fue/
rat monachus illud obijcerẽt. ipſi multa falſa imponebãt ſȝ cũ an/
geli librũ cõſcientie vel cõſenſus eius euoluerẽt. ⁊ de his q̃ obijcie/
bant nihil inuenirẽt. cõfuſi ⁊ obmuteſcẽtes demones receſſerũt. ip
ſe aũt Antonius inuenit ſe vt prius erat. ¶ Itẽ ĩ vita beati Berñ.
legit̃ cũ ipſe graui infirmitate laboraret. vidit ſe raptũ añ ſummuȝ
iudicẽ. cui cũ ꝑſentaret̃. affuit ſathan multis accuſationibꝰ eũ im/
probiſſime pulſans. Cũ aũt oĩa quecũq̃ȝ habebat ſathanas contra
ſanctũ dixiſſet. nihil perterritus rñdit. Berñ. fateor nõ ſum dignꝰ
nec ꝓprijs meritis poſſum obtinere regnũ celoꝝ. ſȝ duplici iure ob/
tinet illud dñs meus ieſus chriſtus. hereditate pr̃is ⁊ merito paſſi/
onis. altero ſibi cõtẽtus eſt. ⁊ alteꝝ mihi donat. Itẽ q̃cq̃d agãt me
rita mihi. miſericordia dñi ſuꝑ vitas. hoc autẽ audiens ſathanas.
cõfuſus receſſit. ¶ Itẽ in vita beati Martini. cum angeli ducerẽt
aĩam ſancti in ꝑadyſum. occurrerũt infiniti demones eũ accuſãtes
⁊ eũ detinere volẽtes. ſed cũ nihil ſuũ inuenirent in eo. cõfuſi rece/
ſerunt. Itẽ alios cõtra charitatẽ inducũt. alios ĩ amaritudinẽ odij.
inuidie vel rancoris. Sicut iudeos dicẽtes de dño. Grauiſſimꝰ eſt
nobis etiã ad videndũ. q̃ñ diſſimilis eſt alijs vita illius. Exẽplum
ad hoc ꝙ aliq̃ de fide cõtra fidẽ tentãt̃. Vir q̃dã lr̃atus ⁊ bonꝰ. reli
gionẽ ingreſſus. in nouiciatu ſuo ſic fuit tentationis laqueis inuo/
lutus. vt cogitaret. vtrũ mundus eſſet aliq̃d niſi ſomniũ. vtruȝ ipſe
animã haberet. vtrũ etiã deus eſſet. de his dolebat ad mortẽ. ⁊ per
hoc fere in deſperationẽ cadebat. vel ad ſui occiſionẽ videbant̃ in/
duci. niſi ſaniori cõſilio crediditſſet dicenti ſibi ꝙ exquo illa cogita/
tio q̃ eſt dyaboli tentatio diſplicebat ſibi potius erat martyriuȝ q̃ȝ
culpa. q̃ñ ſicut ait Greg. Tentatio cui nõ cõſentit̃ nõ eſt peccatuȝ.
ſed mã exercende virtutis. ¶ Itẽ mulier q̃daȝ nobilis ad heretice
prauitatis inquiſitorẽ accedens. petiuit vt cõbureret̃ tãq̃ȝ heretica
peſſima deterior oĩbꝰ illis q̃ pro infidelitate vel hereſi cremabãtur
cũ lachrymis multis aſſerẽs ꝙ ⁊ de articulis fidei. ⁊ de ſacramẽtis
peſſima cogitabat. Inquiſita ſi hec ei placebãt vel ſi acquieſcebat
talibꝰ. Rñdit ꝙ potius vellet eſſe mortua ⁊ bene volebat conburi.
vt ab iſtis poſſet penitꝰ liberari. Cũ autẽ diceret̃ ei ꝙ iſta ꝯtẽneret
⁊ cor ſuũ trãſferret ad alia cogitãda ꝯſolationẽ recipiẽs plene fuit
ab omnibus liberatã. ¶ Itẽ quãdoq̃ȝ fit hec tentatio in memoria
cũ argumentatione. vel ratiocinatione. puta q2 dyabolus probat ꝑ
aliqua verba ſcripture que prima fronte vident̃ fidei repugnare. vl̃
ꝑ aliquas naturales ⁊ philoſophicas rationes impoſſibile eſſe ſic
vt fides tenet circa articulos fidei ⁊ eccleſie ſacramenta vel quãdo
in aĩa eſt ſtrepitus malarũ cogitationũ ratione ꝑ dyaboli procura/
tionẽ alicui occupata. vl̃ nõ corrigente. vel negligẽte reprimere ſeu
repellere differẽte. Hiere. iiij. Vſq̃ȝ quo morabunt̃ in te cogitatio/
nes noxie. Itẽ quãdo probat aliquibus veriſimilibus rationibus
vel auctoritatibus aliquid in qđ debeat intellectus faciliter aſſenti
re. ſicut domino quẽ rationabileȝ iudicabat. quicq̃d ei ſuggerebat
auctoritatibus cõfirmabat Matth. iiij. ⁊ Luce. iiij. Sicut etiã legi
tur in paſſione cypriani ⁊ iuſtine quomõ dyabolus in ſpecie virgi
nis apparens beate iuſtine ꝓbabat auctoritatibus noui ⁊ veteris
teſtamẽti mr̃imoniũ melius eſſe v̄giſitate. ¶ Itẽ in hyſtoria ioſa/
phat ⁊ barlaã dr̃ ꝙ cũ rex auẽnyr ñ poſſet ioſaphat filiũ ſuũ a chri

ſtianitatis propoſito reuocare: cõſilio theode magi ſeruiẽtibꝰ: qui
ei miniſtrabãt expulſis: poſuit cum eo puellas ſpecioſiſſimas: que
cor eius emollirẽt: ⁊ ad amorẽ ſuũ ipſum allicerẽt: theodas etiã ad
iurãs demones miſit: q̃ eũ interiꝰ inflãmarẽt: ⁊ mulieres exterius.
inter q̃s vna nobilior ceteris: ⁊ ſpecioſior filia regis ſuadendo ei ꝑ
mittebat ꝙ fieret chriſtiana ſi ꝯſentiret ei matrimonialiter copula
ri: ⁊ diabolo linguã eiꝰ mouẽte ꝓbabat auctoritatibꝰ noui ⁊ veterꝭ
teſtamẽti optimũ eſſe matrimoniũ: dicẽs verba Apl̃i: Honorabile
ꝯnubiũ ⁊c̃. Cui tñ ioſaphat nõ aſſenſit.

¶ De occaſione tẽtandi. DIS. .VII.

Quia noſipſi ſepe demonibꝰ occaſionẽ damꝰ noſ/
metipſos tẽtandi. ideo expedit oſtẽdẽ quibꝰ
modis: vt nobis diligẽtiꝰ caueamꝰ. ¶ Primũ eſt ocio/
ſitas. Quẽ enĩ nõ inuenit diabolus occupatũ in ope di/
uino: libẽter occupat in ſuo. Ideo Hiero. Semꝑ aliq̃d boni facito
vt te diabolus inueniat occupatũ. Grego. Cũ ocioſam animã calli
dus tẽtator inuenit: ad eã q̃ſi occaſionibꝰ allocuturꝰ aduenit. Poe
ta: Res age tutus eris. Ideȝ: Ocia ſi tollas perire cupidinis artes.
Math. xij. Intrat ſpũs imũdus domũ vacantẽ. In vitiſpa. cuidã
ſeni data fuit gr̃a vt videret q̃ fiebãt. q̃ vidit demonẽ ad hoſtiũ cel
le cuiuſdã fr̃is veniẽtẽ. ⁊ q̃diu frater erat occupatus in meditatio/
nibꝰ: nõ poterat intrare: ſed ſtabat ad hoſtiũ expectãs. Cũ aũt frat̃
ille ceſſabat a meditationibꝰ: demon intrabat. ¶ Secũdo dat occa
ſionẽ tẽtandi amor vane gl̃ie vel laudis humane. ſicut habet̃ exem
pliũ. ij. Paral̃. xxxij. de ezechia: q̃ gl̃iabat̃ de portẽto ſolis. ſcipiens
aũt a nũcijs regis babylonis ad oſtentationẽ oſtẽdit eis oĩa bona
ſua. Vñ ibi dicit̃: Dereliq̃t eũ dñs vt tẽtaret̃ ⁊ nõ fierẽt oĩa q̃ erãt
in corde ſuo. Eccl̃i. xxviij. Ne collaudes virũ: h̄ enĩ eſt tẽtatio homi
nũ. ¶ Tertio preſumptio eoꝝ q̃ ſunt in ꝯiugio: q̃ preſumunt poſſe
cõtinere ꝑ ſe: cũ nõ poſſint niſi deus dederit. ij. Corin. vij. Reuerta/
mini in idipſum ne vos tentet ſathanas ⁊c̃. Vel preſumptio eſt cã
tentãdi ⁊ cadendi. ſicut infra de oratione patebit de monacho arre
pto. ¶ Quarto occaſionẽ tẽtandi dat ſomnolentia ⁊ pigritia. Vñ
multotiẽs excitabat dñs apoſtolos: ⁊ incitabat ad orationũ vigilã
tiam ⁊ inſtantiam iminẽte tentatione Math. xxvj. ⁊ Marci. xiij.
Vigilate ⁊ orate ne intretis in tentationẽ. ¶ Quinto nimia ſecuri/
tas. Ezech. xxxviij. dicit diabolus: Veniant ad ſecuros ⁊ quieſcen/
tes. Judith. viij. Intrabimus ad ſecuros. Hiero. Tunc maxime op
pugnaris cũ te impugnari neſcis. ¶ Sexto nimia implicatio ⁊ di/
lectio terrenoꝝ. Geñ. iij. Serpens ſupra pectus ſuũ graditur: qui ſo
lebat ire erectus querens deuorare eos qui adherẽt terre. Iſa. lxv.
Serpenti puluis panis eiꝰ. ¶ Septimo curioſitas ſenſuũ: ⁊ in cau
tela exponendi eos. Sicut patet in prima tentatione Geneſ. iij. Vi
dit mulier lignuȝ. Diabolus eſt vt abimelech: qui appropinquans
hoſtio ignem ſupponere nitebatur. Ezech. xxxviij. Aſcendã ad ter/
ram que eſt ſine muro. Item in cautela alios male ⁊ indiſcrete iu/
dicandi ⁊ aſpernandi dat occaſionẽ tentandi. Sicut fecit ſenex ille
qui inexpertus tentationibꝰ mouit iuuenẽ vſq̃ȝ ad deſperationem
dicens: ꝙ eſſet indignus habitu monachi: eo ꝙ tentaretur turpiter
a ſpiritu fornicationis. De quo dicet̃ infra de indiſcretione. ¶ Octa
uo boni propoſiti fractio: ⁊ aſperitatis aſſuete emollitio. Mat. iiij.
Dic vt la. i. pa. fiant. Hoc dixit dño tentator. q. d. Dura mollifica:
aſpera relaxa. Hoſtes q̃ñ vident aliquã fracturã in muro caſtri: ꝑ
illam ingredi moliunt̃. Vñ ſuꝑ illud. j. Pe. vlti. Tanq̃ȝ rugiẽs cir/
cuit ⁊c̃. dicit glo. Nõ audet diabolus aggredi hoĩes duros ⁊ aſpe/
ros aſperitate penitẽtie inuolutos: ſed molles ⁊ diſſolutos vt aq̃.
¶ Nono dat occaſionem tẽtandi hominis inſtabilitas: ⁊ motuũ
exteriorũ leuitas: ꝑ q̃ iudicat diabolus de interiori leuitate: ⁊ ꝙ le/
uiter poterit hominẽ ad malũ inclinare. Si hõ eſt leuis: ipſe eſt vẽ
tus q̃ cito ſecũ rapit leuia. Exo. x. Ventus vrens leuauit locuſtas.
Pſal. Sicut puluis quẽ proijcit vẽtus a facie terre. Leuis eſt: ⁊ le
ues rapit: ⁊ per nature ſue leuitatẽ leuiter dicta vel facta cognoſcit.
Orige. ſuꝑ illud Iob. iij. Circuiui terrã tanq̃ȝ ſpũs volãs: ⁊ ea q̃ di
cunt̃ voce extra audiẽs: vel q̃ in opibꝰ fiunt cũcta ſciens ⁊ videns:
ea vo q̃ in corde tractant̃ neſciẽs. In coll̃. p. Caſſi. ipſas cogitatio/
nes q̃s demones ingerũt: vtrũ ſuſcepte vel quõ ſuſcepte ſciũt nõ ꝑ
ipſius aĩe naturã: nõ ꝑ ipſiꝰ aĩe motũ in medullis latentẽ: ſȝ ex mo/
tibus indicijſq̃ȝ corporis deprehẽdũt: vtputa ſi caſtrimargiã ſugge
runt ſuadent monachũ ad feneſtrã vel ad coquinã curioſius aſpe/
ctare. ſi audierint eũ de cibo loquentẽ: fornicationẽ ſuggerũt. ſi vi/
derint eũ carne cõmotũ petulanter aſpicere aut loq̃: aut tãgere: ⁊ ſi
militer in ceteris vitijs. qđ etiã aliq̃ñ a viris prudẽtibꝰ deprehẽdit̃
Cogitationes aũt q̃ in intimis aĩe ſenſibꝰ nondũ ꝓdierũt: adire vel
cognoſcere omnino non poſſunt.

¶ De remedijs contra tentationes. DIS. VIII

Viſo de tentationibus ⁊ de hiis ꝗ dant occaſionē tentandi. videndū eſt de remedijs cōtra tentationes. Neceſſe eſt enim aīam eſſe munitā ad ſe ſollicite defendendū. ſicut hoſtes noſtri multas habent artes ad nocendū. Sicut ait paulinus eps ad Aug. Hoſtis noſter q̄ mille habet artes nocēdi tā varijs repugnādus eſt telis q̄ꝫ varijs nos impugnat inſidijs. De turre dauid. i. eccleſia turrita. dicit̄ Cant. iiij. Mille clypei pendēt ex ea oīs armatura fortiū. Iſti clypei ſūt multimoda munimēta cōtra diuerſa demonū tentamēta. ¶ Primū ergo munimentū per qḋ vincit̄ tentatio eſt fides. ſicut docet primus paſtor eccleſie. i. pe. v. Aduerſarius vr̄ dyabolus tāq̄ꝫ leo. ru. cir. q̄. quē deuo. cui reſiſtite fortes in fide. Itē Apoſt. Ephe. vj. In oībus ſumētes ſcutū fidei. in quo poſſitis oīa tela nequiſſimi ignea extinguere Hebre. xj. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna. Fides habens crucifixum pro vexillo oſtendit militi vel pugili coronā pro mercede ⁊ patibulū inferni. Gen. Iſachar aſinus fortis habitans inter terminos ex vna pte reſpiciēs pmiū. ex alia ſuppliciū. ij. Paral. xv. Confortamini ⁊ nō diſſoluant̄ manꝰ veſtre. eſt eni merces opi veſtro. ¶ Secundū eſt ſpes diuine miſericordie. ⁊ cōfidentia de adiutorio dei. ps. Ad te dn̄e leuaui aīam. m. d. m. in te cōfi. ⁊c. vniuerſi ꝗ te expectant nō cōfundent̄. Exo. xiiij. Dn̄s pugnabit pro nobis. ij. Paral. xx. Nō eſt pugna veſtra ſed dn̄i. Sequit̄. State cōfidēter videbitis auxiliū dn̄i ſuꝑ vos. Vbi ponit̄ exēplū elegans de victoria hoſtiū ꝓpter confidentiā ioſaphat Iſa. xxx. In ſilentio. ⁊ in ſpe erit fortitudo nr̄a. ¶ Tertiū eſt timor ſollicitans. Quādo eni tētatus timet ne ſi victus fuerit offendat deū. damnet̄. ⁊ ab hoſtibꝰ confundatur pugnat viriliter. ⁊ deus illū adiuuat. Eccī. xxxiij. Timētibꝰ deū nō occurrent mala. ſed in tentatione deus illū cōſeruabit ⁊ liberabit. De hac mā ſupra. Timor. Itē ſupra. de timēdo iudicio. Quartuꝫ eſt virilitas velociter reſiſtendi. Poeta. Principijs obſta ſero medicina parat̄. Cū mala ꝑ longas cōualuere moras. Q̄ꝫ cito latrūculus incipit intrare domū reſiſtendū eſt ei ⁊ non debet hō ꝑmittere ꝙ domū effodiat. Pugil q̄ꝫcito videt aduerſariū ſuū velle ipſuꝫ ꝑcutere obſiſtit ei. beatus eni eſt ꝗ allidit ꝑuulos ſuos ad petrā. Qui vult ſerpentē occidere caput eius velociter atterit. i. nunciū tentationis. Greg. mor. Lubricus eſt antiquus hoſtis ꝗ niſi capite teneatur. totis viſceribus illabit̄. Ephe. iiij. Nolite locum dare dyabolo. Iacobi. iiij. Reſiſtite dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Notandū tamen ꝙ q̄nq̄ꝫ vincit̄ tentatio fugiendo. ſpecialiter tentatio carnis. j. corin. vj. Fugite fornicationē. Eccs. vij. Qui timet deū effugiet illā. ſ. mulierē ꝑ quā ſignat̄ ꝯcupiſcentia carnis. oportet eni effugere oēs occaſiones. Nota tentatio de diuitijs habēdis vincit̄ diuitias contēnendo. ꝗ fit ꝑ moleſtias. patiēdo. ꝗ ꝑ delitias. fugiēdo. ¶ Quintuꝫ eſt oratio. tā ꝓpria. q̄ꝫ bonoꝝ. Oratio ꝗdē ꝓpria ſicut docet ſaluator. Matth. xxvj. Vigilate ⁊ orate ne intretis in tētationē. j. pe. iiij. Vigilate in oronibꝰ. Euidentiſſimū exēplū habemus. Exo. xvij. de oratione moyſi. De hac materia infra. Oratio. Itē oratio bonoꝝ fugat tentationes demonū Sap. xviij. Tetigit autem iuſtos tentatio mortis. ſed nō ꝑmanſit. ꝓperans enim hō ſine querela ⁊c. ¶ In vita marie de Oig. legit̄ ꝙ dyabolus quādā ſanctimonialē ſimplicē tentauit. Primo immūdis cogitationibus. ⁊ ad vltimuꝫ blaſphemoſis. ita qḋ ſe omnē amiſiſſe fidē credebat ⁊ omne faſtidiebat deſperata. nec cōfeſſionē peccatoꝝ poterat facere. nec eucbariſtiā recipere. nec verbū ꝑdicatiōis audire. quā cū alie ſanctimoniales adduxiſſent ad dictā mariā. ⁊ pro illa oraſſet. nec liberationē ſic obtineret. cogitauit fortiori potentie fortius remediū adhibendū. ⁊ ꝙ hoc genus demonū vt dn̄s dicit nō eijcitur niſi in ieiunio ⁊ oratione. fortius ſe afflixit virgini cōpatiens ꝑ. xl. dies nihil mādurās niſi bis vel ter in ſeptimana. in oratiōe ⁊ lachrymis ſe mactauit. ⁊ relicta virgine ille teterrimus ſpiritus cū multa confuſione cōpulſus eſt ab angelo venire corā ea miſerabiliter vt videbat̄ afflictus. Videbat̄ eni ei ꝙ euomuiſſet oīa interiora ſua. ⁊ ꝙ portare cōpelleretur oīa inteſtina ſua ſuꝑ humeros ſuos. Omnipotens eni deus aliquādo vult oſtendi ꝑ ſigna exteriora viſibiliter ꝗ fiunt interius inuiſibiliter. Rogabat autē eā vt eius miſereret̄ ⁊ ei quācūq̄ꝫ vellet pniām iniungeret. q̄ ad eā perficiendā cogebat̄. Suꝑ hoc autē requiſito ꝯſilio a quodā magiſtro eius cōſiliario ꝗ ei dicebat ꝙ in deſertū eū emitteret. alius feruētior ſuperueniens dixit. nō ſic euaſurū illū ꝓditorē. ſed mittēdū eſſe in infernū. Cū autē ipſa illuc eum mitteret. ⁊ ſic cū vlulatu mario deſcēderet. infinitū clamoreꝫ maligno ipſa in ſpū audiuit ad ruinā illiꝰ magni ꝑncipis. ergo aūt ꝑdicta liberata. facta cōfeſſione aīo libenti. ⁊ recepta cōione ad ſuum monaſteriuꝫ eſt reuerſa. ¶ Sextū eſt ſcripture ſacre lectio. ⁊ ſacrorū verborū recitatio. Dn̄s eni tētatorē noluit fortitudine ſuperare: ſꝫ auctoritatibꝰ vicit. Matth. iiij. ⁊ Luc. iiij. Sap. ij. Melior eſt ſapiētia q̄ꝫ vires. Et. vij. Sapientiā non vincit malitia. Et. ix. eiuſdē. Certamen forte dedit ei vt vinceret ⁊ ſciret q̄ꝫ potentior omniū eſt ſapiētia: hoc tētatū iuſtū non dereliquit. ¶ Septimū eſt cōfeſſio. Ad hoc multe auctoritates rationes ⁊ exempla adducunt̄ infra Cōfeſſio. ¶ Octauū eſt cordis humilitas ⁊ operꝫ. Luctator ad hoc ſe inclinat vt aduerſariū ſuū vincat ⁊ deijciat. ſicut humilis. ¶ In vitiſpatrū vidit Antonius mundū plenū laqueis diaboli. ⁊ cū clamaret ad dn̄m ꝗs eos euaderet: reſpōſum eſt ei ꝙ ſola humilitas. ¶ Itē in vitiſpatrū cuidā fratri apparuit diabolus trāſformatus in angelū lucis: ⁊ dixit ad eū: Ego ſum gabriel miſſus ad te: Ille reſpōdit: Vide ne ad aliū mittaris: q̄ nō ſum dignꝰ vt angelus mittatur ad me. ¶ Itē ibidē: cū vellent demones ſeducere ſenē quēdā: dixerunt ei: Vis videre chriſtū: Ait: Anathematizo vos ⁊ ipſum de quo dicitis: q̄ chriſto meo credo dicēti: Si dixerit vobis: ecce hic eſt chriſtus: nolite credere. Qui cōfuſi diſparuerūt. ¶ Itē in vitiſpatrū ꝗdā ſenex litigabat cū demonibꝰ videns eos manifeſte: ⁊ vincēs tētantes. ⁊ cū transfiguratꝰ diabolus diceret: Ego ſum chriſtus. ⁊ ille reſponderet claudens oculos: Chriſtū nolo hic videre: ſed in futura vita. cōfuſus diabolus diſparuit ad hec verba. ¶ Itē de illo fratre qui cū ꝑ triduū ꝓſtratus flens oraſſet: ⁊ dicerēt ei cogitatiōes ſue ꝙ magnꝰ effectus eēt: clamabat dicēs: Vbi ſunt nūc pctā mea que ego feci. Si āt replicarēt ei ſuas negligētias: dicebat ꝙ ꝓpter pūū ſeruitiū dei pietas miām ei faceret. Cui apparuerūt demones dicētes ſe turbatos in eo ꝙ cū eū extollerēt: ipſe ſe deprimebat. ⁊ cū eū deprimerēt: ad altū mie dei aſcēdebat. ¶ Nonū eſt ꝯſideratio exēploꝝ. In prelijs ſolent militibꝰ pugnātibꝰ recitari ꝓbitates predeceſſoꝝ ſuoꝝ: vt ad preliū animent̄. Iac. v. Exēplū accipite frēs exitus mali lōganimitatis: laboris ⁊ patiētie ꝓphetas. ¶ Decimū eſt laboris occupatio: Poeta: Labor improbus oīa vincit. Vn̄ homini poſt lapſum indictū eſt laboris exercitiū. Gen. iij. ¶ Itē in vitiſpatrū cū tētationes fornicationis impugnarēt quēdā fratrē arte figuli finxit in luto formā mulieris: dicēs: Ecce vxor tua. Oportet ergo te ī duplo plus laborare q̄ꝫ ante: vt habeas vnde paſcas eā. Qḋ cū feciſſet: ſuppoſuit ꝙ vxor illa peperiſſet ei filiam: ⁊ ſic triplicauit laborē. ⁊ ſic deinceps vſq̄ꝫquo deficeret: nō valens ferre tantū laborē. ⁊ tunc dixit cogitationi ſue: Si nō potes hunc laborē ſuſtinere: neq̄ꝫ mulierē requiras. Videns autē deus eiꝰ feruēs propoſitū: eū a tētatione liberauit. Bern. ad frēs de monte dei: Ruſticus habēs duos neruos fortes laceratos exteriora non ſentit: hoc facit vſum: vſus facit exercitiū: exercitiū vires ī oī labore ſubminiſtrat. ¶ Vndecimū eſt diſcipline rigor. Bern. Quid mirū ſi hoſte debilitato ꝑ diſciplinā tu fortior efficeris: Ideo ſci mirabiliter fuerūt rigidi in cuſtodia diſcipline. ſicut patet de ſancto antonio hylarione ⁊ alijs ¶ De btō benedicto legit̄: ꝙ cū ſenſiſſet tentationē in carne: nudū ſe ꝓiecit inter vepres ⁊ vrticas: vt ꝑ vulnera carnis extingueret ardorē mētis. ¶ De btō frāciſco legit̄: ꝙ cū tētationis motū modicū preſenſiſſet: cum chorda ſua duriſſime ſe verberās dicebat corpori ſuo: Eya frat̄ aſine: ſic te decet atteri: ſic durū ſubire flagellum: poſt modū in hortū exiens nudū ſe volutabat in niue. ⁊ cōpingēs ſeptē maſſas de niue dicebat: Ecce iſta ē vxor tua. Iſte q̄ttuor ſūt duo filij ⁊ due filie. Iſte due alie ſeruꝰ ⁊ ancilla. oēs iſtos feſtina idue: q̄ frigore moriūt̄. ſi āt tāta te ſollicitudo moleſtat: potꝰ vni ſoli dn̄o ſerui. Quo facto tētator victꝰ abſceſſit. ⁊ vir ſcūs ſic plene victor extitit ꝙ nunq̄ꝫ deinceps aliqͩ tale ſenſit. ¶ In vitiſpa. cū ꝗdā iuuenis grauiter tētaret̄: nec aliquo modo poſſet flāmā extinguere: abbas monaſterij precepit cuidā viro graui ⁊ aſpero vt eū inſectaret̄ verbis: virgis: iniurijs: ⁊ querimoniā deponeret cōtra eū: ⁊ teſtes aduerſus eum loquerent̄. Ideo iuuenis flebat quotidie maxime pro eo ꝙ nullus ei credere vel cōpati videbat̄. Cū aūt poſt annū interrogaret̄ qualiter eſſet ei: Reſpōdit: Pape mihi viuere nō licet: ⁊ luxuriari licebit. Et ſic ꝑ artē abbatis ſuppreſſa libidine ſaluatus eſt. ¶ Duodecimū eſt feruor charitatis. Cant. viij. Fortis eſt vt mors dilectio ⁊c. Aque multe nō potuerūt extinguere charitatē. Poeta: Omnia vincit amor. Grego. moral. Qui charitate adheret veritati nullo modo poteſt ſubijci vanitati. Nota: Muſca non audet inſidere ſuꝑ ollam feruentē: aut ſuꝑ ſcutellam nimis calidā. Infra de feruore orationis. ¶ Tredecimū eſt ſpūalis iocūditas maxime qñ tentat diabolus de moleſtijs. j. Mach. iij. Iudas machabeus preliabat̄ preliū iſrael cū letitia ⁊ vincebat. In vita beati antonij legit̄ ꝙ cū dn̄s oſtendiſſet beato antonio diuerſas artes ⁊ fallacias diaboli: ſubiunxit Vna eſt rō vincēdi inimicū: ſpūal̄ letitia. ¶ Quartūdecimū eſt virtus paſſionis chriſti ⁊ ſancte crucis. ¶ Quintūde-

cimũ eſt euchariſtie ſacramentũ. Ecci. xliiij. Medicina omniũ ſup. tentationũ in feſtinatione nebule obuians ros ab ardore venienti. Nota dyabolus fallax auſus eſt decipere quãdã mulierẽ ſub ſpecie chriſti. q̃ poſt pceptionẽ corporis chriſti multũ robur obtinuit.

¶ De vtilitate tentationum. DIS. IX.

POſtremo Videndũ eſt de tentationũ vtilitate. Nã ad multa ſunt vtiles ⁊ multa bona faciunt illis qui ſuſtinent patiẽter. ſicut patet multis auctoritatibus ⁊ exemplis. ¶ Primũ bonũ qḋ facit tentatio eſt peccatorũ purgatio. ppterea nõ ſolum ſuſtinebat patiẽter. ſed etiã tentationẽ petebat. ps. dicens. pba me dñe ⁊ tenta me. Et aperit q̃re petebat tentari: cũ ſubiungit. vre renes meos ⁊ cor meũ. i. purga delectationes cordis ⁊ corporis. quĩ miſericordia. t. añ oculos. m. eſt. i. ſcio ꝙ miſericorditer aſſiſtis tẽtatis. ⁊ purgas miſericorditer a peccatis. ¶ Secũdũ eſt cordis humiliatio ⁊ humilitatis cõſeruatio. Greg. Dũ vitia nos tentant, pficiẽtes i nobis virtutes humiliant. Hinc eſt. ꝙ iſrael iebuſeũ tolerat. vt humana mens de ſe humilia ſentiat. Idẽ tentari pmittit deus vt dum p tentationẽ homo cõcutitur. imbecillitate cognita in deo fortius ſolidetur. ¶ In vitiſpa. narrabat q̃dã pater paſcho nomine cuiuſdã ſpiritu fornicationis grauiter tentato. ꝙ poſt. l. annos etatis ſue. et poſtq̃ in heremo in cella ſua manſerat ſollicitus de ſalute aĩe ſue p. xij. annos die ac nocte nõ ceſſauit eũ impugnare ſpũs fornicationis. cũ autẽ crederet ſe a deo derelictũ eligens magis vorari a beſtia. q̃ tã beſtialẽ ſuſtinere paſſionẽ. exiuit circuiens fere totã ſolitudinẽ. ⁊ veniens ad ſpeluncã leonũ. nudũ ſe expoſuit in ea iacere vt cũ venientes beſtie vorarẽt. cũ autẽ per totã diẽ ibi iacuiſſet i nocte veniẽtes leo ⁊ leena odorantes a capite vſq̃ ad pedes. ⁊ poſtea recedẽtes ceſſerunt ei. cũ autẽ cogitaret ꝙ deus ei ppercĩſſet ad cellam rediit. poſt paucos dies tentatio validior ſurrexit. venit dyabolus in ſpecie puelle ethyopiſſe quã aliquãdo in mẽſe viderat. que ſup genua ſua ſtans multũ eũ ad peccandũ cõmouit. quã cũ a ſe repelleret. dans ei de pugno. ⁊ alapas in maxillis. fugauit eã. ⁊ p biẽniũ fetorẽ manus de qua eã tetigarat ferre nõ poterat. Cũ aũt pre triſtitia fere deſperaret ⁊ deficeret tabefactus. audiuit vocẽ dicẽtẽ ſibi. Uade paſcho. certare. ppterea pmiſit tibi deus eas tentatiões vt nõ altũ de te ſapias. ⁊ ne quaſi de virtutib⁹ extollaris ⁊ infirmitatẽ tuã recognoſcas. rediit ad cellã. reliquos pacificos habẽs dies. ij. Corin. xij. Ne mag. re. ex. m. da. eſt mihi ſti. ⁊c. ¶ Tertiũ eſt doctrinalis inſtructio. Facit enĩ in hoĩe experientiã. ⁊ expiẽtia ſapiẽtiã. ex hoc nũq̃ cognoſcit homo fragilitatẽ ſuã vel virtutẽ ⁊ multi anteq̃ tentent. eſtimant ſe multũ patiẽtes ⁊ fortes. vel induſtrios vel cautos. q̃ ſuperueniẽte tentatione deficiũt. ⁊ defectũ ſuũ cognoſcunt. Sicut patet ĩ beato. Petro q̃ dicebat Matth. xxvi. Dñe tecũ paratus ſum ⁊ in carcerẽ ⁊ in mortẽ ire. Et iterũ. Si oportuerit me mori tecũ nõ te negabo. q̃ tñ ad vocẽ vnius muliercule chriſtũ denegauit. Quis petro fidelior. q̃s eo feruentior. q̃s eo inter chriſti ſocios ⁊ amicos maior. ⁊ tñ modico impulſu tentationis cecidit. Quis audeat de ſe cõfidere. q̃s imminẽti graui tentatione debeat nõ timere. niſi iã in tentationib⁹ ſit exptus. Itẽ in tentationib⁹ cognoſcit hõ mundi malitias. ⁊ demonũ iſidias. aſtutias. ⁊ artes eorũ innumeras. quas nõ expedit ignorare. Itẽ experit hõ dei miſericordiã aſſiſtentẽ. Ideo Ecci. xxxiiij. Qui nõ ẽ exptus q̃lia ſcit. vir exptus i multis cogitabit multa ⁊c. Iud. iij. He ſunt gẽtes q̃s dimiſit de⁹ in terra vt in eis erudiret iſrael. Quartũ eſt meritorũ acq̃ſitio. qḋ bñ figuralit eſt oñſum in Iob. cũ poſt tẽtationes oĩa reddita ſunt duplicia. Idẽ Gen. xxij. poſtq̃ tẽtauerat de⁹ abrahã. dixit ei. Benedicã tibi ⁊ multiplicabo te. Iſta bñdictio eſt meritorũ cumulatio qꝛ ſic dr̃ Prouer. x. Bñdictio dñi diuites facit. ſ. diuitijs meritorũ. In vitiſp. dr̃ de abbatiſſa ſara. ꝙ p. xxiij. annos fuerit grauiſſime tẽtata ſpiritu fornicationis. nec vnq̃ petiit ſe ſemel liberari ab eo. ſed ſemp dicebat. da mihi fortitudinẽ dñe de⁹ me⁹. ¶ Itẽ i vitiſpa. dicebat abbas paſtor de abbate iohãne breui. ꝙ rogauerat dñm vt auferret ab eo oẽm impugnationẽ. qḋ ipſe fecit. Et cũ ipſe retuliſſet hec cuidã ſeni ꝙ q̃ſceret ſecur⁹ ab omni impugnatione. ⁊ h̃ ſe pcibus obtinuiſſe. arguẽs eũ. ille ſenex. cõſuluit ei ꝙ peteret a dño in ſe moueri pugnã. qꝛ in pugna perficit anima. qḋ cũ feciſſet. pugna rediit nec poſtea orauit ab eo auferri pugnã. ſed ꝙ deus daret ei eã tolerandi virtutẽ. Itẽ diſcipulus cuiuſdã ſenis tentabatur grauiter. ⁊ reſiſtebat. ⁊ ſe grauiter affligebat. Senex vidẽs hoc ait. Uis fili ꝙ rogẽ dñm vt auferat a te hanc tẽtationẽ. Qui rñdit. Nõ pater. qꝛ ſentio ex ea in aĩo meo pfectũ quia occaſione huius amplius ieiuno. vigilo ⁊ oro. verũtamẽ ora pro me vt deus det mihi fortitudinem. Quod audiens ſenex commendans eum gauiſus eſt. ¶ Quintũ eſt in amore dei confirmatio. Probat enĩ deus amicos ſuos vt approbet ⁊ in amore ſuo cõfirmet. Ecci. xxvij. Uaſa figuli probat fornax: ⁊ hoĩes iuſtos tẽtatio tribulationis. Tobi. xij. Quia acceptus eras deo: neceſſe fuit vt tẽtatio probaret te. Iudith. viij. Abraam pater noſter p multas tentationes pbatus eſt. ¶ Sextũ eſt proximorũ compaſſio: vt. ſ. homo ſciat cõpati alijs in tentationib⁹ eorũ. Multi enĩ qui non ſunt experti tentationes neſciunt compati. Sicut habet exemplũ in vitiſpatrũ: ꝙ cũ quidam iuuenis tentatus valde grauiter a ſpiritu fornicationis: a quodam ſene conſiliũ ⁊ ſolatium requiſiſſet: ſenex iuuenẽ fere in deſperationem imiſit dicẽs ei ꝙ deus oderat eũ: ⁊ ꝙ non erat dignus habitu monachi nec ſocietate ſanctorũ fratrum. Quibus verbis cõmotus redibat ad ſeculũ: niſi prouidente deo alius cõpaſſus ei cõſolatus eſſet eũ: ⁊ ad monaſteriũ reduxiſſet. Unde propterea permiſit de⁹ beatũ petrũ tentari: vt ipſe futurus paſtor eccleſie diſceret peccatoribus miſereri. Amplius ipſe dñs tentari voluit: vt ſciret compati tentatis. Sicut expreſſe dicit Apl's Hebre. iiij. Nõ habemus pontificẽ q̃ nõ poſſit compati infirmitatib⁹ noſtris: tentatũ autẽ p oĩa pro ſimilitudine abſq̃ peccato. Et Hebreo. ij. In eo enĩ in quo paſſus eſt: ⁊ tẽtatus potens eſt. ⁊ his qui tentant auxiliari. Didicit ergo p experientiã compati tentatis. ſicut medicus per ſimplicẽ notitiam artis ſue ſcit compati infirmo. ſed infirmatus ſcit vel didicit compati per experientiã infirmitatis ſue. ⁊ hoc dat nobis magnã fiduciã obtinẽdi miſericordiã apud eũ. Ideo ſequit: Adeamus cũ fiducia ad thronũ gratie vt miſericordiã cõſequamur: ⁊ gratiã inueniamus in auxilio oportuno. ¶ Septimũ eſt optanda perfectio. Per tentationes enĩ conſequit homo perfectionẽ: ideo nõ ſolũ patienter ſed etiam gaudẽter debemus eas ſuſtinere. Iaco. j. Omne gaudiũ exiſtimate fratres cũ in tentationes varias incideritis: ſciẽtes ꝙ tribulatio patientiã operat: patiẽtia autẽ opus perfectũ habet: vt ſitis perfecti ⁊ integri in nullo deficiẽtes. Propter hoc beatus paulus ⁊ alij ſancti viri gloriabant in tribulationib⁹. Nota de beato franciſco q̃ iocũde ⁊ cũ gratiarũ actione ſuſtinebat dolores illos vehemẽtiſſimos in omnib⁹ membris ſuis: ⁊ non dolores vocabat eos ſed ſorores. ¶ Octauum eſt diuina protectio. Tentatos enĩ deus ſeruat ⁊ protegit. Sicut dicitur Eccleſiaſti. xxxiij. Timenti deum non occurrẽt mala futura. ſ. ⁊ eterna: quia ſine dubio iuſti multa mala preſentia vel trãſitoria patiunt. ſed in tẽtatione deus illum conſeruabit ne cadat: ne per impatientiã frangatur: ⁊ liberabit a malis: id eſt a malo culpe ⁊ a malo pene. ¶ Nonũ eſt diuina cõſolatio. Nam qui tentationes in mũdo ſuſtinent merent a dño et angelis viſitari ⁊ dulciter cõſolari. Item exemplũ huius Mathei. iiij. legitur: ꝙ completa omni tentatione reliquit eum diabolus. ⁊ ecce angeli acceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei. Ad hoc ſunt infinita exempla. De beata katherina: agneta: cecilia: ⁊ alijs martyribus ſanctis vtriuſq̃ ſexus. ¶ Decimũ eſt exemplaris oſtenſio. Perfectos enim dat deus ⁊ proponit alijs in exemplum. Tobie. ij. Hanc tentationẽ permiſit deus euenire illi: vt poſteris daretur exemplũ patientie. Sicut ⁊ ſancti Iob. Et de Eleazaro dicitur Machabeo. vj. Memoriam mortis ſue exemplum virtutis ⁊ fortitudinis derelinquens. ¶ Undecimũ eſt dei glorificatio. Nam qui ſuſtinent patiẽtes. ſicut proximos edificãt p exemplũ: ita deũ glorificãt. j. Pe. j. In deo exultabis modicũ nũc ſi oporteret cõtriſtari in varijs tẽtationibus: vt probatio fidei noſtre multo precioſior auro qḋ p ignẽ pbat inueniat in laudẽ ⁊ gloriam ⁊ honorẽ in reuelationẽ iheſu chriſti. ¶ Duodecimũ eſt diuina retributio. Deus enĩ illis retribuit ⁊ in preſenti nomen eorũ ⁊ famã diuulgãdo: celebre ⁊ honorabile faciẽdo. Sicut de abraam dicit Ecci. xliiij. In tentatione inuentus eſt fidelis: ideo dedit ei gloriã deus in gente ſua. ¶ Itẽ in vita beati antonij legit: ꝙ cũ demones diuerſimode tentantes eũ fingẽtes diuerſas voces ⁊ ſimilitudines ſerpentũ ⁊ ferarũ: nec preualere poſſent: domus eius parietib⁹ patefactis atrociter irruentes in eũ verberauerũt eũ vſq̃ ad mortẽ. Cũ autẽ ſe eleuans oculos aperiret vidit lucis radiũ deſupveniente: cuius ſplẽdore oĩs dolor ab eo penitus ⁊ demones effugant: dom⁹ eius ⁊ oĩs valitudo corporis omnino reparant. Sentiens autẽ dei preſentiã ait ei: Ubi eras o bone iheſu cũ me ſic demones flagellarẽt: quare nõ a principio affuiſti. Reſpõdit: Hic erã. ſed expectabã certamen tuũ. nũc autẽ quia fideliter dimicaſti auxiliabor tibi: ⁊ in orbe toto te faciã nominari. Itẽ in futuro glorificat eos deus eternaliter. Iaco. j. Btũs vir q̃ ſuffert tentationẽ: qñ cũ pbatus fuerit accipiet coronã vite. Itẽ Luc. xxij. Uos eſtis qui permãſiſtis mecũ in tentationib⁹ meis: ⁊ ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnũ: vt edatis ⁊ bibatis ſuper menſam meam in regno meo.

¶ De verbo dei. DIS.X.

QUartum. q̄ multū valet ad preſeruandum
hominē a peccato. eſt diuini verbi
retentio ſtudioſa. Multū enim eſt efficax dei verbū qḋ
ſiue cogitatū interius ſiue prolatū exterius ſiue celitus
inſpiratū. dūmodo ſit reuerēter ſuſceptū. memoriter obſeruatū. ⁊
fideliter operi mancipatū. preſeruat hominē efficaciter a pctō. Jō
expertus pš. dicebat. In corde m. abſ. e. t. vt nō peccē tibi. Et Ecci.
xxiiij. Qui opantur in me nō peccabūt. Eſt ergo verbū dei diligen-
ter audiendū. deuote ſuſcipiendū. memoriter retinēdū. ſollicite cu-
ſtodiendū. ⁊ fideliter exequendū. ⁊ hoc multiplici ratione. ¶ Pri-
mo ꝓpter eius eximiā dignitatē quia originaliter deriuat̄ a verbo
increato. Ecci. j. Fons ſapientie verbū dei in excelſis. Attende cū
quāta reuerentia audit̄ verbū alicuius regis vel principis. Sicut
dicit̄ Ecci. xiij. Diues locutus eſt ⁊ oēs tacuerunt. ⁊ verbū illi⁹ vſq̄
ad nubes perducent. quāto magis ergo quādo nobis loquit̄ de⁹.
verbū eius debemus reuerenter audire. retinere medullitus. ⁊ inio-
labiliter obſeruare. ideo commendat apoſtolus aliquos. j. Theſ. ij.
Suſcepiſtis inquiens illud nō vt verbū hominū. ſ; vt eſt vere ver-
bū dei. ¶ Secūdo ꝓpter eius ꝑcioſitatē. Attende q̄; ſollicite cuſto
ditur theſaurus. ⁊ quāto ꝑcioſior. tāto vigilātius cuſtodit̄. verbū
autē dei theſaurus eſt infinitus. quo qui vſi ſunt. ꝑtcipes facti ſūt
amicitie dei. Nota qui theſaurū temporalē dñi ſui cuſtodiunt. ſi il-
lo vtunt̄. ſi ex illo amicos acquirunt. fures ſunt ⁊ īfideles dño ſuo
⁊ dñm ſuū damnificant. nec illo poſſunt vti. vel amicos acquirere
ſine dñi ſui dāno. nō ſic de iſto. q; quanto plus theſauro iſto vſus
fueris. quāto in plures diſperſeris. ⁊ inde amicos acquiſieris. tāto
maiorē dei amicitiā obtinebis. Nec mirū quia īfinitus eſt theſau
rus hominibus nō deo. i. ad vtilitatē nō dei ſed hominū. tā ipſius
cui ſeruādos cōmittitur. q̄; illorū omniū quibus cōicatur. Nota.
Religioſi libenter theſauros magnorū hominū in depoſitum reci-
piunt ſcientes q; vbi eſt theſaurus tuus. ibi eſt ⁊ cor tuū. Matth.
v. Ita nos theſaurū ſapientie dei libenter cuſtodire debem⁹. vt ei⁹
⁊ multorū aliorū amicitiā acquiramus. ¶ Tertio ꝓpter eius ſan-
ctitatē. Nota ſi ſudorē qui fluxit de corpore chriſti. vel lachrymaz
de oculo. vl' ſtillā ſanguinis de quocūq̄ mēbro poſſemus habere.
cū magna reuerētia ſeruaremus. quātomagis verbū qḋ de cordis
eius intimis emanauit. pš. Eructauit cor meū ver. bo. Hoc inquā
verbū de dei corde ꝓductū per legē. ꝓphetas. ⁊ apoſtolos nobis
miſſum. imo ⁊ ꝑ ipſum dei filiū. verbū. ſ. carnē factū nobis audibi-
le. viſibile ⁊ legibile verbaliter ꝓpinatū. vt ſaltē verbū eius cōtēne-
re nō poſſemus. Unde Iſa. xi. Uerbū miſit deus ī iacob. pš. Mi-
ſit verbū ſuū ⁊ ſanauit eos ⁊c̄. Igit̄ a quocūq̄ ꝓferatur verbū dei
nō eſt attendendū a quo. ſed cuius. q; Matth. x. dicit̄. Non vos
eſtis q̄ loquimini ſed ſpūs pr̄is veſtri q̄ loquit̄ in vobis. ¶ Quar-
to ꝓpter eius multiplicē vtilitatē. Sane innumera ſunt bona q̄ ver
bū dei faciunt in aīa. Sap. viij. Uenerūt mihi oīa bona pariter cū
illa. ſ. ſapiētia. ⁊ innumerabilis honeſtas ꝑ man⁹ illius ⁊c̄. De mul-
tis aūt pauca recitabimus. vt demus alis materiā cogitādi. ¶ Pri
mo verbū dei paſcit ⁊ ſuſtentat. Sicut enim verbū dei eternum eſt
pabulū angelorū in celo. ita verbū dei eſt pabulū ſanctarū aīarū ī ter-
ra. Unī dixit dyabolo. q̄ ieiunus erat hoc cibo. Matth. iiij. Nō in
ſolo pane viuit hō. ſed in omni vbo qḋ ꝓcedit de ore dei. Sicut. n.
aues paſcunt ⁊ nutriūt filios ſuos cibo quē eis emittūt de ore ſuo
ſic deus ſuos vbo ſuo. Iob. xxxviij. Qui ꝓparat coruis eſcā. quādo
pulli eius clamāt ad dñm. ibi dicit gloſa. q̄ pullos coruorū de⁹ rore
celeſti paſcit quouſq̄ nigreſcant. ⁊ de eis patres eorū curā habeāt.
q̄ nō ꝓuident eis in aliquo q̄ diu vidēt eos hr̄e plumas albas. q̄ di
cunt̄ fatue. ſed q̄cito nigreſcunt eos q̄ſi nō degeneres ſ; ſibi ſimi-
les paſcunt. Sic deus paſcit vbo ſuo. quos mundus abijcit. Sap.
xvj. Nō fruct⁹ natiuitatis paſcūt illos. ſ; ſmo tuus hoies. ¶ Unī i
vitiſpa. legit̄ q̄ q̄dā frater. vidit ī eadē mēſa alios mel comedētes.
alios panē. tertios ſtercus. ⁊ oranti pro reuelatiōe. vox ait. ꝑmi ſūt
q̄ ſemꝑ orāt alij q̄ grās agūt. tertij q̄ murmurāt ⁊ cibo ōtrahūt. Si
in eodē ſmone alij reficiūt ibi affectū. alij īellectū. tertij detrahunt
vel murmurāt ꝑdicatori. vl' vbo dei. Itē h̄ cibo btā maria magda-
lena reficiebat̄ ad pedes dñi audiēs ſic vba oris ei⁹. vt oblitiōi tra
deret cibū vētris. ¶ Sic duo fratres de q̄b⁹ ī vitiſpa. dr̄. q̄ cū paſ-
ſent refectionē poſt ieiunū inceperūt loq̄ de deo. ⁊ vſq̄ ī craſtinū
ita loquēdo de deo aſſidue ꝑſeuerauerūt q̄ cibū corpis accipe ob-
liti fuerūt. S; mirabant̄ ſi comediſſēt. Scḋo potat ⁊ iebriat. q; ē
fons vite ad quē ſpēs venenū effūdēdo. ceru⁹ cornua ōponēdo. Aq̄
la plumas roſtrū ⁊ vngues imutādo renouāt̄ pš. Queād. deſi. cer.
ad fo. a. Idē renouabit̄ vt aq̄le iuuēt⁹. t. Apoc. xxi. Ego ſitiēti dabo
de fonte aq̄ vite gratis. Hoc verū eſt ſpiritualiter: quia verbum dei
fons eſt: cuius virtute ſubito anime ſpūaliter imutant̄ ⁊ innouan-
tur: vt ad modū ſerpētis malitioſus euomat venenū malitie: inobe
diens ⁊ rebellis cornua inobediētie ad modū cerui: auar⁹ vngues
tenacitatis ⁊ rapine: ⁊ plumas cōuerſationis antique ad modū aq̄
le: ⁊ roſtrū verbi mali. Nō ſolū aūt potat: ſed etiā potādo inebriat.
Hiere. xiij. Factus ſum ſicut vir ebrius: ⁊ quaſi homo madidus a
vino a facie verborū dei. Sicut erāt apoſtoli ebrij: q̄ quaſi pice ine-
briate nō poterāt ſe cōtinere ab huiuſmodi locutione: ſed in diuer
ſas voces in aſſuetas linguas ſuas transformabāt. Unī eos ebrios
iudei reputabāt. Hoc inebriati martyres ſe rebus temporalib⁹ de-
nudabant: vulnera ⁊ cruciatus corporis pro nihilo ducebant: imo
ad mortē alacriter ꝓperabāt: vt vincētius: agatha: ⁊ alij corp⁹ in ta
berna martyrij pignorātes. Apl's: Scio cui credidi ⁊c̄. Berñ. Quē
tal' guſtus inebriauerit: ad omne opus ⁊ omnē laborē hilareſcit: la
borat nec laceſſit: feſtinat nec deficit: dolet ⁊ nō ſentit: lacerat̄ ⁊ ne-
ſcit: irridet̄ ⁊ nō aduertit. Ideo de ſacra ſcriptura dicit̄ Cā. j. Me
liora ſunt vbera tua vino. Et poſt: Ubera tua aſſimilata ſunt botrī
id eſt duo teſtamēta. Prouer. v. Ubera eius inebriant te omni tē-
pore. ¶ Tertio edificat. Io. xiiij. Si quis diligit me ſermonē meū
ſer. Et poſt: Et ad eū veniemus: ego filius pater ⁊ ſpirituſſanctus: ⁊
manſionē id eſt domū ad manendū apud eū faciemus. Hic compe
tit exemplū qḋ ponit̄ Math. vij. de ſapiēte edificāte ſupra petrā.
Unde ibi dicit̄: Qui audit verba mea ⁊ facit ea: ſimil' erit viro edi-
ficāti domū ſupra petrā ⁊c̄. Ephe. ij. Supedificati ſupra fūdamētū
aplorū ⁊ prophetarū ⁊c̄. ¶ Quarto rigat ⁊ fecūdat. Iſa. lv. Quem
admodū imber ⁊ nix deſcēdit de celo ⁊ inebriat terram: ⁊ infundit
eam: ⁊ germinare eā facit ⁊c̄. ſic erit verbū qḋ egrediet̄ ex ore meo.
vbi multiplex eius effect⁹ notat̄. Deut̄. xxxij. Fluat vt ros eloquiū
meū. Ideo Exo. xvj. ⁊ Nume. xj. dicit̄: q̄ cū māna deſcēderat: ros
pariter deſcēdebat. Semini comparat̄ quia fecūdat. Math. xiij.
Semen eſt verbū dei ⁊ ſemen totius boni. quod ſi aliq̄ñ diu latet
in corde: aliq̄ñ poſt tempora multa germinat ⁊ coaleſcit in fructū.
Unde cū quidā argueret quendā ribaldū de hoc q̄ frequentabat
ſermones. Reſpōdit: Et ſi modo ſtatim non imuter: tamen ſemen
recipio quod aliq̄ñ coaleſcet in fructū: ⁊ erit mihi deo dante ver-
bū quod modo audio ſalutis cauſa ⁊ emēdationis. ¶ Quinto ſa-
nat. Pſal. Miſit verbū ſuū ⁊ ſanauit eos. Sap. xvj. Nō enī herba
neq̄ malagma ſanauit eos: ſed omnipotēs ſermo tuus dñe qui cu
rat oīa. Nō alio medicamine herbe vel radicis vſus eſt dñs ad cu
rationē infirmorū niſi verbi ſui. Mat. viij. dixit leproſo: Mūdare:
⁊ mūdat⁹ eſt. ⁊ ſic de alijs plurib⁹. Unī dixit ei centurio Mat. viij
Dic tm̄ verbo ⁊ ſanabit̄ puer meus. Et bene omnipotens dicit̄: q;
magne virtutis diceret̄ aliq̄ cōfectio de multis: ſi cū multis ſuꝑtio
nibus haberet vnū hominē ab vno morbo curare. In vno autē ſer
mone oēs quotquot audiūt illud ⁊ obediūt: curant̄ ab oī infirmi-
tate ſpūaliter. ⁊ aliq̄ñ etiā corporaliter: vt fiebat in ſermonib⁹ apo-
ſtolorū ⁊ dñi frequēter. ¶ Sexto verbū dei viuificat. vñ fons vite
dicit̄. Prouer. xvj. Fons vite eruditio poſſidētis. i. chriſti. de quo
fluunt q̄ttuor flumina paradiſi. ꝓuer. x. Os iuſti vena vite. Ioh. v.
Oēs q̄ in monumētis ſunt audiēt vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuēt.
Eodē poſt: Uerba que ego loquar ſpūs ⁊ vita ſunt: q; ꝯferūt vitā
nature grē ⁊ glie. Nā cū dñs ſuſcitauit puellā: adoleſcentē: lazarū:
eos verbo vocādo viuificat dicēdo: Surge ⁊ veni foras lazare. Ad
cui⁹ vocē ꝯtinuo ſurrexerūt ad vitā nature ⁊ grē. Itē ad vnicā vo-
cē ei⁹ ſurgēt oēs: mali ſolū ad vitā nature: nō grē nec glie. Ioh. v.
Oēs qui in monumētis ſunt ⁊c̄. Huius exemplū habem⁹ Ezech.
xxxviij. de campo pleno oſſibus mortuorū. vbi dicit̄: Fili hominis
vaticinare. Et dices Audite verbum dñi ⁊c̄. Ecce ego intromittam
in vos ſpiritum ⁊ viuetis ⁊c̄. Et acceſſerūt oſſa ad oſſa vnūquodq̄
ad iuncturā ſuā: ⁊ ingreſſus eſt ſpiritus in ea ⁊ vixerūt ⁊c̄. Per ver
bum incarnatū viuūt omnia. Sicut in epiſtola didaſcali bragman
norū ad alexandrū imꝑatorē grecorū cōtinet̄. ⁊ in hiſtoria trāſma
rina. Scripſit enī inter alia multa alexandro ⁊ ſuis hec verba Uos
oēs ſenſum veſtrū in lingua veſtra habetis: ⁊ tota ſapiētia veſtra in
ore veſtro cōſiſtit. noſtra autē ſapiētia in ore dei cōſiſtit. ⁊ per hoc
homo ſimilis eſt deo: quia deus verbū eſt ⁊c̄. ⁊ ꝑ illud deus mūdū
creauit. ⁊ ꝑ hoc verbū viuūt oīa. hoc colim⁹: adoram⁹: amam⁹. nā
deus ſpūs ⁊ mens eſt: q̄ nō amat niſi mūdā mentē. Hoc aūt verbū
imo ⁊ dei verbū prolatū nō ſolū viuificat: ſed cōtinue ſumptū vitā
continuat vt lignū vite. Prouer. iij. Sapiētia eſt lignū vite. ¶ Se-
ptimo ſeruat a caſu materiali ⁊ ſpirituali. Sic fundamēta firmant
domū. Tobie. iiij. Uerba mea quaſi fundamēta in corde tuo con-
ſtrue. Hoc exēplū dñs ponit Math. vij. de edificante ſupra petrā

ꝛ arenaꝫ. Itē ſuat a caſu ſpūali. In miraculis beati Andree legit̃ de Nicolao ſene cōpoꝛtante euāgelium in ſinu ad ſcoꝛtū. Eccs.xij. Uerba ſapientū quaſi ſtimuli.ad erigendū a caſu.ꝛ qſi claui in altum defixi.ad retinendū a caſu peccati. Itē ſeruat ſeruātē ſe ab hoſtibus materialibus ꝛ ſpūalib⁹. Prouer.xix. Qui cuſtodit mandatū.cuſtodit aīam ſuā. In miraculis beati Andree legit̃ cū beat⁹ Andreas cōuertiſſet concubinā cuiuſdā ꝑpoſiti in ꝑdicatione ſua. dedit ei euāgeliū.vt illud poꝛtaret. ꝛ vt eius memoꝛia ꝛ v̾tute ipſi⁹ a peccato ſibi caueret. Uxoꝛ autē dicti ꝑpoſiti adhuc habēs eaꝫ ſuſpectā.fecit eā capi ꝛ ad lupanar trahi.ꝛ lenonib⁹ tradi vt ab eis luſificaret.ꝛ cū accedebant ad eā ꝑdebāt vires ſuas. Cū autē veſtes eius ſcinderet vnus ex eis ꝛ eo de ſinu eius cadēte vellet vim īferre illa clamāte ad dñm leno ſuffocat̃.ꝛ angelus apparuit ei ꝯfoꝛtans eā.ꝛ liberans. Uxoꝛ autē dicti ꝑpoſiti balneans ſe cū adultero ſuo a dyabolo ſuffocant̃.tamē ad ꝑces dicte mulieris vterq; ſuſcitat̃.ꝛ cōuerſi ſunt ad dñm. Itē in paſſiōe beati Thome d̾r de trāſlatione coꝛpis ei⁹ qḋ fuit trāſlatū ab India in edeſſenā vrbeꝫ q̄ olim dicta fuit rages ab alexādro īpatoꝛe petētibus ſyris.in q̄ regnauit quondā abagarus q̄ ſcripſit dño.ꝛ dñs ei epiſtolā ſuā q̄ ibi ſeruat̃ ex quo nullus hereticus iude⁹ vel paganus pōt ibi viuere. Si obſidiat ciuitas.infans nup natus legit epiſtolā ſup poꝛtā ciuitatis.ꝛ eadē die aut pacē faciūt aduerſarij.aut bello vincunt̃. Itē ꝯſeruat in vita. Uñ ſimiles ſunt hoīes caſtoꝛib⁹ q̄ nō poſſunt diu viuere niſi ꝑpe aqs. Similiter ꝛ piſcib⁹. Iſa.lv. Cōputreſcēt piſces ſine aq̄.ꝛ moꝛient̃ in ſiti. Sic hoīes ſine doctrina.ꝛ marie clauſtrales. Iteꝫ cōſeruat a moꝛtis caſu. Prouerb.xiij. Lex dei fons vite vt declinet ꝗs a ruina moꝛtis. Nota q̄ ī ciuitate cuiuſdā regni magne erāt nundine.filius autē regis cū ſocijs ſuis iuit ꝑ nundinas videre diuerſitatē mercīū ſi foꝛte ibi videret qḋ ei placeret.ꝛ cū ꝑtrāſiret.vidit domū mirabiliter oꝛnatā ꝛ paratā pānis ſericis ꝛ deauratis tñ intus vacuā.admiratus intrauit nihil vidit intra niſi ſenē cathedra ſedētē.ꝛ in manu librū tenētē ꝛ legētē.a quo q̄ſiuit qḋ ſibi vellet h̾ q̄ rñdit ei.q̄ domus illa erat in q̄ vendebant̃ ꝑcioſioꝛa.ꝛ vtilioꝛa q̄ eſſent in nūdinis marie hominib⁹ q̄ alios habēt regere ꝛ ſi ipſe vellet emere vēderet ei.c.libratas.ꝛ dixit q̄ merces ei⁹ erāt ſapiētia et prudētia. Ipſe emit.c.libratas.ꝛ ſener ſcripſit in cedula hec. In oībus factis tuis cōſidera anteq̄ facias ad quē ſinē ꝺevenire valeas aſſerens q̄ ſi hoc ſemp haberet p̄e oculis.plus poſſet ei valere q̄ vnū regnū. Iuuenis aūt moꝛtuo p̄re rex fact⁹ vba illa ſcripſit ī mēſis ꝛ mappis.ꝛ in alijs reb⁹ qb⁹ vti poterat. Cū aūt barones ei⁹ cōſpiraſſent ꝯ eū feceru̅t pactū cū barbitonſoꝛe ei⁹ q̄ eū occideret. Cū aūt h̾ vellet facere.ꝛ radēdo barbā guttur ei⁹ āputare.legit qḋ erat ſcriptū in mappulla.ꝛ ĩcepit ſtupere.fremere.ꝛ tremere. Qḋ rex aduertens fecit eū teneri.ꝛ vrgeri vſq; dū diceret veritatē.q̄ ꝑditoꝛes ſuos capi fecit.ꝛ ipſe a moꝛte liberatus eſt. Prouer.iij. Melioꝛ eſt negociatio ei⁹ acq̄ſitiōe auri ꝛ argenti. Octauo vbū dei penetrat. Hebꝛe.iiij. Uiuus eſt ſmo dei ꝛ efficax.ꝛ penetrabilioꝛ omni gladio ancipiti.q̄ nō ſolū penetrat coꝛp⁹ ꝛ ei⁹ ſenſus.ſed ꝛ ſpūm vſq; ad cogitationes.affectiōes.ꝛ ītētiones.vt ibi d̾r. Item penetrauit ꝛ ſupauit beatos martyres quos mālis gladius ſupare nō potuit.

Nono dicat. Prouer.x. Qui indocti ſunt.ī coꝛdis egeſtate erūt bñdictio autē dei.i.bonadictio diuites facit. Sap.vij. Uenerūt mihi oīa bona pariter cū illa.q̄ ſpirituſſanctus replet coꝛda audiētiū ꝛ bona ſpūalia dat. Ideo d̾r Act.x. Adhuc loquēte Petro cecidit ſpūs ſup oēs q̄ audiebāt verbuꝫ.ꝛ plenitudo coꝛ patuit.q̄ loquebantur linguis ꝛc. Dicit̃ vulgariter.q̄ habet ruſticū habet ꝑdā.ꝛ qui habet ſpiritū ſanctū.habet cōmunionē bonoꝛ ſuoꝛ. Sap.vij. Scio q̄ cōmunicabit mihi de bonis ſuis. Apoc.iij.b. Iohānes epiſcopū q̄ ſe iactabat diuitē.dicit eſſe pauperē.q̄ erat ſine auro celeſtis doctrine. Et ſubdit. Suadeo tibi emere auꝛ ignitū ꝑbatum vt locuples fias.q̄ fac̃ hominē ſibi ſufficere aut ſit diues. Decimo incendit pc̄. Ignitū elo.t.vehe. Idem. Eloquiū dei inflāmauit euꝫ. Hiere.xxiij. Nunquid verba mea ſunt quaſi ignis ardēs: Prouer. xxx. Omnis ſermo dei clypeus ignitus. Ideo de helya dicit̃ Ecci. xlviij. Surrexit quaſi ignis ꝛ verbum illius quaſi facula ardebat. Ideo dabat̃ ſpirituſſanctus ī linguis igneis. Act.ij. Propter ignitum eloquiū deſignandū. De beato dominico dicit̃ in legenda ei⁹. q̄ videbatur matri eius p̄gnanti.q̄ habebat in vtero catulū facē in oꝛe poꝛtantē ꝛ inflāmantem mundū.qḋ fuit ei ſignum.q̄ filiuꝫ haberet qui lupos.i.hereticos impugnaret.gregē ſeruaret.doꝛmiētes in vitijs latraret.ꝛ linguā medicinalē haberet.ꝛ facē igniti eloquij poꝛtaret.quo mundū illuminaret ꝛ inflāmaret. Undecimo coꝛ mollificat. Cant.v. Aīa mea liquefacta eſt vt dilectus locutus eſt. Iud.ij. Cum loqueretur angelus domini filijs iſrael verba dñi fleuerūt. Simile exemplū habet̃ Nee.viij. Fleuit oīs ppl̄s cū audiret verba legis. Itē Math.xxvj. Fleuit petrus gallo cantāte. Et dicit̃ q̄ q̄ñcūq; audiebat gallū cātare:mouebat̃ ad lachꝛymas recolens peccatū ſuū. Itē in vitiſpatrū dicit̃:q̄ cū quidā quereret ab abbate iohāne de duritia coꝛdis. Reſpōdit: Quid durius lapide:quid mollius aq̄.ꝛ tñ gutta ſepe cadendo lapidē penetrat. Sic verbū coꝛ durū aperit ad timoꝛē dei. Ibi etiā ponit̃ exēplū de hoīe īmutato ꝛ in lachꝛymis reſoluto cū audiuit v̾bū Iſa.i. Lauami ꝛc.

Duodecimo illuminat. Pſal. Lucerna pedib⁹ meis ꝛc. Idē: Declaratio ſermonū tuoꝛ illuminat ꝛc. Idē: Preceptū dñi lucidū ꝛc. Prouer.vj. Lucerna mādatū ꝛ lex lux. Hui⁹ exemplū ponit̃ Luc. xxiiij.qñ diſcipuli cognouerūt dñm in fractione panis. Sed multi ſunt vt noctue odiētes lumē hoc. Ioh.iij. Qui male agit odit lucē. Itē vt hely q̄ nō poterat vidē lucernā dei.i.Reg.iij. Tredecimo indulcat ꝛ delectat. Pſal. Q̄ʒ dul.fa.me.eloquiū tuū ſup mel o.m. Cant.iiij. Eloquiū tuū dulce. Prouer.xvi. Fauus mellis verba cōpoſita.ſ.cū gr̄a poſita. Hanc dulcedinē nō ſentiūt q̄ habēt palatuꝫ infectū a febꝛe iniq̄tatis. Sunt enī multi vt ruſticus purgatoꝛ latrinarū:q̄ trāſijt ante apothecas apud montē peſſulanū nō valēs ferre bonū odoꝛē:coꝛruit vt moꝛtuus. Cū aūt medici appoꝛtarēt ei electuaria ꝯfoꝛtantia nō guſtauit nec ſurrexit. Uñ cū ad conſiliū cuiuſdā dicētis q̄ cōfoꝛtaret̃ aſſuetiſſimis:depoꝛtaſſent narib⁹ eius ſtercus qḋ aſſueuerat ſurrexit cōfoꝛtat⁹. Sic eſt de pctōꝛib⁹ ꝛ v̾bis Ecōtra Ezech.ij.ꝛ.iij. Uolumē ezechieli traditū factū eſt ī oꝛe eius tanq̄ mel dulce. Dicit̃ q̄ bufo nō poteſt ſuſtinere bonū odoꝛē vinee floꝛētis. Sic nec peccatoꝛ verbū dei. De hoc ſupꝛa de comedentibus mel in menſa in ſignū dulcedinis verbi dei. In os ambꝛoſij paruuli doꝛmiētis apes ediſicauerūt examen ꝛ fauū:q̄ os ei⁹ fuit melliſluū dulcedine verbi dei.hoc dictū eſt patri ſtupēti miraculū hoc legit̃ in pꝛincipio vite eius. Uerbū dei ſimile eſt māne habēti dulcedinē ꝛ gratū ſapoꝛē:ſm qḋ hō afficiebat̃ in guſtu illi⁹. Sap. xvj. Habebat omne delectamentū:ꝛ oīs ſapoꝛis ſuauitatē. Et poſt Dulcedinē tuā quā in filios habebas oſtēdebas deſeruiēs vniuſcuiuſq; volūtati:ꝛ ad qḋ quiſq; volebat ꝯuertebat̃. Decimoq̄rto erudit ꝛ infoꝛmat. Roma.xv. Quecūq; ſcripta ſunt:ad noſtram doctrinā ſcripta ſunt.ij. Timothei.iij. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendū:ad arguendū:ad coꝛrigendū:ꝛ erudiendū in iuſtitia. Prouer.xvj. Eruditus in verbo reperiret bona: quia bene aptus:quia extra ruditatē poſitus: beatus a ſpiritu ſancto dicitur. Pſal. Beatus homo quē tu erudier[is] dñe: vt nouitios et diſcipulos facias perfectos ꝛ beatos:de rudib⁹ tibi feciſti apl̄os verbo tuo inſtructo. Math.v. Aperiēs os ſuū docebat eos dicēs: Beati ꝛc. Deut.viij. Sicut homo erudit filium ſuū ꝛc. Econtra dicitur Prouerbi.xxix. Seruus verbis non poteſt erudiri. Hac lima maſſam rudem ꝛ indigeſtā ꝛ confuſam dñs extra ruditatē poſuit. diuidēs elemēta ꝛ ſepans oꝛdinās ꝛ oꝛnans. Dixit enī ꝛ facta ſunt mādauit et creata ſunt. Pſal. Uerbo dñi celi fir.ſunt ꝛc. Decimoquinto armat vt gladi⁹. Hebꝛe.iiij. Penetrabilioꝛ oī gla.ancipi.ꝛc. Ephe.vi. Gladiū ſpūs qḋ eſt verbū dei. Pſal. Accingē gla.t.ſup fe.t.po. Nō vt ioculatrices q̄ poꝛtāt gladiū in labijs. Pſal. Gladius in labijs eoꝛ qm̄ q̄s audiuit. Sed vt milites ſalomonis:q̄ tenētes gladios in manib⁹ ſunt ad bella doctiſſimi. Can.iij. De h̾ gladio habem⁹ exēplū elegās.ij. Mach.xvj. de viſione iude:cui apparuit hieremias ꝑmittēs ei victoꝛiā:ꝛ poꝛrigēs ei gladiū aureū ꝛ dicens: Accipe gladiū ſanctū mun⁹ a deo ī quo deijcies aduerſarios Qḋ ꝛ fecit. Itē eiuſdē.iij.dicit̃: Armauit iudas ſuos nō clypei vel haſte munitione ſed ſermonib⁹ optimis. Itē armauit vt triangularis clypeus. Pſal. Scuto cir.te veri.e. Prouer.xxx. Oīs ſermo dñi ignitus clipeus eſt ſperātib⁹ in ſe. Decimoſexto pugnat contra malā volūtatē:q̄ eſt aduerſarius cui debem⁹ cōſentire. Math.v. Eſto ꝯſentiēs aduerſario tuo q̄diu es ī via ꝛc. Sap.xvj. Oīpotēs ſermo dei dicit̃ durus bellatoꝛ:q̄ pugnat cōtra hoīes: ꝛ repugnat malis. Decimoſeptimo mūdificat. Hec eſt ablutio celeſtis q̄ facta ſunt vaſa celeſtis gr̄e mūda receptacula. Ioh.xv. Mūdi eſtis ꝑpter ſermonē quē locutus ſum vobis. Hebꝛe.j. Uerbo virtutis ſue purgationē pctōꝛ faciēs. In vitiſpatrū legit̃:q̄ quidā pater cuidā dicēti ſibi:q̄d valebat ei audire verbū dei:q̄ licꝫ libēter audiret illud:cito tradebat obliuioni q̄ audiebat:tradidit ei calatū īmūdū:ꝛ fumo nigrū:ꝛ fuligine plenū:dicēs vt in fonte illū īmergeret:ꝛ plenū ei deferret. Qḋ cū attētaret facere:ſemp cū aq̄ plenū extraheret de fonte:aq̄ exibat. Qui cū videret ſe nō poſſe aquā deferre ī eo:redijt triſtis:eo q̄ inutilit̃ laboꝛaſſet. Cui dixit pater: Et ſi aquā nō detuliſti:tñ calatum hūc mūdaſti. Sic eſt de coꝛde ꝑ qḋ tranſit verbū dei:q̄ ꝑ illud mūdat̃. Decimooctauo ꝯfoꝛtat ꝛ cōfirmat

Sicut patet.ij. Mach.x.ꝛ.xi. Poſt predicationē iude ſui cōualue
runt animis.nō ſolū autem homines:ſed ꝛ beſtias ferociſſimas.ꝛ
muros ferreos penetrarūt.leonum more cū impetu ruentes in ho-
ſtes ꝛc. Cōfortat vt cibus ꝛ cōfirmat.vt ſit frequēter fortior helya
vt in fortitudine cibi illius vadat.aliquādo audito vno bono ſmo
ne.nō per.xl.dies.ſed p.xl.annos aut plures vſqꝫ ad montē para-
dyſi p viā penitentie. Itē ꝯfortat ad modū dulciſſimi carminis mu
ſici.Ezech.xxiiij. Sermo meus ē quaſi carmē muſicū qḋ dulci ſua-
uiqꝫ ſono canit̄.pſ̄. Cantabiles mihi erāt iuſti.t.in lo.pe.m. Mi-
rabiliter ſunt pluſqꝫ aſini qui in tā dulci carmine nō recipiūt cōſo-
lationē.quidā duriores ꝛ indeuotiores ſunt illi qꝫ aſinus ad lyrā.
Aſinus qñ audit ſonū cithare aures erigit. Cignus vt dicit Iſide.
cū cithara ſono cōcinit.ꝛ geſtus leticie oñdit. Beſtialior eſt beſtijs
que vt legit̄ in paſſionib⁹ beatoꝝ mamertis ꝛ blaſij ad eos cōuenie
bant.ꝛ quaſi manſuete verba dei ab eis audiebant attente. ¶ Deci
monono.liberat hominē a periculo mortis. Jo.viij. Ueritas libera
bit vos pſ̄. Miſit verbū ſuū ꝛ eripuit eos de interitionibus eoꝝ.
Hic eſt angelus liberans. Petrū a carcere ꝛ vinculis ꝛ mortis peri
culo.Act.xij. Angelus dñi aſtitit ꝛ lumē refulſit ꝛc.nota ſupra de
rege per verbū qḋ emerat liberato a morte. ¶ Uiceſimo obſtat ꝛ
vincit maxime tentationes dyaboli. Uñ Matth.iiij.ſcuto triāgu-
lo ſacre ſcripture.ſ.repulit dñs tres tentationes generales.ſicut ibi
dē patet ꝛ dyabolū tentantē repellendo deuicit.pſal. Scuto.cir.te.
ve.e.ꝛc. A ſagitta volāte ꝛc. Nota hiſtoriā Eſdre.i.ca.iiij.de trib⁹
fortibus qͣs vicit veritas.vbi dicit̄. Magna ē veritas.ꝛ fortior pre
omnibus. Et poſt. Ueritas nāqꝫ ꝛ inualeſcit ieternū.ꝛviuit.ꝛ obti-
net in ſecula ſeculoꝝ. ¶ Uiceſimoprimo mutat.vt patet ī illis qui
miſſi fuerūt ad capiendū dñm Jo.viij. Audientes verba eius capti
ſunt.ꝛ redeuntes dixerūt iudeis querēntibus quare non adduxerāt
eū.nūqꝫ ſic locutus eſt hō. Sic ſaul audiēs ꝓphetas mutat̄ in viꝝ
alteꝝ.i. Re.xxxi. ¶ Uiceſimoſecundo ſaluat. Ja.iij. In manſuetu-
dine ſuſ.inſi.ver.qḋ ſal.po a.v. ¶ Uiceſimotertio fructificat.ꝛ fac̄
mori in pace. Qꝫ autē fructificet habet̄. Col.i. Uerbū veritatis euā
geliū.qḋ peruenit ad nos fructificat in nobis ꝛ creſcit ꝛc. Prouer.
iij. Primi ꝛ puriſſimi fructus ei⁹. Primi qͣntū ad gratiā.puriſſimi
qͣntū ad gloriā. Ibidē.viij. Melior eſt fructus meus auro.ꝛ omni
lapide ꝓcioſo ꝛc. Matth.xiij. Qui verbū dei audit ꝛ intelligit.fru-
ctū affert.ꝛ facit aliud centeſimū ꝛc. ¶ In vitiſpa.legit̄.ꝙ cū effrē
eſſet puer ſanctus.vidit ſomniū ꝙ de lingua ſua exibat vitis totā
terrā implens.cuius fructus cū amplius comedebāt volucres celi.
amplius abundabant. ¶ Itē ibidē.quidā ſanctus vidit ordinē an
gelicū deſcēdentē de celo ferentē librū ſcriptū totū intus ꝛ foris.ꝛ
dicebāt ad iudicē cui tradēd⁹ erat.ꝛ cū multi multos noiaſſent ſan
ctos.dixerūt vniformiter.lꝫ oēs nominati ſpiritus ſancti ſunt ꝛ bo-
ni.nō pōt tamē tradi niſi effrē.ꝛ hunc ei detulerunt. Senex aūt cui
facta fuit hec reuelatio.vidit in mane effrem verba dei docentē qͣſi
fontē ebullire.ꝛ cognouit.qꝛ qḋ viderat ſanctiſpiritus opere factū
erat. Huiuſmodi autē verba lecta.multū ī eccleſia ferūt fructū. Itē
facit mori in pace. Luce.ij. Nunc dimittis ſeruū tuū do.ſm ver.t. ī
pace. ¶ Legit̄ in vitiſpa.ꝙ cū abbas muſtius viſitaret quendā fra
trē laborantē in extremis.ꝛ videret eū horrere ꝛ pauere remordēte
cōſcientia.ait ei. Surge dat̄ tibi ſpaciū penitentie triū annoꝝ.qui
ſtatim ſanus factus vixit ꝑ tres annos cū dicto patre qͣſi angelus
dñi.ꝛ cū expleto hoc tēpore predicaret dictus pater de fructib⁹ pe-
nitentie.frater ille qͣſi ſuauiter dormiens migrauit ad dñm. ¶ Ui
ceſimoquarto gratiā impetrat in ꝓſenti ꝛ gloriā ī futuro Prouer.
xv. Doctrina bona dabit gratiā. Qḋ patet in act.in multis locis ī ꝓ
dicatione apl'oꝝ. Luc.xi. Beati q̄ audiūt v̄bū dei ꝛc.iij. Re.x. Bea
ti ſui tui q̄ ſtant corā te ſemp.ꝛ audiūt ſapientiā tuā. Hec dixit re-
gina ſaba de ſuis ſalomonis. ¶ Legit̄ in vitiſpa.ꝙ cū q̄dā audiē-
do ꝛ legēdo ſacra v̄ba nō ſentiret in eis ꝓfectū.accedēs ad quēdā
ſenē dixit ei.ꝙ oīa audita vel lecta obliuioni tradebat.tūc ſenex ha
bens duos batos nouos ꝑcepit alteꝝ impleri oleo pluries ꝛ refun-
di.ad vltimū dixit.oleo effuſo.ꝙ ſentiret ī vtroqꝫ.ꝛ dixit ille ꝙ iſte
ſuauior erat in quo fuerat oleū.ꝛ pinguior qͣ alter. Sic eſt coꝛ qḋ
ſepe ſuſcipit v̄bū dei fit deuoti⁹ ꝛ paratius ad omne bonū. ¶ Itē
quidā pater impetrauit in oratione ꝙ nūqͣ dormiret in ꝓdicatiōe.
vel cū dicerent̄ v̄ba edificationis.cū aūt diceret̄ verbū ocioſum.vl̄
aliud nō pertinēs ad edificationē.ſtatim dormiebat.cū aūt aliquā
do fratribus loqueret̄ de diuinis.oēs dormierūt qḋ aduertēs in-
ſeruit ex induſtria v̄buꝫ ocioſum ꝛ oēs excitati ſunt. Quos arguit
oñdens deceptionē dyabolicā. ¶ Itē ibi dr̄ ꝙ cū fratres ꝯuenirēt
ad audiēdū v̄bū dei.vel orādū vel pſallēdū.q̄dā pr̄ vidit paruulos
ethyopes eoꝝ oculos claudētes.ꝛ ad dormiendum eos incitantes.

¶ Libri Tertij Pars Secunda Incipit.

¶ De Peccatis. DIS. .I.

Oſtquā oſtendi
mus quattuor eſſe remedia que ꝓſer-
uare poſſunt hominē a peccato:tracta
uimus etiā de ſuggeſtiōib⁹ pctōꝝ.i.tē
tationib⁹ ꝛ de radicib⁹ pctōꝝ.i.cogita
tionib⁹:ꝛ de ꝓgreſſib⁹ eoꝝ.i.de pecca
tis lingue:ꝛ de occaſionibus eoꝝ.i.de
quinqꝫ ſenſib⁹:qui plerūqꝫ prebēt oc-
caſionē viam ꝛ materiā ad peccandū:
ꝯſequēter ꝯſiderādū eſt de iſtis pctīs
Erit autē hec cōſideratio bipartita:quia primo cōſiderabimus de
peccatis in generali. Secundo de ſingulis eoꝝ in ſpeciali. ¶ Circa
peccata in generali ſex ꝯſideranda occurrūt. Primo quidē de pec-
catis ꝛ vitijs ſm ſe Secūdo de diſtinctione eoꝝ. Tertio de compa
ratione eoꝝ ad inuicē. Quarto de ſubiecto peccati. Quinto de cau-
ſa eius. Sexto de effectib⁹ eius. ¶ Circa primū ꝯſiderāda ſunt ſex
Primo vtrū vitiū ꝯtrariet̄ virtuti. Secūdo vtrū vitiū ſit ꝯtra natu
rā. Tertio quid ſit peius:vtrū peccatū vel actus vitioſus. Quarto
vtrū actus vitioſus poſſit ſil' eſſe cū virtute. Quinto vtrū in oī pctō
ſit aliq̄s actus. Sexto de diffinitiōe pctī:quā ponit Aug.xxij.ꝯtra
fauſtū. ¶ Ad primū.ſ.vtrū vitiū ꝯtrariet̄ virtuti. Dicendū:ꝙ circa
virtutē duo poſſum⁹ ꝯſiderare.ſ.ipſam eſſentiā virtut:ꝛ id ad qḋ
eſt virtus. In eſſentia quidē virtutis aliq̄d poteſt ꝯſiderari directe
et aliq̄d ex ꝯſequenti. Directe quidē virtus importat diſpoſitionē
quādā alicui⁹ ꝯuenieter ſe habētis ſm modū nature ſue. Uñ phs
dicit in.vij.phi.ꝙ virtus eſt diſpoſitio ꝑfecti ad optimū.datio aūt
ꝑfecti qḋ eſt diſpoſitū ſm naturā. Ex ꝯſequēti aūt ſequit̄ ꝙ virt⁹
ſit bonitas quedam. In hoc enī ꝯſiſtit vniuſcuiuſqꝫ rei bonitas:ꝙ
ꝯueniēter ſe habeat ſm modū ſue nature. Id autē qḋ virtus ordi
natur eſt actus bon⁹. Scḋm hoc ergo tria inueniunt̄ opponi virtu
ti. Quoꝝ vnū eſt peccatū:quod opponit̄ ſibi ex parte eius ad quod
virt⁹ ordinat̄. Nā peccatū proprie noīat actū inordinatū:ſicꝫ actus
virtutis eſt ordinatus ꝛ debitus. Scḋm aūt qḋ ad rationē virtut[is]
conſequit̄ ꝙ ſit bonitas quedā:opponit̄ virtuti malitia.ſed ſm id
qḋ directe eſt de ratione virtutis:opponit̄ virtuti vitiū. Uitiū enī
vniuſcuiuſqꝫ rei eſſe videt̄ ꝙ nō ſit diſpoſita ſm qḋ ꝯuenit ſue na
ture. Uñ Augu.dicit in tertio de libe.arbi. Quod ꝑfectioni nature
ꝓſpexeris:id voca vitiū. Et nota ꝙ ſic dicit Tulli⁹ in.iiij.de tuſcul.
queſti. Morbi ꝛ egritudinis ſunt partes vitioſitatis. In corporib⁹
enī morbū appellant totius corporis corruptionē:puta febrem vel
aliq̄d huiuſmodi.egrotationē vō morbū cū imbecillitate.vitiū aūt
cū partes corporis inter ſe diſcordent.ꝛ qͣuis in corpore qñqꝫ ſit
morbus ſine egrotatione:puta cū aliq̄s eſt male diſpoſitus interi⁹
nō tñ exterius prepedit̄ a ſolitis opationib⁹.in aīo tñ vt ipſe dicit
hec duo nō poſſunt ſine cogitatiōe ſecerni. Neceſſe eſt enī ꝙ qñcū
qꝫ aliquis eſt interius male diſpoſitus habens inordinatū affectū:
ꝙ ex hoc imbecillis reddat̄ ad debitas operationes exercēdas:qꝛ
vnaqueqꝫ arbor ex fructu cognoſcit̄.i.hō ex opere:vt dicit̄ Mat.
xij. Sed vitiū animi vt ibidem dicit Tullius:eſt habitus aut affe-
ctio animi in tota vita incōſtans ꝛ a ſeipſa diſſentiens. Quod qui-
dem inuenit̄ etiam abſqꝫ morbo.vtputa cū aliquis ex infirmitate
vel ex paſſione peccat. Unde in plus ſe habet vitiū qͣ egrotatio vl̄
morbus. Sicut etiā virtus in plus ſe habet qͣ ſanitas. Nam ſani-
tas etiā quedā virtus ponit̄ in.vij.phiſi. Et ideo virtuti conuenien
tius opponit̄ vitiū qͣ egrotatio vel morbus. ¶ Ad ſecundū.ſ.vtrū
vitiū ſit cōtra naturā. Dicēdū:ꝙ ſicut dicit Aug.in.iij.de libe.arbi.
Omne vitiū eo ꝙ vitiū eſt ꝯtra naturā eſt:quia ſicut dictū eſt vitiū
virtuti cōtrariat̄. Uirtus autē vniuſcuiuſqꝫ rei ꝯſiſtit in hoc ꝙ ſit
bene diſpoſita ſm cōuenientiā ſue nature. Unde oportet ꝙ in qli-
bet re vitiū dicat̄ ex eo ꝙ eſt diſpoſitū cōtra id quod cōuenit natu
re. Unde ꝛ de hoc vnaqueqꝫ res vituperat̄ a vitio:aut nomen vitu
perationis detractū credit̄:vt dicit Aug.in.iij.de libe.arbi. Sed cō
ſiderādū ē ꝙ natura vniuſcuiuſqꝫ rei potiſſime eſt forma ſm quā
res ſpeciē ſortit̄. Homo autē in ſpecie cōſtituit̄ per animā rōnalē.
et ideo illud quod eſt cōtra ordinē rationis proprie eſt cōtra natu-
rā hominis inquantū homo. Quod autē eſt ſm rationē eſt ſm na
turam hoīs inquantū eſt homo. Bonū autē hominis eſt ſm ratio
nem.ꝛ malū hominis eſt eſſe preter rationē:vt dicit Dio.iiij.ca.de
di.no. Unde virtus humana que hominē facit bonū:ꝛ ipſi⁹ opus
bonū reddit:eſt ſm naturam hominis inquantū conuenit rationi.